

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA (4-6 YAŞ) DEPREM, YANGIN VE
TAHLİYE KONUSUNDA DURUM TESPİTİNİN YAPILMASI**

FUNDA DOĞAN

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. MELİHA KIRKINCIOĞLU

İSTANBUL-2016

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA (4-6 YAŞ) DEPREM YANGIN, VE
TAHLİYE KONUSUNDA DURUM TESPİTİNİN YAPILMASI**

FUNDA DOĞAN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. MELİHA KIRKINCIOĞLU

İSTANBUL-2016

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 144203055
Öğrenci Adı Soyadı	: Funda DOĞAN
Anabilim Dalı	: İş Sağlığı ve Güvenliği
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Meliha KIRKINCIOĞLU
Tezin Başlığı	: Okul Öncesi Çocuklarda (4-6 yaş) Depremi, Yangın ve Tahliye Konusunda Durum Tespitinin Yapılması

Toplantı Tarihi	: 30.05.2011	Saati	: 10 ⁰⁰
-----------------	--------------	-------	--------------------

Öğrenci Savunmaya : GELDI

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

- Yapılan savunma sınavında adayın tez çalışması başarılı bulunarak **KABUL** edilmesine,
 Yapılan savunma sınavı sonunda tez çalışmasının **DÜZELTİLMESİNE**, düzeltme için adaya ay **EK SÜRE** verilmesine (en fazla 3 ay)
 Yapılan savunma sınavının sonunda tezin **REDDEDİLMESİNE**

OY BİRLİĞİ OY ÇOKLUGU

İle karar verilmiştir.

Savunmada Tezin Başlığı : Değişmedi. Değişti.

Tezin Yeni Başlığı :

Öğrenci Savunmaya : GELMEDİ

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,

OY BİRLİĞİ ile **REDDEDİLMİŞTİR**.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Yrd. Doç. Dr. R. UŞAN	
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Meliha KIRKINCIOĞLU	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Mustafa YAĞIZLI	
Üye		
Üye		

(Tüm durumlarda jüri üyelerinin tez değerlendirme raporları gerekir.)

Tarih : 30.05. / 2011

Sayı No :

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen ve Anabilim Dalımız Yüksek Lisans Programı öğrencisinin Tez Savunma Sınav Tutanağı ve eklerinin Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

.....
Anabilim Dalı Başkanı

Not : Bu forma orijinal raporlar (bir nüsha) eklenecektir.

ÖZET

Ülkemiz coğrafi konumu sebebiyle yer aldığı deprem kuşağının etkisine maruz kalmakta ve bunun getirisi olarak birçok can ve mal kaybıyla karşılaşmaktadır. Bunu en aza indirgeyebilmek için doğal afetlere karşı alınan önlemler oldukça etkilidir. Doğal afet öncesinde, sırasında ve sonrasında nasıl davranılacağı doğal afete karşı alınmış olan eğitimlere ve tatbikatlara bağlıdır.

Okul öncesi eğitim kurumları afete karşı gerekli tedbir ve önlemlere sahip olması gereken kurumların başında yer alır. Yaş ortalamasının oldukça düşük olması sebebiyle verilen eğitimler ve alınan geri dönüşlerin etkisinin tatbikatların sürekliliğiyle sağlanabilmektedir. Çocukların yaşları dikkate alındığında yine verilen eğitimin 'Oyundayım' algısı üzerinden oluşturulmasıyla doğal afetlere karşı sağlam temellerin atılması adına iyi bir yöntemdir.

Bu çalışma okul öncesi dönemlerden alınan eğitim ve tatbikatların etkisini inceleme amacıyla oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler; Okul Öncesi Eğitim, Doğal Afet, Deprem, Yangın.

SUMMARY

Our country is exposed to effect of the seismic belt that it falls into because of its geographical position and as a consequence, it faces with loss of many lives and properties. Precautions to natural disasters for minimizing this is highly effective. How to act before-during-after a natural disaster depends on educations and practices about natural disaster.

Pre-school education institutions are the top institutions that must have necessary steps and precautions to natural disasters. Because of low average age, provided trainings and effect of feedbacks of them is provided by continuity of practices. When childrens age is considered, giving education via sense of “I’m on the game” is a good method for solid basis against natural disasters.

This study is created for the purpose of investigation of the effect of education and practices taken in pre-school phase.

Key Words: Pre-school Education, Natural Disasters, Earthquakes, Fires.

ÖNSÖZ

Bu çalışmamda bana büyük bir destek veren Hocam ve Danışman'ım **Üsküdar Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr Meliha Kırkıncıoğlu**'na ve **İş Sağlığı ve Güvenliği Bölüm Başkan'ı Yrd.Doç.Dr Rüstü Uçan**'a ve bana desteğini esirgemeyen **Babam Muhsin Ergüney**'e sonsuz teşekkür ediyorum.

BEYAN FORMU

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu planlamasından yazımına kadar hiçbir aşamada etik dışı davranışımın olmadığını tezdeki bütün bilgileri ve akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğim tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Tarih

Funda Doğan

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi.....	I
Şekiller Listesi	I
Grafikler Listesi	II
BİRİNCİ BÖLÜM: OKUL ÖNCESİ EĞİTİM.....	1
1.1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNUN TANIMI.....	1
1.1.1.Okul Öncesi Eğitim.....	1
1.1.2.Okul Öncesi Eğitim Kurumları.....	2
1.2.Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	2
1.2.1. Okul Öncesi Afet Eğitimi ve Önemi.....	4
1.3.Türkiye’deki Okul Öncesi Eğitim Kurumları.....	5
1.4.Okul Öncesi Eğitim Kurumları Müfredat Programları Hakkında Genel Bilgi.....	6
1.5. Okul Öncesi Eğitimin Amaç ve İlkeleri	7
1.5.1.Okul Öncesi Eğitimin Evrensel Amaçları.....	7
1.5.2.Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Amaçları.....	8
1.5.3. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri.....	9
1.5.3.1. “36-72 aylık çocuklara yöneliktir.”	10
1.5.3.2. “Çocuk merkezlidir.”.....	10
1.5.3.3. “Kazanımları ortaya çıkması esastır.”.....	10
1.5.3.4. “Konuların öğretilmesi amaç değildir.”.....	11
1.5.3.5. “Üniteler yer almamaktadır.”.....	11
1.5.3.6. “Esnektir.”.....	11
1.5.3.7. “Öğretmene özgürlük tanır.”.....	11
1.5.3.8. “Yaratıcılık ön plandadır.”.....	12
1.5.3.9. “Çocuğun çok yönlü gelişimi esastır.”.....	12
1.5.3.10. “Öğretmenin planlı çalışmasını gerektirir.”.....	13
1.5.3.11. “Değerlendirme çok yönlüdür.”.....	13
İKİNCİ BÖLÜM: AFET HAKKINDA TEMEL BİLGİLER VE AFET TÜRLERİ.....	14
2.1. AFET.....	14
2.1.1. Acil Durum.....	16
2.1.2. Tehlike Ve Risk.....	18
2.2. AFET TÜRLERİ.....	18

2.2.1. Deprem.....	21
2.2.2. Yangın	23
2.3. Kriz ve Yönetimi	25
2.4. Risk ve Yönetimi	27
2.5. Afet Yönetimi	28
2.5.1. Afetleri Önleme/Zarar Azaltma Aşaması	33
2.5.2. Afetlere Hazırlıklı Olma Aşaması.....	34
2.5.3. Afetlere Müdahale Aşaması	35
2.5.4. Afet İyileştirme Aşaması	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA DEPREM YANGIN VE TAHLİYE KONUSUNDA EĞİTİM	38
3.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Olası Deprem Ve Yangına Hazırlık	38
3.1.1. Deprem Ve Yangına Hazırlık İle İlgili Mevzuat	39
3.2. Deprem Ve Yangına Hazırlık Eğitimleri	42
3.3. Tahliye.....	44
3.3.1. Tahliye Planının Hazırlanması	44
3.3.2. Tahliye Tatbikatı Sırasında Dikkat Edilmesi Gerekenler.....	45
3.3.3. Tahliye Anında Dikkat Edilecek Konular	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMA HAKKINDA BİLGİ	48
4.1. ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE YÖNTEMİ	48
4.1.1. Veri Toplama Yöntemi	48
4.1.2. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi	48
4.2. Bulgular	49
4.2.1. Okulların Tanımlayıcı Özellikleri	49
4.2.2. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri.....	53
4.2.3. Yangında Tahliye Kültürüne İlişkin Bulgular	57
4.2.3. Depremde Tahliye Kültürüne İlişkin Bulgular	78
TARTIŞMA.....	97
SONUÇ.....	101
KAYNAKÇA	104
EK-1 ANKET SORULARI	109

Şekiller Listesi

Şekil 1. Ülkemizde yaşanan “Afet” türleri (Akdağ, 2002)	20
Şekil 2. Avrasya, Afrika ve Arap Plakaları arasındaki hareketler (Okay, A.I. 2000).....	22
Şekil 3. Kriz Yönetim Süreci (Can, 1997)	27
Şekil 4. Afet Yönetiminin Aşamaları.....	29
Şekil 5. Çök-Kapan-Tutun Pozisyonu	43

Tablolar Listesi

Tablo 1. Araştırma Anaokullarının Özellikleri ve Katılan Öğrenci Sayısı	50
Tablo 2. Okulların Yangın Tüpü, Yangın Alarm Düğmesi ve Yangın Merdiveni Olma Durumlarına Göre Dağılımı	51
Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı Göre Dağılımı.....	53
Tablo 4. Öğrencilerin Öğrenime Devam Süresine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 5. Okul İçinde ve Okul Bahçesinde Yangın Olduğu Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular	58
Tablo 6. Okul İçinde Yangın Alarm Düğmesini Bilme Durumuna.....	59
Tablo 7. Yangın Alarm Düğmesi Olan Okulda Öğrencilerin Yangın Alarm Düğmesini Bilme Durumuna Göre Dağılımı.....	60
Tablo 8. Yangın Sırasında Davranış Şekillerine İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 9. Yangın Alarm Düğmesine İlişkin Davranışa Yönelik Bulgular.....	63
Tablo 10. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular.....	64
Tablo 11. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular.....	65
Tablo 12. Yangın Olduğunda Davranış Şekline İlişkin Bulgular	66
Tablo 13. Yangın Merdivenin Bilinirliğine Yönelik Bulgular.....	68
Tablo 14. Yangın Merdiveni Olan Okulda Öğrencilerin Yangın Merdivenini Bilme Durumuna Göre Dağılımı	69
Tablo 15. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular	71
Tablo 16. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular	72
Tablo 17. Yangında Grupsal Davranışa İlişkin Bulgular.....	74
Tablo 18. Yangında Grupsal Davranışa İlişkin Bulgular.....	75
Tablo 19. Öğrencilere Yangında Yapılması Gerekenlerin Söylenme Durumuna İlişkin Bulgular.....	77
Tablo 20. Deprem Bilinirliğine Yönelik Bulgular	78
Tablo 21. Deprem Bilinirliğine Yönelik Bulgular	80
Tablo 22. Depremde Yapılması Gerekenlerin Bilinirliğine İlişkin Bulgular.....	81
Tablo 23. Çök-Kapan-Tutun Davranışının Bilinirliğine İlişkin Bulgular.....	83
Tablo 24. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular	84
Tablo 25. Öğrencilere Depremde Yapılması Gerekenlerin Öğretilme Durumuna İlişkin Bulgular.....	85

Tablo 26. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular	87
Tablo 27. Öğrencilerin Depremde Grupsal Davranışı Bilme Durumlarına	88
Tablo 28. Deprem Tatbikatının Bilinme Durumuna İlişkin Bulgular.....	90
Tablo 29. Okullara Göre Öğrencilerin Yangında Tahliye Kültürüne İlişkin Cevaplarının Karşılaştırması.....	91
Tablo 30. Okullara Göre Öğrencilerin Depremde Tahliye Kültürüne İlişkin Cevaplarının Karşılaştırması.....	94

Grafikler Listesi

Grafik 1. Okulların Yangın Tüpü, Yangın Alarm Düğmesi ve Yangın Merdiveni Olma Durumlarına Göre Sayısı.....	53
Grafik 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	55
Grafik 3. Öğrencilerin Yaşına Göre Dağılımı.....	56
Grafik 4. Öğrencilerin Öğrenime Devam Süresine Göre Dağılımı.....	57
Grafik 5. Öğrencilerin Okul İçinde ve Okul Bahçesinde Yangın Olduğu Görüldüğünde Davranış Şekline Göre Dağılımı	59
Grafik 6. Okul İçinde Yangın Alarm Düğmesini Bilme Durumuna İlişkin Bulgular.....	60
Grafik 7. Yangın Sırasında Davranış Şekillerine İlişkin Bulgular.....	63
Grafik 8. Yangın Alarm Düğmesine İlişkin Davranışa Yönelik Bulgular.....	64
Grafik 9. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular.....	65
Grafik 10. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular.....	66
Grafik 11. Yangın Olduğunda Davranış Şekline İlişkin Bulgular	67
Grafik 12. Yangın Merdivenin Bilinirliğine Yönelik Bulgular	69
Grafik 13. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular	72
Grafik 14. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular	73
Grafik 15. Yangında Grupsal Davranışa İlişkin Bulgular.....	75
Grafik 16. Yangında Grupsal Davranışa İlişkin Bulgular.....	76
Grafik 17. Öğrencilere Yangında Yapılması Gerekenlerin Söylenme Durumuna İlişkin Bulgular.....	78
Grafik 18. Deprem Bilinirliğine Yönelik Bulgular.....	79
Grafik 19. Deprem Bilinirliğine Yönelik Bulgular.....	81
Grafik 20. Depremde Yapılması Gerekenlerin Bilinirliğine İlişkin Bulgular.....	82
Grafik 21. Çök-Kapan-Tutun Davranışının Bilinirliğine İlişkin Bulgular.....	84
Grafik 22. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular	85
Grafik 23. Öğrencilere Depremde Yapılması Gerekenlerin Öğretilme Durumuna İlişkin Bulgular.....	86
Grafik 24. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular	88
Grafik 25. Öğrencilerin Depremde Grupsal Davranışı Bilme Durumlarına Göre Dağılımı	89
Grafik 26. Deprem Tatbikatının Bilinme Durumuna İlişkin Bulgular.....	91

BİRİNCİ BÖLÜM: OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

1.1.OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMUNUN TANIMI

Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim kurumlarını farklı olarak incelemek de önem bakımından birbirleriyle bağlantılıdır.

1.1.1.Okul Öncesi Eğitim

Çocukluk kavramı, öneminin fark edilmesiyle yirminci yüzyılın en önemli keşfi olarak kabul edilmektedir (Toran, 2012). Çocukluk kavramı gelişimsel, psikolojik, pedagojik, sosyolojik ve felsefi çalışmalarla yeni bir boyut kazanmış ve bu disiplinlerle yapılan çalışmalar çocukluğa özel bir vurgu yapmıştır. Çocukluğun yararlarının korunacağı varsayımı altında, çocukluğa özgü gereksinimleri karşılama ilkesi benimsenmiştir (Toran, 2012).

Okul öncesi eğitimden bahsetmeden önce biraz eğitim kavramları üzerinde durmak gerekmektedir. Günümüzde eğitim iki şekilde gerçekleştirilir. Bunlar formal ve informal eğitim kavramlarıdır. Formal eğitim; önceden belirlenen eğitim programlarının bir amaç doğrultusunda ilkelere bağlı kalarak gerçekleştiren süreçtir. İnfomal eğitim ise; bir diğer deyişle yaşayarak öğrenmek, belirli bir plana bağlı kalmadan, hayat şartlarının getirileriyle, kendilerine yeni bir şeyler katmalarıdır. Örneğin bunlar çocuğun akranlarıyla oyun oynarken ve ya gençlerin birbirleriyle iletişimlerinde edindikleri dayanışma, yardımlaşma, işbirliği gibi davranışlar ve bilgiler olabilir.

Ülkemizde formal eğitimin bir parçası olan örgün eğitim uygulanmakta olup Milli Eğitim tarafından hazırlanan eğitim programlarıyla düzenlenmektedir. Örgün eğitim okulöncesi eğitimden lisansüstü eğitime kadar olan süreci kapsar. Bu süreç özel bir çevre içerisinde belirli aşamalarda bireyleri değerlendirmeye tabi tutarak kontrollü olarak yürütülmektedir (Fidan,1985).

“Örgün eğitimin bir parçası olan okulöncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir” (Aral, Kandır ve Yasar, 2000).

Okul öncesi eğitimin tüm yönleriyle ele alındığı XIV. Milli Eğitim Şurası’nda (1993) okul öncesi eğitimin tanım ve kapsamı şu şekilde belirtilmektedir: “0-72 aylar arasındaki yaş gruplarında bulunan çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan; onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden gelişmelerini destekleyen; toplumun kültürel değerleri doğrultusunda onları en iyi biçimde yönlendiren ve ilköğretime hazırlayan, temel eğitim bütünlüğü içinde yer alan bir eğitim sürecidir”.

1.1.2.Okul Öncesi Eğitim Kurumları

Okul öncesi eğitim kurumları ise bireyin eğitim hayatıyla tanıştığı ilk kurumlar olup bireyi bulunduğu toplumsal hayata hazırlama da zihinsel, duygusal ve sosyal yönden eğitimlerinden sorumludurlar. Bu sorumluluklarının getirisi olarak bireyi gelecek hayatında, yaşadığı topluma yararlı ve bilinç sahibi olmasında önemli rol oynarlar. Çocukların geleceklerinden sorumlu bu kurumlar ilk eğitimin bireyin tüm hayatını etkileyeceğinin farkındadırlar. Bu yüzden temel bilgi ve becerileri kazandırırken bireyleri var olacakları toplumun ahlaki değerleriyle yoğururlar. Okulöncesi eğitim bu yüzden çocuklar için önemli ve gereklidir (Yavuzer, 2002).

1.2.Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Okul öncesi eğitimin çocuklar, aileler ve toplumsal açıdan birçok faydası vardır. Erken çocukluk dönemi olarak bahsettiğimiz 0-6 yaş grubu, çocukların en hızlı geliştiği dönemdir. 0-4 yaş arası olan zaman diliminde çocukların beyin fonksiyonlarının büyük bir kısmı gelişmiştir. Bu dönemde aldıkları eğitim,

yaşadıkları deneyimler ve yaptıkları gözlemler beynin çalışma prensibini belirleyici niteliktedir. Bunlar çocukların hayata bakışını ve algısını oluşturur. Olayları yorumlamasında ve bu yorumlamaya göre davranışlarında büyük etkiye sahiptir (www.meb.gov.tr, 2014).

Yapılan araştırmalara göre okul öncesi eğitim alan çocukların okul hayatlarındaki başarıları diğer çocuklara oranla daha yüksektir. Okul öncesi eğitimle gelişen sosyal ve duygusal yapıları, çocukların gelecek hayatlarında daha yaratıcı ve üretken olmalarını sağlarken, sahip oldukları yetenekleri ortaya çıkarmalarında ve bu yeteneklerini verimli olarak kullanmalarında önemli rol oynar (www.meb.gov.tr, 2014).

Okul öncesi eğitim programına katılan çocuklar; bireysel farklılıkları, gelişim özellikleri dikkate alındığında gerek fiziksel gerek duygusal yönden olumlu kişilik özelliklerinin temelini atıldığı, kendilerine güven duymanın sağlandığı bu ortamda diğer çocuklara kıyasla okul hayatlarında daha başarılı olmuşlardır (www.meb.gov.tr, 2014).

Okul öncesi eğitimin en önemli görevleri, çevresini keşfeden, öğrenmeye ve düşünmeye meraklı çocuğu iyiye yöneltmek, teşvik etmek ve yeteneklerini geliştirmek olmuştur (Senemoğlu,1994).

Çocuğun eğitimle ilk tanışması okul öncesi eğitim kurumlarında olmasından dolayı hem aileden hem okulöncesi eğitim kurumlarından aldığı eğitim, çocuğun sağlıklı ve başarılı bir kişiliğe dönüşmesinde önemli bir etkidir.

Okul öncesi eğitim sayesinde öz bakım becerileri gelişmiş çocuklar doğal afet ve kaza gibi durumlarda kendilerini koruyabileceklerdir. Öz bakım becerilerinin gelişmesi çocukların zamanla kendi sorumluluklarını almaları anlamına gelmektedir. Kendi kendine yeme-içme, giyinme, temizlik ve düzen gibi faaliyetlerde bulunmaya başlayan çocukların bu dönemde edindiği bilgilerin kalıcı olmasından dolayı, tecrübe ederek öğrendiği afet ve kaza eğitimleri de, böyle bir durumla karşılaştığında edindiği bilgi ve tecrübeyi kullanması için önemlidir.

1.2.1. Okul Öncesi Afet Eğitimi ve Önemi

Çocuklar afetler konusunda en fazla zarar görme riskini taşıyan gruptadırlar. Okul öncesi eğitimin önemini daha önce açıkladığımız gibi; gelecek hayatlarında temel olarak günlük hayatlarında kullanacakları, daha çabuk öğrenip uyguladıkları ve kalıcı olduğu için bu yaş gruplarında verilecek olan afet eğitiminin de çocukların bilinçlendirilmesinde önemli rol oynar. Bu yaşlarda afetlere hazırlık ve güvenli yaşam konularında verilen bilgiler çocukları olası bir afet durumunda kendilerini korumaları için gereklidir.

Bu eğitimle çok küçük yaşlardan itibaren oluşturulan bilinç, farkındalık ve temel davranış becerilerinin kazandırılması hedeflenmektedir. Bunun için en uygun özel öğretim yöntemleri; oyun ve sunum destekli seminer olup, çök- kapan- tutun ve tahliye uygulamasıyla pekiştirilmektedir.

Bu yaş grubundaki çocukların ilgi süreleri ve öğrenme biçimleri araştırılarak hazırlanan eğitim, çizgi film, maket anlatımı ve oyunlarla desteklenmektedir. Böylece eğitimin başarısı materyallerle desteklenmekte ve çocuklar için kalıcı olmaktadır.

İstanbul AFAD kuruluşu okul öncesi çocuklara eğitim amaçlı “Güvenli Yaşam” projesini uygulamaktadır. Çocuklara çizgi film, tiyatro ve oyunlarla afet hakkında bilgilerini pekiştirmekte, olası bir afet durumunun öncesinde, anında ve sonrasında neler yapmaları gerektiğini anlatmaktadırlar.

Ayrıca günümüzde yeni bir kavram olan fırsat eğitimi dediğimiz belirli bir plana bağlı kalmadan çocukların yaşayarak öğrenmesine olanak tanıyan pekiştirme yöntemi de çocuklara afet ve kaza eğitimi kazanımda önemli olmuştur. Örneğin; evde yaşanan olası küçük çaplı kazalar ve bizim bu kazalara verdiğimiz tepkilerin çocuklar tarafından taklit edilmesi veya televizyonda karşımıza çıkan afet çeşitleriyle ilgili belgeseller fırsat eğitimine temel oluşturur.

1.3.Türkiye’deki Okul Öncesi Eğitim Kurumları

Türkiye’de okulöncesi eğitim kurumları resmi veya özel kuruluşlar tarafından açılır.

Okulöncesi eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’nun ilgili birimleri tarafından denetlenir.

Türkiye’de okulöncesi eğitimin verildiği kurumlar şunlardır (Akçay, 2006):

1. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulöncesi eğitim kurumları
 - a. Bağımsız anaokulları (37–72 aylık çocuklara yönelik)
 - b. İlköğretim bünyesindeki anasınıfları (61–72 aylık çocuklara yönelik)
 - c. Kız meslek liseleri bünyesindeki uygulama anaokulları ve anasınıfları
2. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı okulöncesi eğitim kurumları
 - a. Çocuk yuvaları
 - b. Çocuk bakımevleri
 - c. Çocuk kulüpleri
 - d. Çocuk evleri
3. Üniversitelerin bünyelerindeki okulöncesi eğitim kurumları
4. Çalışma Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumları
5. Vakıf, dernek ve kooperatiflere bağlı okulöncesi eğitim kurumları

Türkiye’de hem yaz okullarında hem de mobil anaokullarında okul öncesi eğitim verilmektedir. Yaz okulları, okul öncesi eğitimden yararlanamayan 60-72 aylık çocuklara öncelik tanıyan, Okulöncesi Eğitim Programı doğrultusunda çocuklar için öncelikli olan konuları kapsayan yaz aylarında uygulanan eğitimidir.

Mobil anaokulları ise, maddi imkanları yetersiz olan ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarına katılamayan çocukları için okul öncesi eğitimin yaygınlaşmasını amaçlayan bir eğitim programıdır. Mobil anaokulu projesi, Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Belediyeler ve Üniversiteler arasında imzalanan protokolle sürdürülmektedir (www.meb.gov.tr, 2006).

Okulöncesi eğitim tam gün ya da yarım gün olarak uygulanır. Özel kuruluşlara bağlı olan okul öncesi eğitim okulları paralıdır. Resmi okullarda ise temel eğitim giderleri dışındaki giderler için Okulöncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği'nin belirlediği çerçevede belli bir oranda yıllık aidat ücreti alınır.

Türkiye'de okul öncesi eğitimin öneminin farkında olan her kuruluş okul öncesi eğitimi desteklemektedir. Mevcut bakanlıkta okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması için yasalar çıkartarak, müfredatlar oluşturarak ve uygulanıp denetlenmesinde rol alarak bu görevini yerine getirmektedir.

1.4.Okul Öncesi Eğitim Kurumları Müfredat Programları Hakkında Genel Bilgi

Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 25 Temmuz 2013 tarihinde yayınladığı kararla 2013-2014 yılında yürürlüğe girmesi için Okulöncesi Eğitim Programı hakkında bir kitapçık yayınlanmıştır. Kitapçığın ana başlıklarından yola çıkarak içeriği hakkında bazı bilgiler vermek gerekirse; Türk Milli Eğitiminin genel amaçları, Okul Öncesi Eğitiminin amaçları ve temel ilkelerinden söz edilmiştir (Bu ilkeleri bir sonraki başlıkta daha detaylı inceleyeceğiz (1.6.)).

Kitapçıkta okul öncesi eğitimin öneminden ve bu eğitime katkıda bulunan aile ve öğretmenlerin öneminden bahsedilmiş, bu programın çocuğun gelişimine katkısının altı çizilmiştir.

Programın planlanması ve uygulanmasında bazı gereklilikler göz önüne alınarak okul öncesi eğitim merkezlerinin fiziki yapısından, müfredatlarında olması gerekenlerden, eğitim planlarından söz edilmiş ve bunların değerlendirilmesine ilişkin bilgiler verilmiştir (ttkb.meb.gov.tr, 2013).

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 26/07/2014 tarihinde yayınlanan yönetmelik 25/06/2015 tarihinde güncellenmiştir (mevzuat.meb.gov.tr, 2015).

1.5. Okul Öncesi Eğitimin Amaç ve İlkeleri

Okul öncesi eğitimin amaçlarını ve ilkelerini değerlendirirken, genelden özele bir yol izlenip dünyada yapılan çalışmaların genel sonuçlarından çıkan amaçları, ülkemizde yasalarla koruma altında olan amaçlarından ve ilkelerinden bahsedilecektir.

1.5.1.Okul Öncesi Eğitimin Evrensel Amaçları

Okul öncesi eğitimin evrensel amaçları dünyamızda yaşayan her çocuğu kapsayarak geniş bir kitleye hitap etmektedir. Sağlıklı ve bilinçli bireylerin ne şekilde yetişeceği konusunda araştırmalar sonucunda elde edilen verilerden çıkardığı sonuçları kapsayan genel amaçları oluşturulmuştur.

Okul öncesi eğitimin evrensel sayılabilecek amaçları;

- Olumlu benlik algısı ve kendine güven oluşturmak,
- Paylaşma, yardımlaşma, dayanışma, birlik olma ve birbirine saygı duyma gibi sosyal etkileşim becerilerini geliştirmek,
- Müzik, sanat, doğa, edebiyat gibi alanlarda deneyim kazandırmak ve bu konudaki varsa yeteneklerini keşfetmek,
- Büyük ve küçük kasları geliştirmek ve hareket koordinasyonu kazandırmak,
- Birbirlerini dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmek,
- Farklı deneyim alanlarındaki uygulama becerilerini geliştirmek,
- Problem çözme ve yaratıcı düşünme gelişimini gerçekleştirmek,
- Kendine, ailesine ve ait olduğu sosyal gruba değer vermeyi öğrenmek ve toplumsal bilinç algısını geliştirmek,

Çocuğun tüm gelişimlerinin (beden.duygu.biliş.sosyal.cinsel.ahlak) sağlıklı gelişmesine olumlu destek vermek.

• Karşılaşılan fırsatları fark etmek, bireysel ve sosyal yarar sağlayacak yönde kullanmak,

• Bir birey olarak hızla değişen dünyaya uyum sağlayabilmek şeklinde sıralanabilir (NAEYC & NAECS/SDE (National Association for the Education

of Young Children and National Association of Early Childhood Specialists in State Departments of Education); Akt: Tuğrul, 2007).

Bu amaçlar doğrultusunda; çocuğun gelişiminde okul öncesi eğitimin hem duygusal hem fiziksel hem de zihinsel olarak geleceğine yön veren bir süreç olduğu, bu sürecin iyi değerlendirilmesi çocukları toplumsal birlikteliğe yönelttiği ve ruh doyumu tamamlanmış sağlıklı bireyler olarak akademik kariyerlerine de etki eden bu dönem büyük önem taşımaktadır.

Fırsat eğitimi olarak bahsedilen, deneyimleyerek öğrenme kavramı özellikle okul öncesi eğitim alan çocuklara doğal afet eğitimi 'Oyundayım' algısıyla verildiği için kalıcılığı ve başarısı o kadar etkilidir. Aldıkları eğitim doğrultusunda deprem nedir ve ya yangın nedir kavramlarını öğrenen çocuklar bu doğal afetler sırasında nasıl davranacaklarını da deneyimlemektedirler. Yaşayarak öğrenmenin önemi bu tip eğitimler sayesinde daha net görülmektedir.

1.5.2. Türkiye'de Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanmış ve kabul edilmiş bu amaçlar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan her çocuğun kayıtsız şartsız doğusundan batısına ülkenin her bölgesinde eğitim gören öğrencilerin bilgi, deneyim ve donanımsal açıdan eğitim birliğini sağlamaktadır.

Bu amaçlar Talim ve Terbiye Kurulunun oluşturduğu kitapçığın 6. Maddesinde belirtildiği üzere;

a. Çocukların; Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, milli ve manevi değerlere bağlı, kendine güvenen çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst ilkeli, çağdaş düşünceli, hak ve sorumluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoş görülü bireyler yetişmelerine temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek

b. Çocukların beden, zihin, duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,

c. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak,

- d. Çocukların sevgi saygı, işbirliği sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışları kazandırmak,
- e. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- f. Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim becerilerini ve duygularını ifade edebilme davranışlarını kazandırmak,
- g. Çocukları İlköğretime hazırlamaktır (www.meb.gov.tr, 2013).

Şeklindedir. Maddeler hakkında kısaca göz gezdirildiğinde, evrensel amaçlarla farklılıklar olmasına karşın genel olarak ortak bir amaçta buluştukları görülmektedir.

Bu da iyi ve kaliteli yaşama sahip bireyler oluşturma amacını taşımaktadır.

1.5.3. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri

Türkiye’de okul öncesi eğitimin ilkeleri, okul önce eğitimin amaçlarının gelişmesinde önemli rol oynamışlardır. Onbir temel esasa dayanmaktadır. Bunlar (MEB. 2013);

- 36-72 aylık çocuklara yöneliktir
- Çocuk merkezlidir.
- Kazanımları ortaya çıkması esastır.
- Konuların öğretilmesi amaç değildir.
- Üniteler yer almamaktadır.
- Esnektir.
- Öğretmene özgürlük tanır.
- Yaratıcılık ön plandadır.
- Çocuğun çok yönlü gelişimi esastır.
- Öğretmenin planlı çalışmasını gerektirir.
- Değerlendirme çok yönlüdür.

Bu ilkelerden kısaca bahsederek daha anlaşılır olacaktır.

1.5.3.1. “36-72 aylık çocuklara yöneliktir.”

Bu yaş aralığındaki çocuklara kazanımlarda bulunurken Milli Eğitimin temel ilkeleri, okul öncesi eğitimin temel ilkeleri, programın temel felsefesi, amaç ve özellikleriyle tutarlı olmasına, diğer amaçlarla çatışmamasına ve çakışmamasına özen göstermek gerekmektedir (MEB, 2013).

1.5.3.2. “Çocuk merkezlidir.”

Amaç ve kazanımların seçiminde, etkinliklerin düzenlenmesinde, değerlendirme esaslarının belirlenmesinde çocuğun;

- Yaşı,
- Gelişim özellikleri,
- İlgi ve gereksinimleri,
- Bireysel özellikleri,
- Bireysel farklılıkları,
- Yakın ve çevre özellikleri dikkate alınmalıdır (MEB,2013).

Her çocuk özeldir. Bu yüzden eğitim verirken her çocuğa ayrı ayrı hitap etmek ve onları tek bir noktada birleştirmek büyük önem taşımaktadır.

1.5.3.3. “Kazanımları ortaya çıkması esastır.”

Kazanımların seçilmesi sırasında özellikle gruptaki çocukların gelişim özelliklerine uygun olma ve gelişim alanlarının tümüne yer verme gibi iki önemli ilkeye dikkat edilmelidir (MEB, 2013).

Programda amaç ve kazanımlar gelişim alanlarına göre gruplandırılmıştır. Öz bakım becerileri ayrı bir gelişim alanı olmamasına karşın bu yaş grubu için önemli olduğu düşünülerek ayrı bir grup olarak ele alınmıştır (MEB,2013).

Sonuç olarak bu kazanımlar bir günde oluşamayacağı için çocukların öğrenme dönemleri zamana yayılarak, gerektiğinde tekrarlarla pekiştirilmelidir.

1.5.3.4. “Konuların öğretilmesi amaç değildir.”

Yıllık ve günlük planlar yapılırken çeşitli konulardan yararlanılabilir. Amaç ele alınan konunun öğretimi değil o konu yardımı ile seçilen amaç ve kazanımlara ulaşılmasıdır. Bu noktanın daima göz önünde tutulması gerekir (MEB, 2013).

Her şey bir eğitim konusu olabilir. Bu sebepten dolayı amaçları farklı yönlerden ele alarak, çocuklara merak duygusunu aşılacaktır.

1.5.3.5. “Üniteler yer almamaktadır.”

Bu programda ünitelere yer verilmemiştir. Böylece okul öncesi eğitimin özünde var olan “eğitim” vurgusu önce çıkarılmaya çalışılmıştır. Çünkü okul öncesinde önemli olan çocuklara bazı temel davranışların kazandırılmasıdır. Belli ünitelerin ve bu ünitelerdeki konuların öğretilmesi gerekli ve önemli değildir (MEB, 2013).

1.5.3.6. “Esnektir.”

Okul öncesi eğitim programı her grupta uygulanabilecek bir programdır. Bu özelliği sebebiyle bireyselleştirilebilmektedir (MEB, 2013).

1.5.3.7. “Öğretmene özgürlük tanır.”

Programdaki evrensel ilkeler doğrultusunda belirlenmiş amaç ve kazanımlar için öğretmen bunları farklı biçimlerde bir araya getirebilir. Farklı etkinliklerle, istediği iç ve dış mekanları kullanarak eğitim durumlarını zenginleştirebilir (MEB, 2013).

Öğretmenlerin klasik sınıf ortamında eğitim anlayışının sınırları kaldırılarak hayat öğrenmenin ta kendisidir diyerek çocukların yaşayarak öğrenmelerinin yolunu açmaktadır. İlerleyen bölümlerde yaşayarak öğrenme, tatbikat ve sürekli eğitimlerle pekişmiş alışkanlıkların önemine değinilmektedir.

1.5.3.8. “Yaratıcılık ön plandadır.”

Bu programın etkinlikle uygulanabilmesi öğretmenlerin yaratıcı olması ve çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesi ile mümkündür. Bu noktada öğretmenlerin öncelikle kendi yaratıcılıklarını geliştirmeleri, daha sonra da çocukların yaratıcılıklarını geliştirmek için uygun yöntem ve teknikleri işe koşmaları gerekmektedir (MEB, 2013).

Yaratıcılık her zaman farklı düşünme ve farklı çözümler ortaya koymak için en önemli sebep olmuştur. Genel anlayıştan farklı düşünen her çocuk herkesin göremediği çözümleri ve ya yolları görebilmektedir.

1.5.3.9. “Çocuğun çok yönlü gelişimi esastır.”

Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden bir bütün olarak geliştiği ve her gelişim alanının önemli olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle çocuğu tek yönlü değil çok yönlü gelişmesi hedeflenmelidir. Özellikle etkinlikler düzenlenirken bu nokta üzerinde özenle durulmalı çocuğun çok yönlü gelişimi için öğretmen yaratıcılığını işe koşmalıdır. Program bu yönüyle çoklu zeka kuramının savunu ve vurguları ile de tutarlıdır (MEB, 2013).

Çocukların katılımında birçok oyun gibi tek yönlü düşünmek yerine farklı yollar düşünmeleri sağlanırken bunun sonucundaki kazanımlarda da önemli olanın her zaman başarmak değil, severek yapmak ve çabanın ödüllendirilmesi olmalıdır.

1.5.3.10. “Öğretmenin planlı çalışmasını gerektirir.”

Öğretim planlı, programlı ve güdümlü bir çalışmadır. Bu nedenle öğretmen yıllık ve günlük planlar hazırlamalıdır. Planlarda yer verilen etkinlikler çeşitlendirilmeli ve tüm gelişim alanlarını geliştirmeye dönük olarak hazırlamalıdır. Yıllık ve günlük planlarda yer verilen amaç ve kazanımlara kaçır kez yer verdiğini, etkinliklerini hangi ortamlarda planladığını ve çeşitlendirip çeşitlendiremediğini değerlendirebilmelidir (MEB, 2013).

1.5.3.11. “Değerlendirme çok yönlüdür.”

Programın uygulanmasında okul öncesi eğitimde sonuç değil, süreç önemli olduğundan sürecin değerlendirilmesini ön plana alır. Değerlendirme sürecine bakıldığında (MEB, 2013):

- Çocuğun gelişiminin değerlendirilmesi,
- Programın değerlendirilmesi,
- Öğretmenin kendi kendini değerlendirmesi olarak üç farklı boyutta ele alındığı görülür.

İKİNCİ BÖLÜM: AFET HAKKINDA TEMEL BİLGİLER VE AFET TÜRLERİ

2.1. AFET

Afet, normal yaşamı ve insani faaliyetleri kesintilere uğratarak toplumlara etkileyen, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara sebep olan doğal ve ya yapay olarak insanlar tarafından meydana gelen olaylara verilen isimdir. Bu durum karşısında birçok kurum ve kuruluş koordineli bir şekilde görev almalıdır. Bir olayın afet niteliğini kazanması için can ve mal kaybına sebep olmuş olması gerekmektedir. Bu olaylar deprem, sel, volkan püskürmeleri gibi ‘doğal afet’ olarak nitelendirilir ve ya yangın, savaş, göç gibi ‘yapay afet’ olarak isimlendirilir (Şahin; Sipahioğlu, 2002).

Afetlerin büyüklükleri genellikle sebep oldukları can ve mal kayıplarının boyutuyla ölçülmektedir. En büyük kayıp ise bir insanın canı olarak değerlendirildiği için afetin büyüklüğü tayin edilirken neden olduğu can kaybı ve yaralanmalarla değerlendirilmektedir (Erkal; Değerliyurt, 2015).

Ayrıca afet bazı durumlarda müdahalede kaynağın yetersiz kalması şeklinde de ifade edilir. Bunun ön koşulu ise afetten etkilenen toplum kendi imkanları ile bu durumun üstesinden gelememektedir. Her yangın ve ya her deprem afet olarak değerlendirilmemektedir. Mesela 17 Ağustos Depremi’nde meydana gelen tsunami afet olarak kabul edilemez. Fakat, 26 Aralık 2004 tarihinde Endonezya Sumatra Adası açıklarında oluşan 9 büyüklüğündeki deprem ve yarattığı tsunami 168 bini Endonezya’da olmak üzere, birçok ülkede 230 binden fazla kişinin ölümüne sebep oluşuyla, yakın zamanda yaşanan en büyük afetlerden birisi olmuştur. Yine Endonezya Sumatra Adası’nda yaşanan 8.3 büyüklüğündeki depremde meydana gelen tsunami bir afet etkisi oluşturmamıştır (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Özetle bir afetin boyutu toplumun afetten etkilenme oranı ile değerlendirilmektedir. Yapılan çalışmalara göre bir toplumun gelişmişliği o toplumun afet kültürüyle paralellik göstermektedir. Yakın bir zamana kadar toplumun afet

kavramına yaklaşımı 19. Yüzyılda yaşıyan toplumların hastalıklara bakışı gibi önlenemeyen ve istenmeyen bir risk olarak görölmekteydi. Ancak zamanla bilimsel ve teknolojik gelişmelerle afetler önceden engellenebilen, öngörölebilen ve önlem alınabilen olaylar olarak algılanmaya başlamıştır (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012). Aslında afet bir olayın kendisinden çok doğurduğu sonuçtur diyebiliriz (Ergünay, 2002).

Afetin büyüklüğüne etki eden faktörleri sayarsak ;

- Afetin fiziksel büyüklüğü,
- Afetin yerleşim alanlarına uzaklığı,
- Az gelişmişlik ve fakirlik,
- Artan nüfus,
- Tehlike arz eden bölgelerde denetimsiz kentleşme ve endüstrileşme,
- Ormanların tahrip edilmesi,
- Çevrenin yıpratılması,
- Eğitimsizlik,
- Bireylerin afet öncesi aldıkları tedbir,
- Alınan önlemlerin düzeyi.

Afetin fiziksel büyüklüğü ve yerleşim alanlarına uzaklığı haricinde geri kalan maddeler genellikle beşeri etkenlerdir (Ergünay, 2002).

Günümüzde bazı afetlerin doğal olarak nitelendirilmesi gitgide güçleşmektedir. Su baskınları gibi olaylarda insanların etkileri daha fazla rol oynamaya başlamıştır (Öztürk, 2003).

Ülkemiz, gerek jeolojik gerek topografik yapısı ve gerekse iklim özellikleri nedeniyle, doğal afetlerle sıkça karşılaşan ülkelerin başında gelmektedir. Ülkemizde etkili olan doğal afetleri, önem sırasına göre, depremler, heyelanlar, su basmaları, kaya düşmeleri, yangınlar, çığ, fırtına, yeraltı suyu yükselmeleri gibi meteorolojik kökenli diğer afetler olarak da sıralanabilmektedir (Eren, 2002).

TCK, 1959, 7269/ 1 Afet Kanunu'na göre, Türkiye'de yaşanan afetlerin önem sıraları: 1. deprem, 2. yangın, 3. su baskını, 4. yer kayması, 5. kaya düşmesi, 6. çığ, 7. kuraklık şeklinde belirtilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana, ülkemizde büyük can kaybına yol açan en üzücü afet, 32 binden fazla insanımızın hayatını kaybettiği 1939 Erzincan Depremi olmuştur. Diğer bir büyük afet olarak 15 binden fazla insanımızın ölümüyle sonuçlanan 1999 Kocaeli Depremidir. 1900 yılından bu yana, ülkemizde meydana gelen önemli 76 doğal afet nedeniyle hayatını kaybeden vatandaşlarımızın sayısı 89.236 ve yol açtığı doğrudan ekonomik zarar 24,7 milyar dolardır (Atalay, 2014).

Ülkemiz, yeryüzünün en aktif deprem kuşaklarından birisi olan Akdeniz-Alp-Himalaya deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Nüfusu 1 milyonun üzerinde olan 11 büyük kentimizin içinde bulunduğu nüfusumuzun yüzde yetmişi, büyük sanayi kuruluşlarımızın ise yüzde yetmiş beşi bu riskli alanlar üzerinde bulunmaktadır(Suna, 2000).

Afet tanımı ile birlikte bu tanımın ayrılmaz parçaları olan acil durum, tehlike ve risk kavramları hakkında da bilgi verilmektedir.

2.1.1. Acil Durum

Acil durum kavramı 5902 sayılı kanunda, “Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olaylar ve bu olayların oluşturduğu kriz hâli” olarak tanımlanmıştır (AFAD,2014).

Genellikle yerel imkânlarla baş edilebilecek çapta, ivedilik gerektiren tüm durum ve hâller olarak ifade edilmekte olup afet kavramı içerisinde kısa süreli bir bir anı ifade etmektedir (AFAD, 2014).

Aynı zamanda AFAD'ın 2014 yılında hazırladığı araştırmada acil durum 'İvedilikle müdahale etmeyi ve acil yardım faaliyetlerini yürütmeyi gerektiren durum, hal ve olayları ifade eder. Afetin meydana gelmesi hali olarak da tanımlanabilir. Meydana gelmesi sırasında olağanüstü tedbirlerin alınmasına ve faaliyetlerin yürütülmesinde gerek duyulan geçici bir durum.' olarak tanımlanmıştır.

Acil durum kavramı birçok kavramı içinde barındırmaktadır. Bunlar acil durum hizmeti, acil durum planlaması, acil durum yöneticisi, acil durum yönetimi, acil durum psikolojisidir. Bunlardan kısaca bahsederek;

- Acil Durum Hizmeti; Acil durumlarda insanları korumakla görevli kurum ve kuruluşların sundukları hizmetleri tanımlamaktadır. Bu hizmetler arama-kurtarma, acil tıbbi yardım, yangın ve güvenlik hizmetleri gibi müdahale eden ekiplerin çalışmalarıdır (AFAD, 2014).
- Acil Durum Planlaması; Olaylar oluşmadan önce insanların can ve mal kaybını en aza indirip daha az zararla kurtulması için yapılması gereken iş ve işlemlerdir. Ayrıca olay meydana geldiği zaman ise gerekli faaliyetlerin zamanında, etkili ve seri bir şekilde yapılmasını kapsamaktadır (AFAD, 2014).
- Acil Durum Yönetimi; Acil durumun sonrasında başlayarak toplulukların tüm ihtiyaçlarını hızlı bir şekilde karşılamayı amaçlayan yönetim sürecini ifade etmektedir. Acil durum olarak nitelendirilen bir olayın meydana gelmesi ile acil duruma neden olan olaylar ortadan kalkana kadar uygulanan yönetim şeklini temsil eder.
- Acil Durum Yöneticisi; Özetle acil durum yönetim planını uygulamakla görevli yetkili kişilerdir. Kaynakları geliştirmek, müdahale faaliyetlerinin yürütülmesinde görev almak, duruma hızlı v etkili müdahale etmek gibi görev ve sorumlulukları vardır (AFAD, 2014).
- Acil Durum Psikolojisi; Kısaca acil duruma maruz kalmış bireylerin duygusal düzeylerini ifade eden durumdur. Can ve mal kaybını yaşayan bireyler, normal hayat düzenlerinin bozulmasıyla üzüntü, sinirlilik, güvensizlik, endişe gibi duyguları yaşamaya başlamasını kapsar.

2.1.2. Tehlike Ve Risk

Sahip olduklarımızı ve hayatımızı tehdit eden, çevremize zarar verme ihtimali olan fiziki olay ve olgulara ‘tehlike’ denir. Demek istenen doğal, teknolojik ve ya insan kökenli olan; sosyal, fiziksel ve ekonomik kayıplara yol açabilen olası bütün olayları ifade eder (AFAD, 2012).

Tehlike kavram olarak afet ile aynı anlama gelmemektedir. Afet, tehlikenin sonucudur (AFAD, 2012).

Risk, tehlike kavramıyla sürekli karıştırılan sıkça kullanacağımız bir diğer kavramdır. Risk AFAD’ın 2012’de yaptığı tanımla ‘Belirli bir alanda, tehlike olasılığına göre kaybedilecek değerlerin ölçüsünü veya bir olayın doğurabileceği olumsuz sonuçların toplamını ifade eden kavramdır.’

Tehlike, afet ve risk kavramlarını açıkladığımızı göre şimdi afet türlerinden bahsedebiliriz.

2.2. AFET TÜRLERİ

Burada her ülkenin şartlarına değişiklik göstermekte olup genel kabul görmüş bazı afet türleri sınıflandırılmaktadır.

Doğal Afetler; Oluşumları doğa olaylarına dayanan, doğal yollarla meydana gelen afetlerdir. Bunlar kendi aralarında jeolojik ve meteorolojik olarak ikiye ayrılır.

Jeolojik afetler doğrudan kaynağını yer kabuğu ya da yerin derinliklerinden alan doğal afetlerdir. Örneğin bunlar deprem, heyelan, sıvılaşma, erozyon, yanardağ patlamaları, tsunami, çamur seli, kaya düşmesi olabilir (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Meteorolojik afetler ise atmosferdeki doğa olayları sonucu meydana gelen afetlerdir. Bunlar, sıcaklık, yağış, basınç, rüzgar ile yararlı oldukları sınırı aşmasıyla ortaya çıkmaktadır. Meteorolojik afetlerin temel etkisi atmosfer olmasına rağmen, bazı durumlarda afetin olduğu yerin özellikleri de etkili olabilmektedir. Bu tip afetlere örnek olarak; kuraklık, tipi, yıldırım düşmesi, dolu, sis, kum fırtınası, doğal radyasyon, tuzlanma, sel, küresel iklim değişiklikleri, çığ, kasırga, hortum, orman yangını, sera etkisi, don, aşırı yağmur, kütle hareketleri, siklonlar, soğuk dalgası, tayfun, asit yağmurları, tornado, aşırı kar yağışı, sıcak dalgası verilebilir (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Doğal Olmayan Afetler; Bu afetler daha çok insan kaynaklı olan afetlerdir. Örnek vererek devam edildiğinde gerek ülkeler gerek kıtalar arası gerekse iç savaşlar, terörizm, silahlı saldırı, isyan, insanları göçe zorlayan ve mülteci konumuna iten olaylar, sorumsuz ve dikkatsiz davranarak çevreye tahribatta bulunan belki isteyerek belki istemsiz bazı orman yangınları, yanlış şehirleşme sebebiyle iç içe geçmiş mahallelerde çıkan yangınlar, nükleer ve ya tehlike maddenin yanlış kullanımı sonucu ortaya çıkan kazalar, hava, su, toprak kirliliği, salgın hastalıklar, AIDS, kolera, sıtma, diğer su ve gıdaların sebep oldukları bulaşıcı hastalıklardan bahsedilmektedir (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Karmaşık Afetler; Hem insan hem doğa kaynaklı meydana gelen afetlerden bahsetmektedir. Bunlardan en önemlileri deprem sonrası oluşan yangınlar ve orman yangınları olmaktadır. Yangınlar aslında her gruba dahildir. Ancak bazı afetler meydana gelirken ardına ikinci bir afetin meydana gelmesine de sebep olmaktadır. Örneğin deprem kaynaklı tsunami, heyelan ve olası yangınlar olmakla birlikte deprem sonrası enkazda kalan cesetlere ulaşamadığı takdirde çürümeyle meydana gelebilecek salgın hastalıklar da karmaşık afetler kavramına girmektedir (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Yukarıda bahsi geçen afetlerin aslında tehlikenin sonucudur açıklamasından yola çıkılarak, afetleri sürece ve niteliklerine göre tasnif ettiğimizde karşımıza başka afet türleri çıkmaktadır.

Bunlardan aniden meydana gelen jeolojik ve meteorolojik tehlikeler; deprem, tsunami, volkanik patlamalar gibi, yavaş ortaya çıkan tehlikeler; kuraklık, açlık, çölleşme olarak örneklendirilen ve teknolojik tehlikelerdir ki bunlar; nükleer, biyolojik, kimyasal kazalar, sera etkisi, yangınlar olabilmektedirler.

Çalışmaya dâhil olan deprem ve yangın kavramlarından devamında detaylıca bahsedilecektir.

Şekil 1. Ülkemizde yaşanan “Afet” türleri (Akdağ, 2002)

Yukarıda bahsedilen ülkemizin bulunduğu konumun önemi aynı zamanda doğal afetlerinde sık yaşanması gerçeğini gözler önüne sermektedir. Bu afetler ve onları yaşayan topluma bıraktıkları izler birçok kişinin hayatının dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Ülkemizin yaşadığı afet olayları incelendiğinde Şekil 1’deki sonuç ortaya çıkmakta ve bu afetlerin büyük bir çoğunluğunu depremlerin oluşturduğu görülmektedir (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 1997).

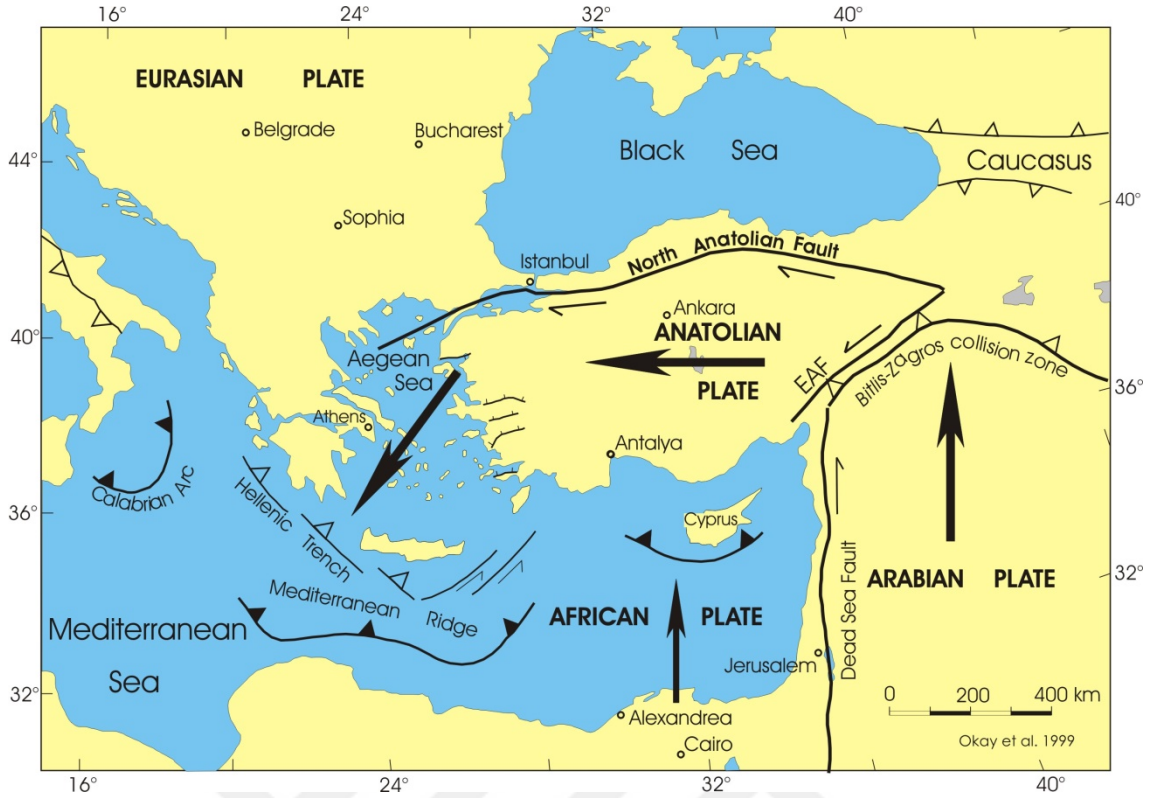
2.2.1. Deprem

Deprem, çok kısa bir süre içerisinde binlerce kayıp ve yaralı insan olmasına sebep olan en etkili afettir. Geçmişte depremler sonucu yok olan birçok uygarlık vardır (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Deprem, yer içinde fay olarak isimlendirilmiş kırıklarda biriken biçim değiştirme enerjisinin aniden ortaya çıkmasıyla yer değiştirme hareketinin sebep olduğu elastik dalga hareketleri olarak ifade edilmiştir. Depremlerin topluma yaşattığı korku duygusu dikkate alındığında gerek psikolojik gerek ekonomik gerek fiziksel tedbirler birçok afet türüne karşı da hazırlıklı olmak açısından yararlıdır (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Türkiye bulunduğu deprem kuşağıyla, Avrupa- Asya, Arabistan ve Afrika gibi üç büyük tektonik plaka ile Ege ve Anadolu plakaları gibi iki küçük plaka arasında yer almaktadır. Türkiye'de 1988-1998 yılları arasında sistematik olarak yapılan, Küresel Konum Belirleme (GPS) ölçümleri, plaka hareketleri ve plaka sınırlarını oluşturan büyük fay zonlarındaki yıllık yer değiştirme oranları hakkında önemli bilgiler vermektedir. Bu ölçümlerin sonuçları hakkında bilgi verirsek;

- Şeklini koruyan bir blok olan Anadolu plakası, yıllık 25 mm'lik bir hızla batıya doğru hareket etmektedir,
- Batı Anadolu güney-batıya doğru yıllık 30mm'lik bir hızla hareket etmektedir.
- Arap plakası, kuzey ve kuzey doğuya doğru yıllık 23mm'lik hızla hareket etmekte, bunun sonucunda Kafkas dağları yılda 10 mm'lik hızla kısalmakta, Doğu Anadolu'da bu hareket Bitlis bindirme zonunda doğu-batı doğrultusunda sol-yanal atımlı faylarla karşılanmaktadır.
- Batı Anadolu'da bulunan çöküntü havzaları yılda 15 mm'lik bir hızla hareket etmektedir. Bunun sebebi kuzey-doğu güney-batı doğrultusundaki açılmadır.

• Afrika plakası, yılda 10 mm'lik bir hızla kuzey-doğuya doğru hareket etmektedir.

Şekil 2. Avrasya, Afrika ve Arap Plakaları arasındaki hareketler (Okay, A.I. 2000)

Ülkemizde birçok sanayi kuruluşu ve barajlar deprem açısından çok aktif bölgelerde kurulmuşlardır. Marmara bölgesi mevcut sanayi bölgesi potansiyeli ile buna en güzel örneklerden biridir.

MÖ.2100-MS.1900 yılları arasında 1175 deprem olduğu saptanmıştır. Gölçük ve Düzce depremi yaşanana kadar, 1900'den sonra 149 deprem olmuş ve 578544 yapı ya yıkılmış ya da hasara uğramıştır. Bu kayıplara ek olarak ise 97203 insan hayatını kaybetmiştir (Soysal ve diğ.,1981). Son 13 yılın depremle ilgili verilerine bakıldığında ekonomik kayıpların 18 milyar dolar civarı olduğu tahmin edilmektedir (Ergünay,2006).

İstatistiki verilere bakıldığı zaman depremler en çok tahrip eden doğal afetlerdir. Ülkemiz tarih bakımından zengin olmasına karşın depremlerden dolayı yerine konulması mümkün olmayan tarihi yapıların yok olmasıyla karşı karşıyadır (Ergünay,2006).

2.2.2. Yangın

Yangını açıklamak için önce yanma kavramı anlaşılmalıdır. Yanma, yancı bir maddenin ısı ve oksijenle birleşerek oluşan kimyasal bir olaydır. Yangın ise kullanmak amacıyla yakılan ateş dışında, denetlenemeyen yanma olaylarını kapsar (AFAD,2011).

Yangınlar, yancı maddelerin türüne göre dört sınıfa ayrılırlar (AFAD,2011).

A sınıfı yangınlar; katı madde kaynaklı yangınlar olup, yancı maddenin soğutulması ve ya ortamdan uzaklaştırılması ile söndürülür.

B sınıfı yangınlar; benzin, benzol, yağlar, katran gibi yanabilen sıvılara bağlı ortaya çıkan yangınlardır. Soğutma ve köpük ile boğma yöntemleriyle söndürülebilirler.

C sınıfı yangınlar; metan, propan, LPG, havagazı gibi gaz halindeki yancı maddelere bağlı yangınlardır. Kuru kimyevi toz, halon 1301, halon 1211 ile söndürme yapılır.

D sınıfı yangınlar; sodyum, potasyum, titanyum, magnezyum gibi hafif metallerin çıkardığı yangınlardır. Kuru kimyevi tozlarla söndürme işlemi gerçekleştirilir.

Elektriğe bağlı yangınlar ayrı bir sınıfa girmemekte olup elektrik akımı kesildikten sonra müdahale edilmektedir.

Yangınların birçok sebebi olmaktadır. Ancak bazı belli başlı sebepleri incelersek bunların en başında yangınlardan korunma önleminin alınmaması, bilgisizlik, ihmal, sıçrama, sabotaj, kazalar ve doğa olayları yer almaktadır. Kısa bilgiler vermek gerekirse (AFAD,2011);

Koruma önlemlerinin alınmaması; ülkemizdeki en büyük sebeplerden birisidir. Yangın, elektrik tesisatı ve kontağı, ısıtıcılar, LPG tüpleri ve patlayıcı

maddelerin gerekli korumaya alınmamasından kaynaklanmaktadır. Düzenli kontrollerle ve yıpranan sistemlerin yenilenmesiyle önlenabilir.

Bilgisizlik; Ülkemizin kurucusu Atatürk ‘Cehalet; Yenilmesi gereken en büyük düşmandır!’ diyerek konunun ne kadar büyük bir sorun olduğundan söz etmiştir. Yangına karşı önlem alınmadan, elektrikli cihazların nasıl kullanılacağını bilmeden, ısıtma sistemlerini yanlış yerleştirerek yangına davetiye çıkaran yine insanlardır. Yangın oluşumunu önlemek ve yangını söndürmek için eğitim ve tatbikatlarda yer almak önemlidir.

İhmal; istatistiklere baktığımızda ihmal sonucu ortaya çıkan yangın oranı son yıllarda hızla artmıştır. Çünkü yangın konusunda bilgili olmak yetmez, yangına karşı duyarlı ve titiz olmak gereklidir. Söndürülmeden atılan bir sigara izmariti, ateşi söndürülmemiş ocak, prizde unutulmuş ütü gibi birçok şey yangına sebebiyet verebilir.

Kazalar; istem dışı olaylar sonucu çıkan yangınlar olabilmektedir. Buna karşı önlemler yetersiz kalıyorsa, yangın sırasında nasıl davranılacağı hakkında bilgi sahibi olmak yeterli olacaktır.

Sabotaj; ülkemizde sıkça karşılaştığımız bir sebep olan sabotaj rant amacıyla birçok tarihi yapının yok olmasına ve çevresel zarara sebep olmaktadır. Bu tür olaylara karşı önlem alınsa da yasaların yetersizliği caydırıcı olmamaktadır.

Doğa olayları; rüzgârlı havalarda kuru dalların birbirine sürtmesi, yıldırım düşmesi ve benzeri sebeplerden birçok yangın çıkmaktadır.

Yangının çıkma olasılıklarına karşılık yangın karşısında soğukkanlılığın korunması ve söndürme çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmakta bir o kadar önemlidir. Yangını söndürmenin üç prensibi vardır. Bunlar;

Soğutarak söndürme; iki şekilde gerçekleşir. Bunlardan birisi su ile yanıcı maddenin havayla temasını keserek boğma ve suyun yanıcı maddenin ısını alması özelliğidir. İkincisi yanıcı maddeyi dağıtarak söndürmedir. Bunun mantığı ise bölünen yanıcı maddenin ısı yavaş yavaş düşer ve söner, böylece yangın durdurulur.

Havayı kesme; aynı soğutarak söndürme çalışmalarındaki gibi iki şekilde gerçekleşir. Örtme, katı maddeler veya kimyasal bileşikler kullanarak yanan madde ile oksijenin arasındaki bağı kesilerek yanmanın engellenmesi olayıdır. Boğma ise, yangının oksijenle ilişkisinin azaltılması veya kesilmesi olayıdır.

Yanıcı maddenin ortadan kaldırılması; madde ortadan kaldırıldığı zaman yanma olayı gerçekleşemediği için yangın sona erer.

Afetler hakkında bahsedilen temel bilgilere ek olarak olası afetler karşısında yapılacaklar hakkında da bilgi sahibi olunmalıdır. Afetlere karşı değişen yönetim sistemlerinden zaman ayracında bahsedilmektedir.

2.3. Kriz ve Yönetimi

Kriz, beklenilmeyen ve ya sezilemeyen durumlar karşısında örgüt tarafından ani yanıt gerektiren, örgütün amaçlarını ve değerlerini, uyum ve önleme mekanizmalarını zayıflatarak tehdit eden durum olarak ifade edilmektedir (Tağraf ve Aslan 2003:150).

Kriz kavramsal olarak en temel haliyle var olan genel denge durumunun bozulması olarak ifade edilebilir. Bu denge durumu bireysel ve ya örgütsel olabileceği gibi doğal olaylar karşısında da ortaya çıkabilmektedir (İnandı, 2008).

Okullara dair kriz durumları için bir tanımlama yapmak gerekirse; kriz, beklenilmeyen ve ya sezilemeyen, okul nüfusunun büyük bölümünü olumsuz etkileyen, çoğunlukla yaralanma ve ölüm içeren olay ve durum olarak tanımlanabilir (Jones ve Peterson, 1992).

Okullarda ‘verilen hizmetin doğasına bağlı krizler’ ve ‘dış etkenlerden kaynaklı krizler’ olarak denge durumunu bozan krizleri sınıflandırmak mümkündür. Bunlar daha çok siyasal ve ekonomik krizleri nitelese de doğal afetler de bu tür krizlerin içerisinde yer alır (İnandı 2008).

Kriz yönetimini en iyi özellikleri tanımlamaktadır (Erten,2011);

- Kriz yönetimi özel bir yönetim biçimidir.
- Kriz yönetimi farklı safhalardan oluşan bir süreçtir.
- Disiplinler arası bir yönetim biçimidir.

- Kriz yönetimi stratejik yönetim ile yakından ilgilidir.
- Kriz yönetimleri tanımlama, engelleme, müdahale etme, çözme gibi faaliyetlerle kriz odaklı bir işleyiş sergilerler.

Kriz yönetimi, olası bir kriz durumuna karşı, kriz sinyallerinin tespiti, değerlendirilmesi ve bu durumu en az zararla üstesinden gelebilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve uygulanması sürecidir (Can,1997)

Kriz yönetiminin temel ilkeleri aşağıdaki gibidir (Regester; Larkin, 2002);

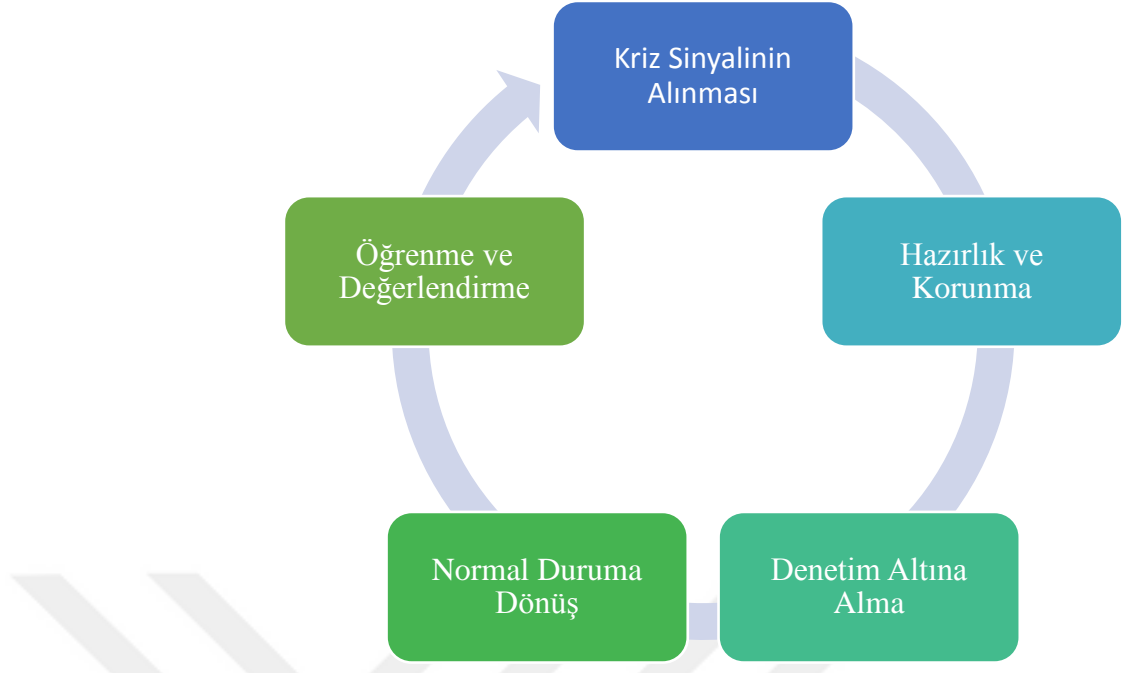
- Kriz yönetimiyle ilgili pozitif davranış oluşturulması,
- Güvenli bir ortam oluşturulması,
- Halkın beklentileri ile örgütün beklentilerinin ayrımını yaparak belirli bir performans oluşturması,
- Kriz süreci boyunca karşılaşılan fırsatları değerlendirmektir.

Kriz süreci, örgütün hali hazırda olan kriz önleme mekanizmalarını etkisiz hale getirerek örgütü köklü bir değişime iter. Bu değişimin etkili olabilmesi için krize anında cevap verilmelidir (Tutar, 2000).

Kriz yönetimi, krize sebebiyet veren etkilerin saptanması, gelecekte sorun oluşmaması için düzeltici önlemlerin alınması, olası bir kriz durumunda ise acil durum planı yapılması ve örgütün varlığını tehlikeye sokan süreçlerin ortadan kaldırılmasını amaçlar (Tıngır, 2002).

Kriz yönetim sürecinin aşamalarından bahsetmek gerekirse (Can, 1997);

- Kriz sinyallerinin alınması
- Krize hazırlık ve korunma
- Krizin denetim altına alınması
- Normal duruma geçiş
- Öğrenme ve değerlendirme olarak tanımlamıştır Halil Can 1997 tarihli Organizasyon ve Yönetim kitabında.

Şekil 3. Kriz Yönetim Süreci (Can, 1997)

Kriz yönetimi, genellikle mevcut krize nasıl müdahale edilmesi gerektiğinden veya krizin önceden nasıl tahmin edileceğini ve ona müdahale edilebileceği anlamında kullanıldığından, kriz yönetimi kavramı daha çok müdahale yönetiminin felaket öncesinde ve ya felaketi beklerken anlamı olarak kullanılmaktadır. Her iki anlamda da bu bir 'yarabandı' yaklaşımı olmaktadır. Felaket gerçekleşikten sonra ortaya çıkmasından ötürü acil durum yönetimine göre daha dar bir anlamı kapsar (Allison, 1993; Çelik, 2004)

2.4. Risk ve Yönetimi

Risk, zarara ve ya kayba uğratan istenmeyen olayların ortaya çıkma olasılığı; belirli bir zaman aralığında amaçlara ulaşamama ihtimali anlamına gelen İtalyanca 'risco' kelimesinden gelmektedir (Pira ve Sohodol, 2004).

Türk Dil Kurumunun büyük sözlüğünde yazan bilgiye göre ise risk, Fransızca 'risque' isminden türemiş, zarara uğrama tehlikesi anlamına gelmektedir (TDK,2016).

Risk, örgütün amaçlarını ve hedeflerini engelleyen bir etkidir. Riskler bir anda ortaya çıkan krizler olabileceği gibi, negatif eğilimli uzun bir dönemi de içerebilmektedir (Sayın, 2008).

Risk ve tehlike kavramları birbirleriyle ilişkilidir. Yani zamanla oluşabilecek tehlike, fırsat ve risklerden oluşan belirsizliğin netleştirilebilmesi çok önemlidir (Pira; Sohodol, 2004).

Kriz kavramı, risk kavramını barındırır. Yani riskin, belirsizlik ve zarar olasılığı kriz kavramının içindedir. Ancak risk ve krizin ayrıldığı nokta, risk gerçekleşme olasılığı olan olaylardır (Sayın, 2008).

Risk yönetimi ise, ihtimaller dâhilinde oluşabilecek riskleri önlemeye yönelik yapılan çalışma ve planlamaları kapsar. Risklere ait olası kaynaklar fark edilip ve bu risklere yönelik önlemler alınıp, etkisiz hale getirmeye yönelik bir yönetim planı uygulanırsa, riskler fırsatlara dönüştürülebilir (Sayın, 2008).

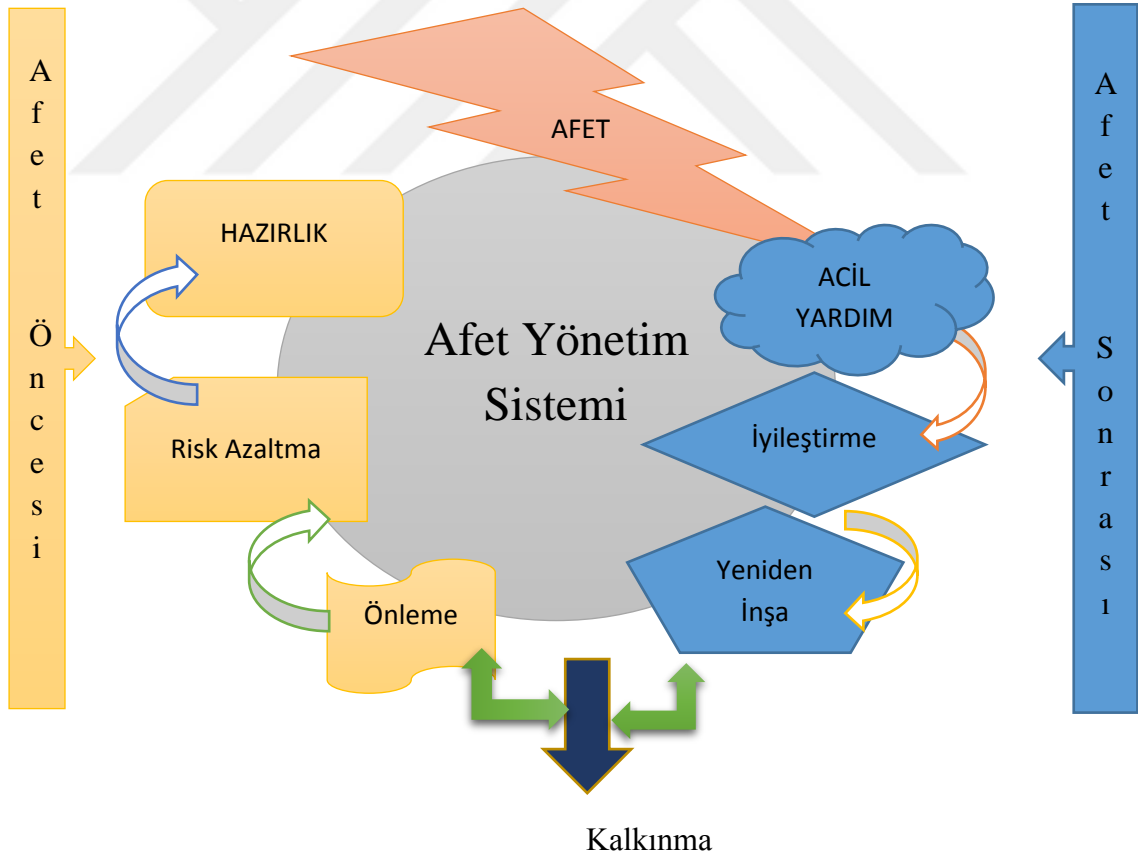
Risk yönetiminin riskin kaynağını tespit etmek ve olası etkilerini öngörebilmek çok önemlidir. Çünkü eğer bunlar bilinirse riske karşı önlem alınabilir. Riskin kaynağı nedir ve bu kaynağı neler tetikler, olası riskin etkileri neler olacaktır ve bunlar kontrol altına alınabilir mi gibi soruların cevabı riskin önlenmesi ve ya en az kayıpla atlatılabilmesi için önemlidir. Risklerin kontrolü çoğu zaman kurumun elinde değildir; önemli olan önlem alınmasına yönelik risk yönetimi uygulayabilmektir(Pira;Sohodol, 2004). Özellikle eğitim kurumlarında risklerin tamamını kontrol etmek oldukça zordur. Ancak her eğitim kurumu kendi risk yönetim planını kendisi oluşturmalıdır.

2.5. Afet Yönetimi

Bulunduğu konum itibarıyla doğal afetlerle iç içe yaşayan birçok ülke bu kayıpları en aza indirmek için afete dair bazı modeller ve yöntemler geliştirmişlerdir. Afet yönetimi kavramı afetleri önleyebilmek ve zararları azaltmak adına afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılacak olan tüm yönetimle ilgili ve yasal çalışmalarını belli bir uygulamaya oturtan ve afete karşı etkili bir şekilde karşı koymayı amaçlayan, afet sonrasında elde ettiği bilgilerle oluşturulan bilgileri geliştiren bir yönetim şeklidir (Uluğ,2014).

Başka bir tanımlamaya göre afet yönetimi afetleri önlemek ve yaşanacak zararları azaltmak için, afetin oluşturacağı olaylara eş zamanlı müdahale edebilmek ve afetten etkilenenlere daha güvenli yeni bir bölge oluşturulabilmesi için toplumla el ele yapılacak olan yardımlaşmayı içeren bir dönemi ifade eder. Diğer bir deyişle, afetleri önlemek ve ya zararları azaltmak adına afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında ihtiyaç duyulan önlemlerin eksiksiz alınması, uygulanması, yapılacak olan çalışmaların planlanması, eyleme geçilmesi, yönlendirilmesi, koordinasyon, takip edilmesi, desteklenmesi ve tam anlamıyla uygulanabilmesi için var olan tüm toplumsal kurum ve kuruluşlarla, öncelikli hedefler doğrultusunda imkan ve kaynakların kullanılmasını gerektiren disiplinli, kalabalık ve çok yönlü bir yönetim süreci olarak tanımlanabilir (Akarsu,2010).

Afet Yönetim Modelleri, ülkeden ülkeye bazı küçük değişiklik gösterse de birçok açıdan benzerlik göstermektedirler.

Şekil 4. Afet Yönetiminin Aşamaları

Şekil 4 te görüldüğü üzere afet yönetiminin iki safhası vardır. Afet öncesi ve afet sonrası olarak ayrılan bu safhalardan afetten önce olan yönetim şekline RİSK YÖNETİMİ afetten sonra olanına ise KRİZ YÖNETİMİ diye ifade ettiğimizi daha önce açıklamıştık. Afet yönetiminin en önemli aşaması afet öncesi olan Risk Yönetimidir. Bu yönetimde yer alan afet öncesi risk azaltma çalışmaları bunun önemini gösterir. Gelişmiş bir çok ülke risk azaltma ve hazırlık aşamaları sayesinde afet zararlarını çok düşük seviyede yaşamaktadırlar (Uluğ, 2014).

Kriz yönetimi olarak bahsettiğimiz afet sonrası çalışmalarında ise kurtarma ve ilk yardım safhası en önemli çalışmaları oluşturmaktadır. Afet oluşuktan sonra ilk 72 saatlik dilim en önemli zamandır. Bu kritik zaman diliminde enkaz altında kalmış olan afetzedelerin hala yaşıyorken çıkartılması ve bunlara acil ilk yardım uygulanması hedeflenir. AKUT'un bu konudaki çalışmaları oldukça başarılıdır. Ayrıca Vali ve Kaymakamlarla birlikte oluşturulup yürüttükleri Kriz Merkezleri bu süreçte büyük katkı sağlamaktadır (Uluğ,2014).

Ayrıca afet yönetimi çeşitli disiplinlerle bir arada çalışmakta bu disiplinlerde uzmanlaşmış kalifiye personele ihtiyaç duymaktadır. Afet zararların azaltılması ile ilgili olarak bazı bilim dallarının başında meteoroloji, sismoloji, hidroloji gelmekte olup bunlarla beraber çalışan rüzgar ve deprem mühendisleri de bulunmaktadır. Toplumun afetin sosyo-ekonomik ve sağlıkla ilgili etkilerinden korunmaları ve ya bu etkilerin azaltılması için sağlık uzmanları ve siyasetçiler strateji geliştirmektedirler (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Bender 1990'lı yıllarda afet yönetimi uygulamaları için beş önemli noktaya dikkat çekmiştir (1992);

- a) Afet yönetimi sadece afetin meydana geldiği bölgede sınırlı kalmamaktadır,
- b) Afet yönetimi, afetlerin büyük bir kısmı doğal kaynaklı olduğu için, günümüzde küresel düzeyde bir ilgi gören çevre sorunları ile birlikte ele alınmalıdır,
- c) Afet zararlarının azaltılması stratejileri geliştirilirken; kimlerin, hangi afetten ve neden zarar görebilecekleri ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde açıkça saptanmalıdır,

d) Ekonomik verimlilik, ekonomik özendiriciler ve serbest pazar güçleri devletin ortaya koyduğu sosyal sorumluluk bağlamında toplumun sağlık, korunma ve refahı için bir araya getirilmedi,

e) Afet zararlarının artmasına yol açıcı nitelikteki gelişme politikaları ve stratejileri değiştirilmelidir.

Ülkemiz bulunduğu coğrafya itibariyle afet yönetimi konusunda oldukça tecrübelidir. Ancak modern anlamda ‘Afet Yönetimi’ nin tartışılmasına 92 Erzincan ve 95 Dinar depremlerinin yaşanmasıyla başlanmıştır. Bu depremleri takip eden 99 Gölcük ve 12 Kasım Düzce depremleri, kaynağın dış merkezli olması ve faylanma özellikleri ve etkisinden dolayı ‘Kent Depremleri’ olarak sınıflandırılır. Yani, hızla yaşanan kentleşme sonucu dayanıksız ve düzensiz yapılaşma dolayısıyla afet yönetiminin yeniden düzenlenmesini gerektirmiştir (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Afetler tamamen bölgesel ve o bölgeye ait geliştirilen yönetim sistemlerinin başarısına bağlıdır. Japonya da yaşanan Kobe depreminde etkili olan Fema modeli, Katrina ve İkiz Kuleler de başarısız olmuştur. Kendi ülkelerinde başarılı olan modelleri birebir aktarmak o modellerin toplum tarafından içselleştirilememesi kaynaklı başarısızlığına sebep olmaktadır.

Afet yönetimi evrelerine baktığımızda üç unsur ön plana çıkmaktadır. Bunlar; resmi erk, yerel yönetim ve sivil toplumdur. Altın hizmet üçgeni olarak adlandırdığımız bu unsurlar afet yönetiminin iskeletini oluşturmaktadırlar. Resmi erk ve ya diğer adıyla yaptırım gücü ve diğer unsur yerel yönetim yani aktif ve lojistik güçle birlikte bunları tamamlayan sivil toplum unsuru yani halktır.

Afet yönetiminde altın üçgenin tabanını oluşturan sivil toplumdan gelmesi gereken ne kadar etkili olursa hizmetlerin hızı artar, kolaylaşır ve başarıya ulaşır. Burada bahsi geçen sadece devlet yapmalı mantığı ile bakılan bir talep söz konusu değildir. Taleplerinin getireceği sorumlulukların farkında olan kendi içerisinde dinamik bir yapı oluşturup bunu afetin başından sonuna kadar koruyabilen kenetlenmiş bir sivil inisiyatiften bahsedilmektedir (Işık; Aydınlioğlu; Koç; Gündoğdu; Korkmaz; Ay, 2012).

Ülkemize baktığımızda diğer gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında hükümetin yetkilendirdiği, kaynak sıkıntısı sorununun devlet tarafından çözüme kavuşturulduğu, hareket kabiliyetleri geliştirilmiş bir model oluşturulamamıştır. 1999 yılına geldiğimizde yaşanan büyük depremle bu yönetim sisteminin geliştirilmesi için harcanan çabalar hız kazanmıştır. Buna en güzel örnek ise İstanbul ile ilgili afet çalışmaları için hazırlık aşamasını kapsayan İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Kapasitesinin Artırılması Projesi (İSMEP) dir. Uluslararası standartlara uygun bir model oluşturma çabaları ise halen devam etmektedir. Dünya genelindeyse kabul edilen ve uygulanan dört aşamalı yöntemden alt başlıklarda bahsedilmektedir.

Okullarda Afet Yönetimi

Okullar afet durumunda yöneticileriyle ve öğretmenleriyle birlikte kendi öğrencilerini ve okullarını korumak durumundadır. Bundan dolayı öğretmenlerin doğal afetler karşısında durumla mücadele yeteneklerini oluşturmak önemlidir. Başta deprem olmak üzere birçok afete karşı okulun mevcut yönetici ve öğretmenlerinin, öğrencilerin velileriyle bir araya gelerek afet sonrası ortak hareket etmek amaçlı ‘ Okul Afet Planı’ nı hazırlamak durumundadırlar. Bu plan oluşturulurken okul mevcut fiziki yapısı, okul çalışanlarının afetle mücadele hakkında bilgileri, öğrenci sayısı ve buldukları yaşlara göre aldıkları afet eğitimi bilgileri, okulun olası afetlerle mücadele etme durumu ve velilerin destekleri konuları dikkate alınmalıdır (UNICEF, 2010).

Okul Afet Planı aşağıda sorulan sorulara verilen yanıtların doğrultusunda hazırlanmalıdır. Bu konuların gerek öğrenci velileri gerek öğrenciler gerekse yönetici, öğretmenler ve çalışanlar tarafından tam olarak bilinmesi önemlidir (UNICEF,2010).

- Deprem sırasında öğrenci ve öğretmenlerin davranışları nasıl olabilir?
- Deprem sonrasında bina tahliyesi nasıl olacaktır?
- Tahliye sonrası öğrenciler, öğretmenler ve çalışanlar nasıl ve nerede toplanabilir?
- Toplanma tamamlandığında öğrencilerin sayı nasıl ve kim tarafından yapılmalıdır?

- Mahsur kalanlara destek verme görevini kimler yapabilir?
 - Okulun genel güvenliği nasıl sağlanmalıdır?
 - Olası bir durumda afet yöneticisinin yerine kim geçmelidir?
 - Yaralıları ilk yardımı kim yapmalıdır ve ağır yaralıları hastaneye kim sevk etmelidir?
- Okulun enerji kaynaklarının kontrolünü kim sağlamalı ve bu enerji kaynaklarını kim kapatarak daha büyük faciaların önüne geçmelidir?
 - Küçük çaplı yangınlara nasıl müdahale edilir?
 - Kurtarma çalışmalarında gönüllüler nasıl yönlendirilir?
 - Öğrencilere psikolojik yardımı ilk kimler ve nasıl yapar?
 - Öğrencilerin velilerine ve ya yakınlarına teslimi nasıl yapılır?
 - Okulda kalanların ihtiyaçları nasıl karşılanır?
 - Okulun önemli evrakları nasıl korunur?

Okul afet planına; okul müdürü, müdür yardımcıları, öğretmenler, okulun güvenlik görevlileri ve diğer personeller, veliler, afet gönüllüleri, yakın çevredeki esnaf ve iş yeri sahipleri, sivil savunma çalışanları, yakın çevredeki kamu kurum ve kuruluş çalışanları dahil edilmelidir.

2.5.1. Afetleri Önleme/Zarar Azaltma Aşaması

Önleme aşaması olası risklerin kaynaklarının tanımlanması, yaratacağı sonuçların olası değerlendirilmesi ve azaltılmasının nasıl sağlanacağı konularını ele almaktadır. Genellikle ‘önleme’ kavramı ‘azaltma’ kavramıyla bir arada kullanılmaktadır. Bu kavramların birlikte kullanılmaları ve birbirleri yerine kullanılmaları mevcut riskin tamamen ortadan kaldırılmadığı olası acil durumun etkilerini azaltmaya yönelik çalışmalara ve bunların önemine vurgu yapmaktadır (Mac Neil; Topping, 2007).

Hazırlık evresi, olası bütün felaketlerin etkilerini en aza indirmek için yapılması gereken bütün düzenlemeleri kapsayan bir zaman dilimidir. Bu düzenlemeler yapısal ve yapısal olmayan düzenlemeler olarak ayrılır. Yapısal düzenleme yapım aşamasındaki binada uygulanan mühendislik ve benzeri öğeleri kapsarken yapısal

olmayan düzenleme ise binanın sigortasını ve ya afet sırasında uygulanacak plan, mevzuat ve ya boşaltma prosedürlerini dikkate alır (Alexander, 2002).

Bu aşamaya dair yapılacaklar hakkında örnek vermek gerekirse;

- a) Bina girişlerinde güvenlik bariyeri oluşturulması,
- b) Bina boşaltma güzergâhlarının belirlenmesi.
- c) Şiddetli kasırga ve fırtına gibi acil durumların etkilerini azaltacak panellerinin kurulması.
- d) Çatının sağlamlaştırılması.
- e) Halka acil durumlar konusunda eğitim verilmesi.
- f) Okul ve benzeri kurumlarda ısınma, havalandırma ve diğer elektrikli aletlerin düzenli kontrolünün yapılması (FEMAa).

2.5.2. Afetlere Hazırlıklı Olma Aşaması

Hazırlıklı olma aşaması planlama, yetiştirme, eğitim ve alıştırma faaliyetlerini kapsayan bir aşamadır (Mac Neil; Topping, 2007). Bu aşamada okul müdürleri, mevcut güvenlik güçleri, afet ve acil durum yöneticilerinin koordinasyonu ve mevcut okul güvenlik planının uygulanması amacıyla birlikte çalışmaktadır. Burada önemli olan iyi bir planlamanın afet sırasında etkili ve koordineli olmasıyla, ani cevap verme imkanı sunması gerçeğidir. Edindiğimiz tecrübeler baktığımızda afetlere hazırlıklı olma aşaması zaman ve kaynaklar açısından fedakarlık gerektirmekte olup ancak bunların insanların yaralanmasını ve ölmesini engellendiği düşünüldüğünde aslında ne kadar küçük olduğu gerçeğidir (Cooper;Beatty, 2006).

Hazırlık aşaması, zarar azaltma aşamasının hiçbir zaman afeti önleyemeyeceği gerçeğinin ve bundan dolayı olası bir acil duruma karşı hazırlı olmanın bir sonucudur. Bu noktadan baktığımızda hazırlık aşaması; toplumun felakete hazır olmasını ve felaket anında etkin müdahale olanağı sağlamaları için aşağıdaki aşamaları kapsayan bir süreçtir (Olgun, 2006).

Hazırlıklı olma aşamasında alınabilecek önlem ve uygulamaları Discus (2005) aşağıdaki başlıklar altında toplamıştır:

- a) Okulda, okulun bulunduğu bölgede ve toplumda var olan acil durum planlarına ulaşılmalı.
- b) Acil durum planında yer alacak bütün kişiler tanımlanmalı.
- c) Personel, öğrenciler, aileler ve medya ile ilişkilerde izlenecek yollar belirlenmeli.
- d) Acil durum anında öğrencilere nasıl açıklama yapılacağı belirlenmeli.
- e) Okulun krokisi ve önemli noktaları gibi acil durum anında yararlı olabilecek konular hakkında bilgi toplanmalı.
- f) Acil durum anında personele, öğrenciye yardımcı olabilecek donanımlar belirlenmelidir.

Bu aşamayı özetlersek; yasalarla desteklenen bu aşama felaket ve benzeri afet zamanlarına hazırlıklı olmayı ifade etmektedir. Hazırlıklı olma tahmin ve uyarı ile ilişkili olup eğitim, felaket yönetimi, yetiştirim, gerekli malzemelerin stoklanması gibi ifadeleri kapsayan bir aşamadır (ACDC,1981, Akt. Cronan, 1998).

2.5.3. Afetlere Müdahale Aşaması

Bu aşama afetin boyutunu ve ortaya çıkardığı sonuçları hızlı bir şekilde tespit etme, çok yönlü iletişim sağlama, gerekli araç, gereç ve eğitimli personelin ihtiyaç duyulan bölgeye iletilmesi, sağlık hizmetleri ve afet ekiplerinin çalışmalarını kapsar. Bu çalışmalar otorite ve disiplinli bir çalışmayla tecrübe gerektirmektedir. Afetler genellikle yerel olaylar olmaları nedeniyle Yerel Yönetim adı altında acil müdahale ekiplerinin oluşturulmasına olanak sağlamaktadır. Ancak afet sırasında bu kaynakların da zarar görme olasılığından dolayı üst düzeyden müdahale yapılmasını gerektirecek hiyerarşik düzenin hazır tutulması evrensel bir ilkedir (Akarsu,2010).

Müdahale aşamasının gerçekleştirilmesi beklenen üç aşaması vardır;

- a) Elde edilen bilgiler üzerine çözümler geliştirmek.
- b) Uygun müdahale seçeneğinin seçilmesini sağlamak.
- c) Seçilen müdahale seçeneğinin uygulamaya konulmasını sağlamak (Mac Neil; Topping, 2007)

Yine Discus'un (2006) ifade ettiklerine göre müdahale aşamasında yapılabilecekler;

- a) İlk olarak gerçekten acil bir durumun olup olmadığına karar verilmelidir.
- b) Yaşanılan acil durum belirlenmeli ve bu duruma uygun müdahale yapılmalıdır.
- c) Olay Komuta Sistemi uygulanmaya başlamalıdır.
- d) Binanın boşaltılması, binadan çıkmayı yasaklama, tersine tahliye gibi uygulamalara ihtiyaç olup olmadığı belirlenmelidir.
- e) Acil durumla ilgili bütün ekiple iletişim sağlanmalıdır.
- f) Öğrenci, personel, aile ve topluma hangi bilgilerin verileceği belirlenmelidir.

2.5.4. Afet İyileştirme Aşaması

İyileştirme, afet sonrası meydana gelen hasarın ortadan kaldırılması, zarar gören tesis ve servisler yeniden oluşturulmasını içine alan bir süreci ifade eder(Alexander, 2002). Eğitim, sağlık ve psikolojik destek hizmetlerinin sağlanması dışında zarar almış olan alt yapı sistemlerinin tamiri ve ya yeniden yapılandırılması için çalışmalar başlatılmalıdır (Olgun, 2006).

Ayrıca afet iyileştirme aşaması afet sonrasında okulun normal koşullarına geri dönmesi için alınabilecek önlemleri kapsamaktadır. Bu aşamada okulun fiziki yapısının afet öncesi haline getirilmesini, güvenli okul ortamının yeniden yaratılmasını ve afet sonrası okulun kısa bir zamanda eğitim öğretime geri dönmesini kapsar. Ancak bu iyileştirme sadece yapısal bir iyileştirmeyi kapsamamaktadır. Öğrencilerin ve

personelin yaşadıkları olumsuzluktan dolayı psikolojik, duygusal ve fiziksel durumlarının da iyileştirilmesinin önemini kapsamaktadır (Burke, 2008)

Okuldaki iyileştirme çalışmalarına verilebilecek örnekler şunlardır (Florida, 2003, Akt. Çelik, 2007: 45; NOVA SCOTIA, 2008:4; www.teachernet.gov.uk;):

- Okulların haberleşme ve ulaşım yolları açılmalı ve en kısa zamanda yeniden tesis edilmelidir.
- Halkın sığınmasına açılan okullara giriş çıkışlar serbest bırakılmalıdır.
- Tesis ve alt yapı yenileme çalışmaları hızlı bir şekilde başlatılmalıdır.
- Acil durumdan kaynaklanan stresi yenmeleri için öğrenci ve okul çalışanlarına yönelik kısa bilgilendirmeler düzenlemeli ve bunlara katılım teşvik edilmelidir.
- Durumdan duygusal yıkımlarla çıkan öğrenci ve öğretmenlere yönelik kısa ve uzun vadede psikolojik destek ve rehberlik çalışmaları sürdürülmelidir.
- Evsiz kalan kişilere geçici barınma sağlanmalıdır.
- Acil durum planı geniş katılımlar sağlanarak yeniden değerlendirilmelidir.
- Cenaze törenleri ve anmalar anlamlı hale getirilerek düzenlenmelidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA DEPREM YANGIN VE TAHLİYE KONUSUNDA EĞİTİM

3.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Olası Deprem Ve Yangına Hazırlık

Afetlerin fiziksel, ekonomik ve psikolojik yıkımları topluluklar üzerinden büyük etkiye sahiptir. Bir afet sırasında mevcut kaynaklar yetersiz kalabilir ve afetten etkilenen pek çok kişi olabilir. Maddi olarak binalar, yollar, haberleşme ve alt yapı sistemleri zarar görebilir, yangınlar ve birçok salgın hastalık ortaya çıkabilir. Afetin ilk 72 saati hayati önem taşımaktadır. Bu süreçte yardımların çoğu yakın çevremizden gelir. Bu nedenle olası afetlere karşı topyekûn hazırlıklı olmak ve afet öncesinde, sırasında ve sonrasında gerekli bilgi ve becerilere sahip olmak son derece önemlidir.

Afet türlerinden deprem en büyük zararı meydana getirmektedir. Bu yüzden deprem afetine iyi hazırlanmış birey ve kurumlar diğer afetlere karşı da hazırlanmış olurlar. Eğer hazırlıklı olunmazsa, depremin etki ettiği bölgede bulunan okullarda büyük kayıplar olabilir. Okulları afetlere hazırlamanın en önemli adımı okulların fiziki yapısını güçlendirmektir. Okulların yapısal sorunları tespit edilip çözülmedikçe afetlere hazırlık konularında harekete geçmek zor olacaktır.

Yapısal ve altyapı sorunları olmayan ya da yapısal sorunları tespit edilip gerekli önlemleri alınmış okullarda afet öncesinde, daha önce afet yaşamış okullara bakılarak afet sırasında yaşanan sorunlar göz önüne alınıp yapılan hazırlıklar, afet sonrasında zararı en aza indirir ve çok kısa bir süre içerisinde eğitim-öğretimin sürekliliğini sağlar (UNICEF,2010).

Okulların afete hazırlık çalışmaları genellikle üç ana başlıkta incelenir:

- 1) Okullarda durum tespiti ve planlama
- 2) Fiziki yapının değerlendirilmesi ve olası kazalardan korunma yöntemleri
- 3) Afetlere müdahale kapasitesi ve beceriler

3.1.1. Deprem Ve Yangına Hazırlık İle İlgili Mevzuat

Okulları kapsayan afete hazırlık mevzuatlarına ilişkin bilgi vermek gerekirse;

a) Sivil Savunma Kanunu (Resmi Gazete:13.6.1958 Sayı:9931)

Sivil Savunma: Düşman taarruzlarına tabii afetlere ve büyük yangınları karşı halkın can ve mal kaybının asgari hadde indirilmesi, hayati ehemmiyeti haiz her türlü resmi ve hususi tesis ve teşekküllerin korunması ve faaliyetlerinin idamesi için acil tamir ve ıslahı, savunma gayretlerinin sivil halk tarafından azami surette desteklenmesi ve cephe gerisi maneviyatının muhafazası maksadıyla alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyetleri ihtiva eder.

b) Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete: 6.3.2006/26100)

Bu Yönetmeliğin amacı; 15.5.1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 2'nci maddesine göre tespit ve ilan olunan deprem bölgelerinde yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek resmi ve özel tüm binaların ve bina türü yapıların tamamının veya bölümlerinin depreme dayanıklı tasarımı ve yapımı ile mevcut binaların deprem öncesi veya sonrasında performanslarının değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi için gerekli kuralları ve minimum koşulları belirlemektir.

c) Sabotajlara Karşı Koruma Yönetmeliği (Resmi Gazete: 28.12.1988, No: 20033)

Milli ekonomiye, devletin savaş gücüne önemli ölçüde katkısı bulunan, kısmen veya tamamen yıkılmaları, hasara uğratılmaları veya geçici bir süre için dahi olsa çalışmadan alıkonmaları, ülke güvenliği ve ekonomisi ile toplum hayatı bakımından olumsuz etkiler yaratacak harp silah ve vasıtalarını, sınai, ticari ve zirai kurum ve kuruluşları, bunlara ait fabrika, atölye ve işyerleri, baraj, enerji santrali, enerji nakil hatları, rafineri, petrol ve gaz boru hatları, terminal, pompa istasyonu, kömür, petrol ve maden işletmeleri, nakil depolama-yükleme tesisleri sağlık hizmetlerine katkısı bulunan

tesisler ile tarihi ve milli eserler, radyo, televizyon, telsiz verici istasyonları, her nev'i ulaştırma ve haberleşme yapı ve tesisleri ile eğitim ve öğretim yapıları, ören yerleri, sitler, müzeler, kütüphaneler ve turistik tesislerle benzeri kuruluşları ve bu kuruluşlara ait personel, tesis, araç, gereç, malzeme ve dokümanı ve inşaatı devam eden önemli tesisleri vb. barışta, olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik, savaş ve savaş sonrası hallerde içeriden ve dışarıdan yapılabilecek her türlü sabotaja karşı koruma konusunda alınması gereken tedbirler ile bu tedbirlerin uygulanması.

d) Türk Arama Kurtarma Yönetmeliği (Karar Sayısı:20017 3275)

Bu yönetmeliğin amacı; arama ve kurtarma hizmetlerinin yürütülmesinde, ilgili bakanlık ile kurum veya kuruluşların görev ve sorumluluklarının tespiti, insan hayatını kurtarmaya yönelik faaliyetlerin ilgili ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak yürütülmesini sağlamaktır.

e) Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik (Resmi Gazete: 08.05.1988, No:190808)

Bu yönetmeliğin amacı, devletin tüm güç ve kaynaklarını afetten önce planlayarak, afetin meydana gelmesi halinde devlet güçlerinin afet bölgesine en hızlı bir şekilde ulaşması ile afetzede vatandaşlara en etkin ilk ve acil yardım yapılmasını sağlamak için acil yardım teşkilatlarının kuruluş ve görevlerini düzenlemektir.

f) Milli eğitim Bakanlığı Yangın Önleme ve Söndürme Yönergesi (12.01.2009 tarihli ve B.08,0.SAS.0.35.02.00.2009/9 sayılı Makam Onayı)

Bu yönergenin amacı; Binaların Yangından Korunması Hakkında 2007/12937 Karar Sayılı Yönetmeliğin esaslarına göre hazırlanan bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı kuruluşlar tarafından kullanılan her türlü yapı, bina, tesis ve işletmelerin tasarımı, yapımı, işletimi, bakımı ve kullanımı safhalarında çıkabilecek yangınların en aza indirilmesini ve herhangi bir şekilde çıkabilecek yangının can ve mal kaybını en aza indirerek söndürülmesini sağlamak üzere, yangın öncesinde ve sırasında alınacak tedbirler, organizasyon, eğitim ve denetimin usul ve esaslarını belirlemektir.

g) Afetlerde Uygulanacak Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönergesi

Bu yönergenin amacı, afet bölgesinde yürütülen rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin olağanüstü durum nedeniyle ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması ve sorunların çözümünde etkin bir şekilde planlama ve koordinasyonun yapılması ile ilgili iş ve işlemleri düzenlemektir.

Bu yönerge ile;

- Bölgedeki yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilere yaşanan afet dolayısıyla oluşan korku, kaygı gibi bireyin ruh sağlığını etkileyen olumsuz koşullar sonrası psikolojik destek sağlanması,
- Bölgedeki yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin psikolojik, eğitsel ve sosyal açıdan desteklenerek günlük yaşama hızla uyumlarının sağlanması,
- Oluşturulacak eylem plânlarının uygulanması için gerekli koşulların hızla sağlanması,
- Yaşanan afetin boyutlarından dolayı, olağan durumdaki usul ve esaslar yerine, bölgedeki olağan dışı koşullar göz önünde bulundurularak görev, yetki ve sorumlulukların daha etkili yürütülmesinin sağlanması,
- Afet sonrası koşullar nedeniyle yapılacak çalışmalarda yer, zaman ve imkân gözetmeksizin görevin sürekliliğinin sağlanması için gerekli psiko-sosyal ortamın yaratılması,
- Afet sonrası oluşan koşullar nedeniyle ortaya çıkan sorunların çözümlenmesinde birimler arasında etkili ve verimli koordinasyonun sağlanması gerçekleştirilir.

h) Doğal Afetlerde Acil Önlem ve Eylem Planı (Milli Eğitim Bakanlığının 18.07.2002 tarih ve B.08,0.SAS.0.35.03.00/2002-676 sayılı emirleri)

Olası bir doğal afette; (Deprem, sel, çığ düşmesi, toprak kayması)

- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlar ile hizmet binalarının hasar görerek kullanılmaz hale gelebileceği, eğitim ve öğretimin aksayabileceği,

- Afet bölgesindeki öğretmen, öğrenci ve diğer personelin evlerinin oturulamaz durumda olabileceği,

- Doğal afetten etkilenen bir kısım öğretmen, öğrenci ve diğer personelde psikolojik davranış bozuklukları olabileceği,

- Afet bölgesinde bir kısım öğretmen, öğrenci ve diğer personelin yaralı ve kayıp olabileceği farz ve kabul edilerek; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından il milli eğitim müdürlerine, ilçe milli eğitim müdürlerine, okul müdürlerine, MEB" e bağlı çeşitli Kurum Müdürlerine görev ve sorumluluklar verilmiştir.

3.2. Deprem Ve Yangına Hazırlık Eğitimleri

Planlama çalışmasının en önemli ve kilit parçası olan eğitim, çalışanların aldıkları sorumluluklara alışmalarını sağlar. İnsanlar genellikle afet anında paniğe kapılırlar ve bu panik zararın ve kayıpların artmasına sebep olabilir. Bunu önlemenin en etkili yolu, afet için belirlenen yönetimin ve afetten etkilenen bireylerin gerekli bilgi ve tatbiki eğitimi önceden almış olmalarıdır (ISMEP,2009).

Özellikle yangın gibi acil durumlara müdahale edecek kişilerin bu konuda uygulamalı eğitim almış olması çok önemlidir. Afet yönetimi, afet öncesinde afet sırasında müdahale edecek ekiplerin eğitilmesi ve gerekecek teçhizatlarla donatılması hazırlıkları ile mümkün olmaktadır. Afet öncesi yapılacak eğitimler eğitim kurumlarındaki bireylerin afet ortamına alışmasını sağlamakta ve afet sırasındaki davranışları için temel olmaktadır. Okul öncesi çocukları için hazırlanan 'Oyundayım' şeklinde görsel ve duyuşal eğitimler, afet sırasındaki davranışlarını büyük ölçüde etkilemektedir.

Afet sonrasında can ve mal kaybının yaşanmaması ve eğitim-öğretimin kaldığı yerden devam etmesi için yapılacak işler anlatılmalı, iş sürekliliği planı hazırlanarak tatbikatlarla devamlı pekiştirilmelidir. Okul Afet Planı çerçevesinde yıllık eğitim ve tatbikat planı hazırlanmalıdır (ISMEP,2009).

Afet sırasında ve ya sonrasında duruma uygun davranış şekillerini bilmek, afet anında can kaybını önlemek bakımından önemlidir. Okullarda olası bir tehlike karşısında bu davranışlar prova edilirse, tehlike başlar başlamaz çocukları doğru davranışlara yönlendirdiği gözlemlenmiştir.

Kilit nokta olan bazı davranışlar vardır. Bunlar; çök-kapan-tutun, kilitlen-yat ve yerinde sığınaktır.

Çök- Kapan- Tutun

Bu davranış deprem, uçak kazası, bomba patlaması ve ya bomba tehdidi, yıldırım düşmesi ve ya hortum için uygulanmaktadır. Zemin sarsılmaya başladığı anda, yüksek sesli bir patlama duyulduğu zaman, çök-kapan-tutun pozisyonuna geçerek tehlikenin son bulduğu anda herkesin koruyucu faaliyetlere başlaması gerekir.

Şekil 5. Çök-Kapan-Tutun Pozisyonu

Kilitlen-Yat

Bu davranış şekli çevreden ateşli silah sesi duyulduğunda, şüpheli ve ya tehlikeli kişi ya da keskin nişancı riskleri söz konusu olduğunda uygulanır. Örneğin yakınlardan gelen bir silah sesi duyulduğunda herkes düz bir yere ve ya zemine yatmalıdır. Eğer bina içerisindeyse binanın ve ya odanın kapısını içeriden kilitleyebilir, eğer açık havada bir bölgede bulunuyorsak çevre emniyetli olduğu anda içeri girip, Yerinde Sığınak ve Kilitlen-Yat prosedürünü uygulamak gerekmektedir.

Yerinde Sığınak

Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer sızıntısı ve ya serpintisi gibi tehlikeli madde durumlarında, duman, ateşli silah sesi, keskin nişancı ve ya

şiddetli fırtına olaylarında uygulanır. Çevrenizde tehlikeli madde riski olan durumlarda dışarı çıkmanız söylenene kadar içeride kalın ve içinde bulunduğunuz alana hava girişini kesip güvenli bir sığınak oluşturun.

3.3. Tahliye

Tahliye yapılmadan önce tahliye güzergâhında karşılaşılabilecek tehlikelerin en aza indirilmesi gerekmektedir. Bu sebeple oluşturulan kontrol listesi tahliye yollarında afet öncesinde belirli aralıklarla kontrol edilen tehlikeleri yok etmek içindir. Yangın, uçak kazası ve binada yaşanan patlama olması durumunda en yakın çıkışa ilerlenmelidir.

Tatbikatlarda tahliye yolları düzenli olarak kullanılmalıdır ve bu tatbikatlara engelli kişilerde dahil edilmelidir. Planlanmış boşaltma yollarının acil durumlarda kapanma olasılığına karşı personel eğitilmelidir. Tahliye planında yer alan yolların kapanma ihtimaline karşı alternatif tahliye ve çıkış yolları üzerinde de çalışmalar yapılmalıdır (ISMEP,2009).

3.3.1. Tahliye Planının Hazırlanması

Afetin sona ermesiyle birlikte tüm okulun, belirli bir tahliye planı olmadan ortak hareketi sağlamadan geliş güzel bir şekilde tahliye etmesi mümkün değildir. Afet sonrası oluşabilecek telaştan, okulun tahliyesi sırasında ağır yaralanmalar olabilir. Afet sonrası, tahliyenin sağlıklı yapılabilmesi adına afet öncesinde yapılan tatbikatlar ve o tatbikatlar sırasında kazanılan alışkanlıklara bağlıdır. Bu tatbikatlar ne kadar sık tekrarlanırsa alışkanlıklar o kadar kalıcı olacaktır.

Tatbikat planları hazırlanırken binanın her katı için ayrı ayrı planlar hazırlanmalıdır. Her katta bulunan her bir sınıf için ayrı ayrı tahliyeler saniye saniye belirlenmeli ve her kata bu planlar asılmalıdır. Sınıfların hangi zamanda koridorun hangi yönünü kullanacağı, hangi çıkış kapısından çıkması gerektiğini gösteren sınıf tahliye planı da sınıflara asılmalıdır (UNICEF, 2010).

Sınıf afet çantası her zaman hazır tutulmalı ve kapıya yakın bir yere konmalıdır. Sınıf afet çantasını taşımakla görevli öğrenci bunu yanında bulundurmalıdır. Eğer

sınıfta engelli öğrenciler mevcutsa, bu öğrencilere destek olacak öğrenciler belirlenip, tüm okulun tahliyesi bittikten sonra bu öğrencilere refakat ederek tahliyeyi gerçekleştirmeleri gerektiği kendilerine aktarılmalıdır.

3.3.2. Tahliye Tatbikatı Sırasında Dikkat Edilmesi Gerekenler

Tahliye tatbikatı sırasında dikkat edilmesi gereken konuları sıralarsak (UNICEF, 2010);

- Yöneticilerin başkanlığında en az 4 kişiden oluşan ‘Tatbikat Planlama ve Uygulama Komisyonu’ kurulmalı. Komisyondaki kişiler öncelikle sivil savunma servis başkanları ve sivil savunma kulübü öğretmenlerinden oluşturulmalıdır.
- Bu komisyonun ilk görevi okulun mevcut yapısına uygun uygulanabilir bir deprem senaryosu hazırlamalı ve tatbikat öncesinde görevli tüm personeli sorumluluklarıyla ilgili bilgilendirmelidir.
- Bu komisyon okul binasının her tarafını gezmeli, deprem ve yangında ihtiyaç duyulacak malzemelerin genel kontrolünü yaparak varsa eksiklikleri gidermelidir.
- Bu komisyon ayrıca afet sırasında ve sonrasında görev alacak tüm ekipleri oluşturmalıdır.
- Panik ortamı oluşmaması için öğrencilere, personele ve velilere haberli habersiz tatbikat yapılabileceğine dair bilgi verilmelidir.
- Okul öncesi ve birinci kademe öğrencileri için her tatbikat öncesi hatırlatma yapılarak daha dikkatli olmaları sağlanır.
- Tatbikatta tereddüt edilen konular sivil savunma ekipleriyle iletişime geçilerek çözüme kavuşturulur.
- Tatbikata tüm personelin katılımı sağlanmalıdır.
- Alarm, zil, siren veya megafon kullanılarak depremin başladığı belirtilir ve bu ikazla beraber öğretmenler sınıflarda ‘Çocuklar deprem oluyor, daha önce öğrendiğimiz şekilde korunmaya çalışalım’ der ve uygular.
- Öğrenciler sıraların altına, yanına, sınıfın iç kısımlarına, duvar yanına, üzerlerine düşebilecek televizyon, pano gibi sabit olmayan eşyalara dikkat ederek, çök-kapan-tutun pozisyonunu alırlar.

- Öğretmen ve öğrenciler birkaç dakika bu konumda beklerler adeta depremin bitmesini beklemiş gibi. Düdük komutasıyla birlikte depremin sona erdiği çağrısı yapılır ve tüm öğrenciler sınıflarına ait bekleme süresi dolduktan sonra hızlıca sınıflarını terk etmeye başlarlar.
- Daha önceden belirleyip panolara asılmış olan tahliye planına sadık kalarak öncelik okul öncesi ve yaş gruplarına göre başlayarak ilk sınıfın önünde sınıf başkanı olmak üzere en arkada öğretmen eşliğinde koşmadan hızlı adımlarla koridor ve merdivenden geçerek okulu terk ederler.
- Koridorlarda ilerlerken kapıların açılma ihtimaline karşı öğrenciler tekrar uyarılır ve daha dikkatli olmaları hatırlatılır.
- Tahliye esnasında merdivenleri kullanacak öğrencilerin merdivenleri duvara yakın olan tarafı kullanmaları gerektiği uyarısında bulunulur.
- Tahliye edilen sınıflar, bahçenin durumuna göre önceden belirlenmiş alanlara çömelerek daire şeklinde oturtulur ve ortada sınıf öğretmeni veya başkan yerini alarak acil yoklama alır. Eksik varsa durum idareye bildirilir ve idare eksik öğrenciler için sivil savunma ekiplerinden yardım istenerek arama kurtarma faaliyetleri başlatılır. Eğer yangın durumu söz konusuysa hemen müdahale edilir, sedye, merdiven, megafon, el lambası, yangın söndürme cihazı vs. mutlaka kullanılarak, deneyim sağlanır.
- Görevli yönetici ve ya öğretmen basına genel bilgi verir.
- Öğrenciler evlerine kesinlikle kendi başlarına gönderilmez ve eğer velisi gelmişse bile ‘doğal afet sonrası öğrenci teslim tutanağı’ imzalatılmadan öğrenci teslim edilmez. Yakınları gelmeyen öğrenciler için sağlık barınmaları adına ortam hazırlanır.
- Tatbikat sonrasında veli, öğrenci, personel görüşleri alınır, komisyon bu görüşleri değerlendirir, eksiklikleri göz önünde bulundurarak bir sonraki tatbikatta telafi edilmek üzere not alır.
- Okul müdürü başından sonuna her aşamadaki çalışmalarını takip ederek, tatbikatın tüm aşamalarına hakim olmalıdır.

3.3.3. Tahliye Anında Dikkat Edilecek Konular

Tahliye anında yapılması gerekenler hakkında bilgi vermek gerekirse (ISMEP, 2009);

- Tahliye anında düzen ve güvenlik önceliklidir.
- Öğrencilerin bulunduğu alanda varsa kapı ve pencereleri olası bir yangın riskine karşı kilitlemeden kapatmak gerekir.
- Mağdur durumda olan öğrencilere, kendi hayatlarını tehlikeye sokmadan görevli öğrenciler yardım etmelidir ve ya yardım edilmesini sağlamalıdır.
- Öğrencilerin buldukları ortamı telaşa kapılmadan terk etmeleri gerekmektedir ve eğer varsa kişisel koruyucu malzemelerini ve ya ilk yardım müdahale araç gereçlerini yanlarına almalıdırlar.
- En yakın çıkış yerine yavaş yavaş acele edin prensibiyle gidilmeli panik yaratacak bir koşmanın önüne geçilmelidir.
- Gereksiz muhabbetten kaçının ve sıranın sürekli hareket etmesini katkıda bulunulmalıdır.
- Merdivenleri düzenli bir şekilde kullanarak sıkışıklık yaşanması engellenmelidir.
- Eğer duman söz konusuysa yere çöküp, en yakın duvarı takip ederek çıkışa doğru emeklenmelidir.
- Kapalı kapılarla karşılaşılma durumlarında kapının sıcaklığı elin arkasıyla kontrol edilmeli ve eğer kapı soğuksa kapı dikkatlice açılmalı ve kontrol edildikten sonra güvenli şekilde ilerlenmelidir.
- Bina tahliye edildikten sonra önceden belirlenmiş bir toplanma yerine gidilmelidir.
- Tahliye sonrası olay komutanından izin alınmadan boşaltılan bölgelere kimsenin dönmemesine dikkat edilmelidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMA HAKKINDA BİLGİ

4.1.ARAŞTIRMANIN AMAÇ VE YÖNTEMİ

Bu çalışmanın amacı, İstanbul ilinde okul öncesi eğitim veren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kamu ve özel kurumlardaki öğrencilerin deprem ve yangına hazırlıklı olma durumlarının deprem ve yangında kurumda bulunanlara ait ortak davranış şekillerinin araştırılması ve deprem ve yangında tahliye kültürüne yönelik durumun tespiti yapılmasıdır.

Araştırma İstanbul ilinde bulunan ve rastgele belirlenen 5 Milli Eğitim Bakanlığı Anaokulunda, 5 Milli Eğitime Bakanlığı'na bağlı özel Anaokulunda yapılmıştır. Bu okullarda rastgele seçilen 4-6 yaş grubundaki toplam 100 kız ve erkek öğrenciye anket uygulanmıştır.

Araştırma İstanbul ilinin Eyüp, Kağıthane, Şişli ve Bahçelievler ilçelerinde bulunan 5 Milli Eğitim Anaokulları ile 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokullarında yapılmıştır.

4.1.1. Veri Toplama Yöntemi

Araştırma verileri literatür bilgileri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen anketin uygulaması ile elde edilmiştir. Anket katılımcıların demografik bilgilerini belirleyici 3 sorudan ve okullarda deprem ve yangında tahliye kültürüne yönelik 22 sorudan oluşmaktadır. Bu 22 soru, Evet/Hayır seçenekleri ile ilişkilendirilmiştir. Anketler okullarda rastgele seçilen 4-6 yaş grubundaki toplam 100 kız ve erkek öğrenciye soru cevap şeklinde araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

4.1.2. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 22 İstatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Anket sorularının güvenilirlik analizleri Cronbach's Alpha testi ile yapılmış olup elde edilen Cronbach's Alpha değeri güvenilirlik aralığında bulunmuş ve tüm

sorular uygun olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların demografik bilgilerine yönelik dağılımı ile görüşlerinin dağılımını belirlemek için tanımlayıcı istatistik testleri uygulanmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri ile görüşlerinin dağılımları yüzdelik oranlar ile gösterilmiştir. Ankette yer alan her bir alt bölümde yer alan ifadelere verilen cevapların ortalama değerleri ile okul türü ile anket sorularına verilen cevapların ortalaması ve karşılaştırılması yapılmıştır. Verilerin analizinde okullara ilişkin özellikler ile anket uygulanan öğrencilerin tanımlayıcı özelliklerinin frekans ve ortalamaları için tanımlayıcı testler uygulanmıştır.

4.2. Bulgular

4.2.1. Okulların Tanımlayıcı Özellikleri

Okulun mevcut fiziki durumları kriter olarak aşağıdaki kriterler baz alınarak değerlendirme yapılmıştır. (MEB (2004). Kurum Açılması ve Kapatılmasına ilişkin Esaslar. Ankara:Tebliğler Dergisi)

- 1-Sınıfın yeterli büyüklükte olup olmadığı? (çocuk başına 1,5 metrekare)
- 2-Sınıf mevcutları durumuna göre (en az10-20)
- 3-Sınıf içi donanımları çocuklar için uygun ve yeterli mi? (masa, sıra, yazı tahtası bilgisayar panolar)
- 4-Sınıfların aydınlatma ve havalandırma düzeni yeterli midir?
- 5-Tuvaletlerin çocuklara göre yapılıp yapılmadığı? (lavabolar ve alafranga wc)
- 6-Bahçe mevcut mu ?mevcut ise korunaklı mı?
- 7-Yemekhane var mı varsa ? hijyen kurallarına uyuyor mu? (meb tebliğler

Bu kriterlere göre hepsini sağlayan okul **ÇOK İYİ** olarak

İlk dört maddeyi sağlayıp geri kalan 3 maddeden en az bir tanesini karşılıyorsa **İYİ**

Ancak ilk dört maddeyi bile karşılamıyorsa **ORTA** olarak değerlendirildi.

Araştırma kapsamındaki Anaokullarına ilişkin bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Anaokullarının Özellikleri ve Katılan Öğrenci Sayısı

Sıra No	Okul Kodu	Okul Türü	Okulun Mevcut Fiziki Durumu	Araştırmaya Katılan Öğrenci Sayısı
1	A	Milli Eğitim Okulu	Çok İyi	10
2	B	Milli Eğitim Okulu	İyi	10
3	C	Milli Eğitim Okulu	İyi	10
4	D	Milli Eğitim Okulu	İyi	10
5	E	Milli Eğitim Okulu	Orta	10
N/%	5 okul			50 öğrenci
	%50			%50
6	A1	Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	İyi	10
				Tablo Devamı
7	B1	Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	Çok İyi	10
8	C1	Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	Orta	10
9	D1	Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	İyi	10
10	E1	Milli	İyi	10

		Eğitime Bağlı Özel Okul		
N/%		5 okul %50		50 oğrenci %50
Toplam		10 Okul %100		100 oğrenci %100

Tablo 1’de gorldđđ gibi araştırma yapılan okullardan 5’i Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Anaokul, 5’i Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı zel Anaokulu’dur. Milli Eğitim Bakanlığı okullarından birinin mevcut fiziki durumu, “ok iyi”, nn “iyi” dördüncüsü “orta” olarak değerlendirilmiştir. Özel Anaokullarından birinin mevcut durumu “ iyi”, kincisinin mevcut durumu “ok iyi”, ncsnn “orta”, diğer ikisinin mevcut durumu “iyi” olarak değerlendirilmiştir.

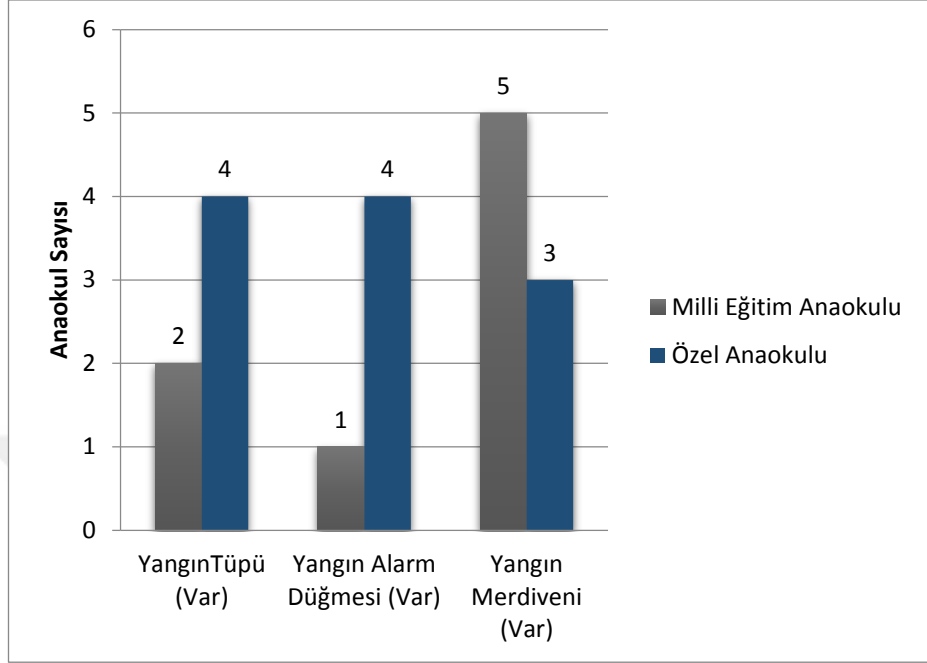
Tablo 2. *Okulların Yangın Tüpü, Yangın Alarm Düğmesi ve Yangın Merdiveni Olma Durumlarına Göre Dağılımı*

		Okul Türü		Toplam
		Milli Eğitim Okulu	zel Okul	
		N/%	N/%	N/%
Yangın Tüpü Var mı?	Var	2 %40	4 %80	6 %60
	Yok	3 %60	1 %20	4 %40
Toplam		5 %100	5 %100	10 %100
Yangın Alarm Düğmesi Var mı?	Var	1 %20	4 %80	5 %50

	Yok	4 %80	1 %20	5 %50
Toplam		5 %100	5 %100	10 %100
Yangın Merdiveni Var mı?	Var	5 %100	3 %60	8 %80
	Yok	0	2 %40	2 %20
Toplam		5 %100	5 %100	10 %100

Araştırma yapılan Anaokullarında Yangı Tüpü, Yangın Alarm Düğmesi, Yangın Merdiveni olma durumuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir; Milli Eğitim'e bağlı 5 Anaokulundan 2'sinde (%40), Özel Anaokullarından 4'ünde (%80), Yangın Tüpü, Milli Eğitim okullarından 1'inde (%20), özel okulların 4'ünde (%80) Yangın Alarm Düğmesi, Milli Eğitim Okullarının hepsinde (%100) özel okulların 3 (%60)'ünde Yangın Merdiveni vardır (Tablo 2 ve Grafik 1).

Grafik 1. Okulların Yangın Tüpü, Yangın Alarm Düğmesi ve Yangın Merdiveni Olmalarına göre

4.2.2. Öğrencilerin Tanımlayıcı Özellikleri

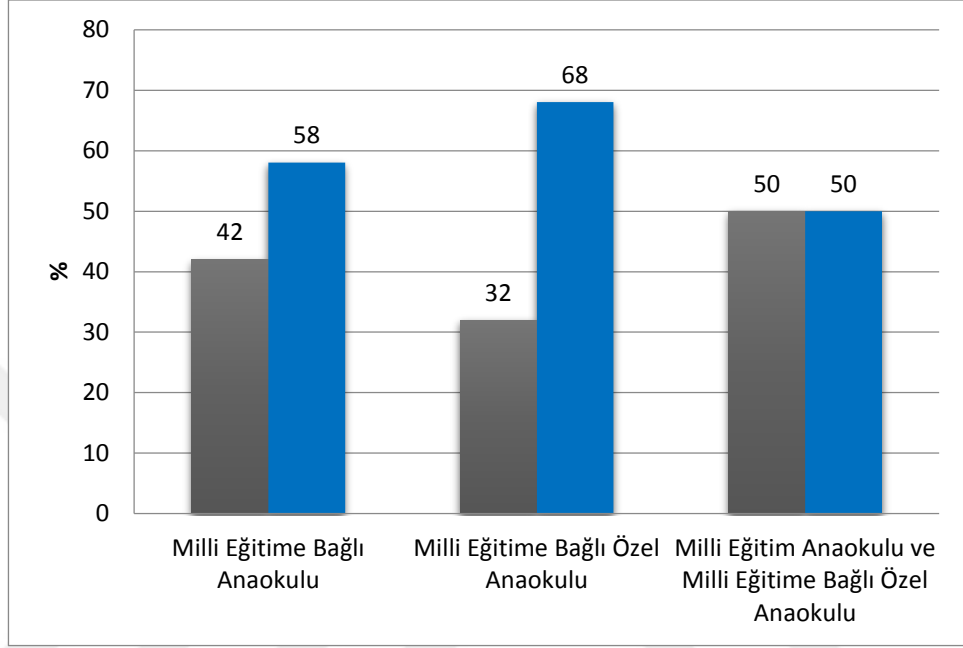
Tablo 3. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı Göre Dağılımı

Demografik Değişkenler		Dağılım	Milli Eğitim Anaokulu	Mili Eğitime Bağlı Özel Okul	Toplam
Cinsiyet	Kız	N/%	21 %42	16 %32	37 %37
	Erkek	N/%	29 %58	34 %68	63 %63
	Toplam	N/%	50	50	100

			%100	%100	%100
Yaş	4	N/%		9 %18	9 %9
	5	N/%	10 %20	19 %38	29 %29
	6	N/%	40 %80	22 %44	62 %62
	Toplam	N/%	50 %100	50 %100	100 %100

Anket uygulanan 100 öğrencinin demografik özelliklerinden olan cinsiyet, yaş ve öğrenim sürelerine ilişkin bilgiler Tablo 3', Grafik 2, Grafik 3 ve Grafik 4'de gösterilmiştir. Milli Eğitim Anaokulunda ve Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 100 öğrencinin %37'si kız öğrenci (n=37), %63'ü erkek öğrenci (n=63)'dir. Öğrencilerden 4 yaşında olanların oranı %9(n=9), 5 yaşında olanların oranı %29(n=29), 6 yaşında olanların oranı ise %62 (n=62)'dir.

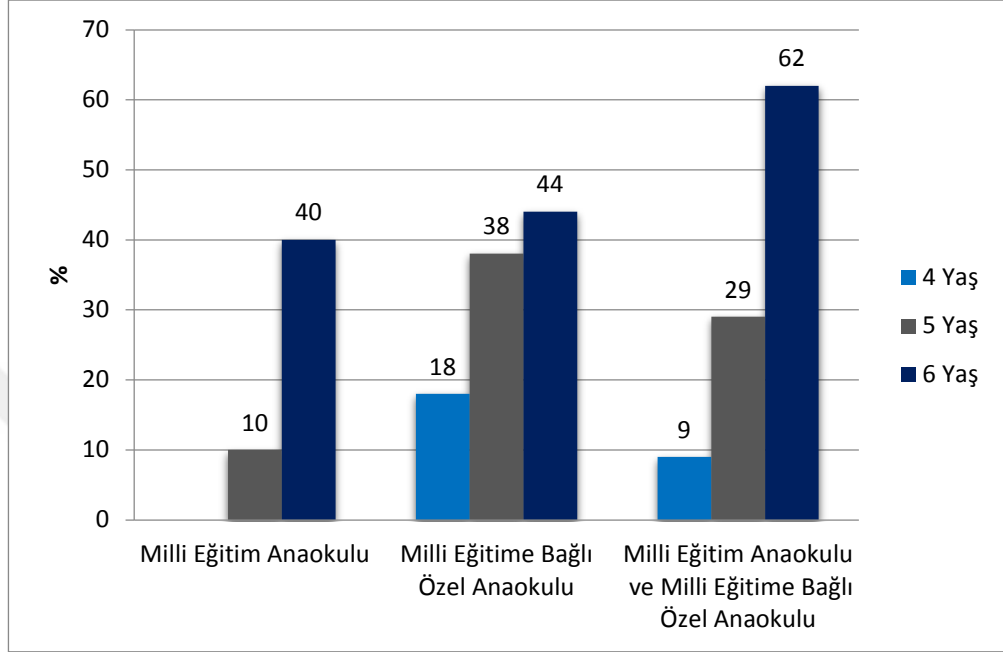
Grafik 2. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Milli Eğitime Bağlı Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin %42'si kız öğrenci (n=21), %58'i erkek öğrenci (n=29)'dir. (Grafik 2).

Tablo 3'de görüldüğü gibi öğrencilerden 4 yaşında olanların oranı %9(n=9), 5 yaşında olanların oranı %29(n=29), 6 yaşında olanların oranı ise %62 (n=62)'dir (Grafik 3).

Grafik 3. Öğrencilerin Yaşına Göre Dağılımı

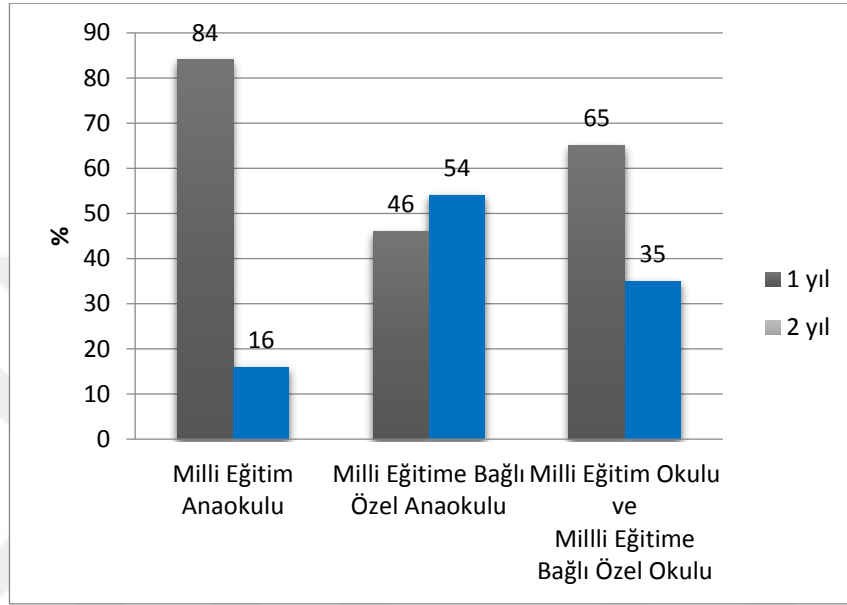

Tablo 4. Öğrencilerin Öğrenime Devam Süresine Göre Dağılımı

Demografik Değişkenler		Dağılım	Milli Eğitim Anaokulu	Mili Eğitime Bağlı Özel Okul	Toplam
Öğrenime Devam Yılı	1 yıl	N/%	42 %84	23 %46	65 %65
	2 yıl	N/%	8 %16	27 %54	35 %35
	Toplam	N/%	50 %100	50 %100	100 %100

Tablo 4’de de görüldüğü gibi anket uygulanan öğrencilerin %84’ü (n=42) 1 yıldır okula devam etmekte, %16’sı (n=8) 2 yıldır okula devam etmektedirler (Grafik 4).

Grafik 4. Öğrencilerin Öğrenime Devam Süresine Göre Dağılımı

4.2.3. Yangında Tahliye Kültürüne İlişkin Bulgular

Bu bölümde, Anaokullarında olabilecek veya oluşan yangın sırasındaki olması gereken bireysel veya grupsal davranış şekillerine yönelik literatürde yer alan bilgiler doğrultusunda hazırlanan anket sorularının cevaplarının dağılımına ve ortalamalarına yer verilmiştir. Bu sorular olması gereken davranış şekillerinde öğrencilerin farkındalık ve bilgisini belirleyebilmeye bir durum tespitine yönelik olup Evet ve Hayır seçeneklerinden oluşmaktadır.

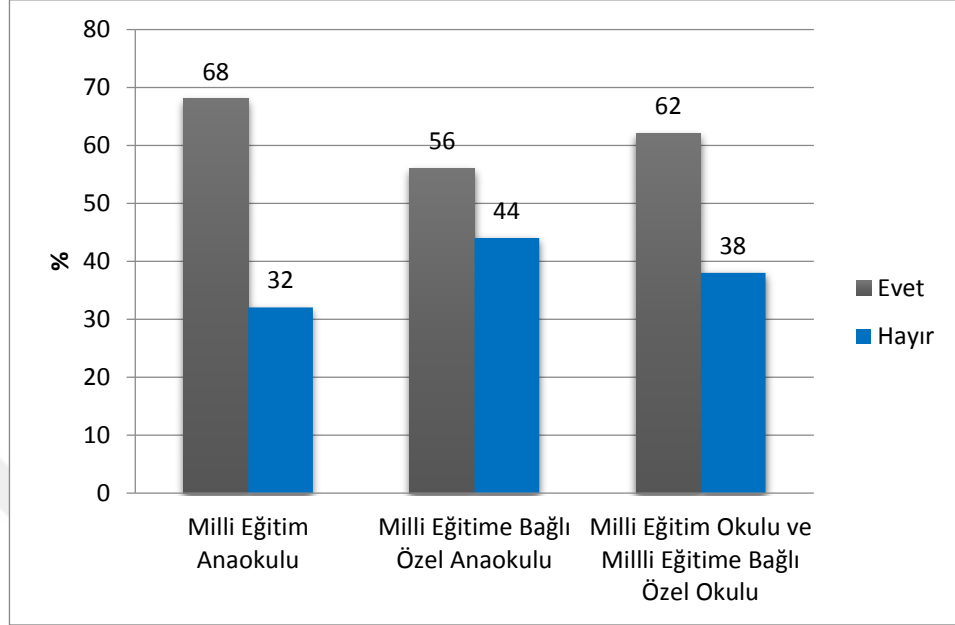
Tablo 5. Okul İçinde ve Okul Bahçesinde Yangın Olduğu Görüldüğünde Davranış

Şekline İlişkin Bulgular

Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde “yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırma mısınız?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	34	16	50
	%	68,0	32,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	28	22	50
	%	56,0%	44,0%	100,0%
Toplam	N	62	38	100
	%	62,0%	38,0%	100,0%

“Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde “yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırma mısınız?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %62’i “evet”, %38’si “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %68 (n=34)’i “evet” , %32 (n=16)’si “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin , %56 (n=34)’i “evet” , %44 (n=16)’si “hayır” cevabını vermiştir. Buna göre araştırma kapsamındaki toplam 100 öğrenciden “yangın görüldüğünde “yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırması gerektiğini bilenlerin oranının bilmeyenlere göre yüksek olduğu, Milli Eğitim Anaokulundaki öğrencilerin “yangın görüldüğünde “yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırması gerektiğini bilenlerin oranının Özel Anaokulundaki öğrencilerden fazla olduğu ifade edilebilir (Tablo 5).

Grafik 5. Öğrencilerin Okul İçinde ve Okul Bahçesinde Yangın Olduğu Görüldüğünde Davranış Şekline Göre Dağılımı

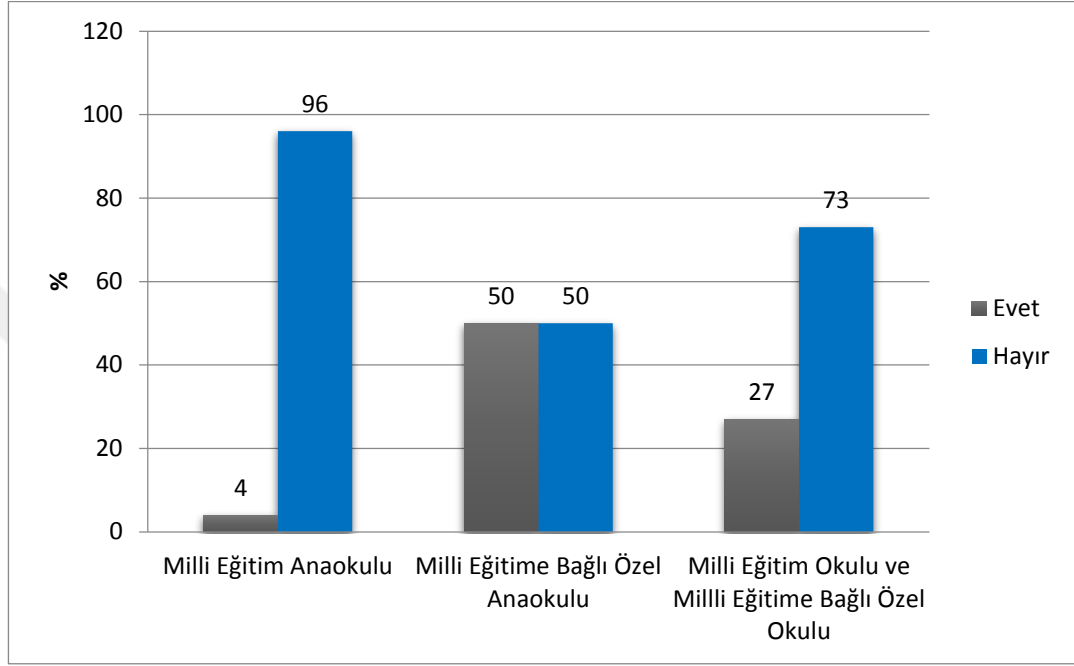
Tablo 6. Okul İçinde Yangın Alarm Düğmesini Bilme Durumuna İlişkin Bulgular

Okul içinde yangın alarm düğmesi var mı?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	2	48	50
	%	4,0	96,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	25	25	50
	%	50,0	50,0	100,0
Toplam	N	27	73	100
	%	27,0	73,0	100,0

Tablo 6’da da görüldüğü gibi, “Okul içinde yangın alarm düğmesi var mı?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %27’si “evet”, %73’ü “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %4 (n=2)’i “evet” ,

%96 (n=48)'i “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin , %50 (n=25)'si “evet” , %50 (n=25)'si “hayır” cevabını vermiştir (Grafik 6).

Grafik 6. Okul İçinde Yangın Alarm Düğmesini Bilme Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 7. Yangın Alarm Düğmesi Olan Okulda Öğrencilerin Yangın Alarm Düğmesini Bilme Durumuna Göre Dağılımı

Okul Türü	Yangın Alarm Düğmesi Olan/Olmayan Okul		Yangın alarm düğmesi var mı?		Toplam N/%
	Var N/%	Yok N/%	Evet	Hayır N/%	
Milli Eğitim Anaokulu	1 %20	4 %80	2 %4,0	8 %96	10 %100
	0	40 100%	0	40 100%	40 %100

Toplam		5 %100	2 %4	48 %96	50 %100
Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulu	Var N/%	4 %80	25 %62,5	15 %37,5	40 %100
	Yok N/%	1 %20	0	10	10 %100
Toplam		5 %100	25 %50	25 %50	50 %100

Tablo 7’den de anlaşıldığı gibi, anket uygulaması yapılan 5 Milli Eğitime Okulu’ndan 1’inde yangın alarm düğmesi var, 4’ünde yoktur. Tablo 4’de bulguları gösterilen “Okul içinde yangın alarm düğmesi var mı?” sorusuna “evet” cevabını veren öğrencilerden 2 (%4)’ si de bu alarm düğmesi olan okuldadır. Bu okuldan 8 (%96) öğrenci ise bu soruya hayır cevabını vermiştir.

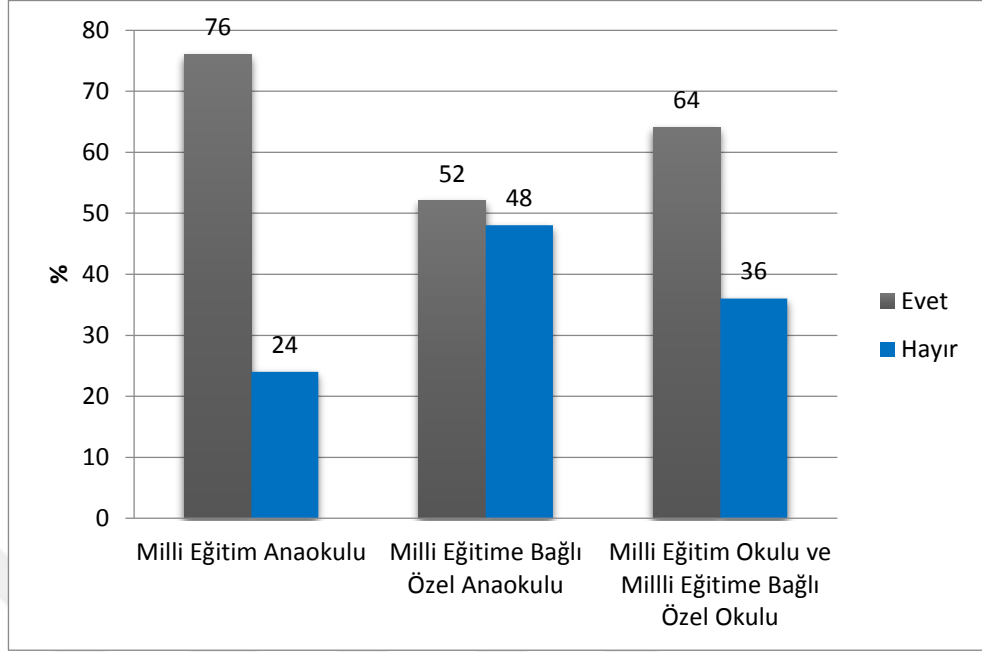
Milli Eğitime Bağlı Özel Ana okullardan 4’ünde yangın alarm düğmesi var, 1 okulda ise yangın alarm düğmesi yoktur. Yangın alarm düğmesi olan 4 okuldaki öğrencilerin hepsi (n=40;%40) “Okul içinde yangın alarm düğmesi var mı?” sorusuna “evet” cevabını vermişlerdir. Yangın alarm düğmesi olmayan 1 okuldaki öğrenciler ise bu soruya “hayır” cevabını vermişlerdir. Araştırma kapsamında olan 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokullarında okulda yangın alarm düğmesi olması hakkında öğrencilerin farkındalıklarının olduğu, yangın alarm düğmesi olan 1 Milli Eğitime Anaokulundaki öğrencilerin okulda yangın alarm düğmesi olması hakkında farkındalıklarının veya bilgilerinin yeterli durumda olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 8. Yangın Sırasında Davranış Şekillerine İlişkin Bulgular

Yangın sırasında bir arkadaşının elbisesi yanıyor ne yapman gerektiğini biliyor musun?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	38	12	50
	%	76,0	24,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	26	24	50
	%	52,0	48,0	100,0
Toplam	N	64	36	100
	%	64,0	36,0	100,0

Tablo 8’de görüldüğü gibi, “Yangın sırasında bir arkadaşının elbisesi yanıyor ne yapman gerektiğini biliyor musun?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %64’ü “evet”, %36’sı “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %76(n=38)’sı “evet” , %24 (n=12)’ü “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin , %52 (n=26)’si “evet” , %48 (n=24)’si “hayır” cevabını vermiştir. Tablo 8’deki değerlerden, Özel Anaokullarında, yangın sırasında arkadaşının elbisesinin yandığını gördüğünde ne yapması gerektiğini bilen öğrencilerin sayısının Milli Eğitim okullarındakilere göre daha az olduğu anlaşılmaktadır (Grafik 7).

Grafik 7. Yangın Sırasında Davranış Şekillerine İlişkin Bulgular

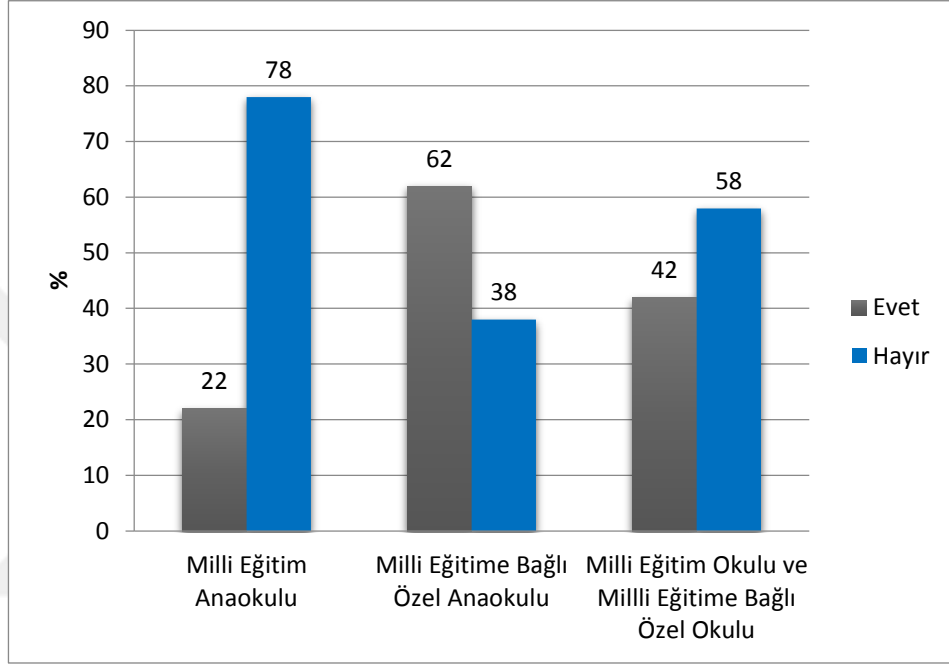
Tablo 9. Yangın Alarm Düğmesine İlişkin Davranışa Yönelik Bulgular

Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde yangın alarm düğmesine basmalı mısınız?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	11	39	50
	%	22,0	78,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	31	19	50
	%	62,0	38,0	100,0
Toplam	N	42	58	100
	%	42,0	58,0	100,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi“ Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde yangın alarm düğmesine basmalı mısınız?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %42’si (n=42) “evet”, %58’i (n=58) “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli

Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %22'si (n=11) “evet” , %78'u (n=39) “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin , %62'si (n=31) “evet” , %38'i (n=19) “hayır” cevabını vermiştir (Grafik 8)

Grafik 8. Yangın Alarm Düğmesine İlişkin Davranışa Yönelik Bulgular

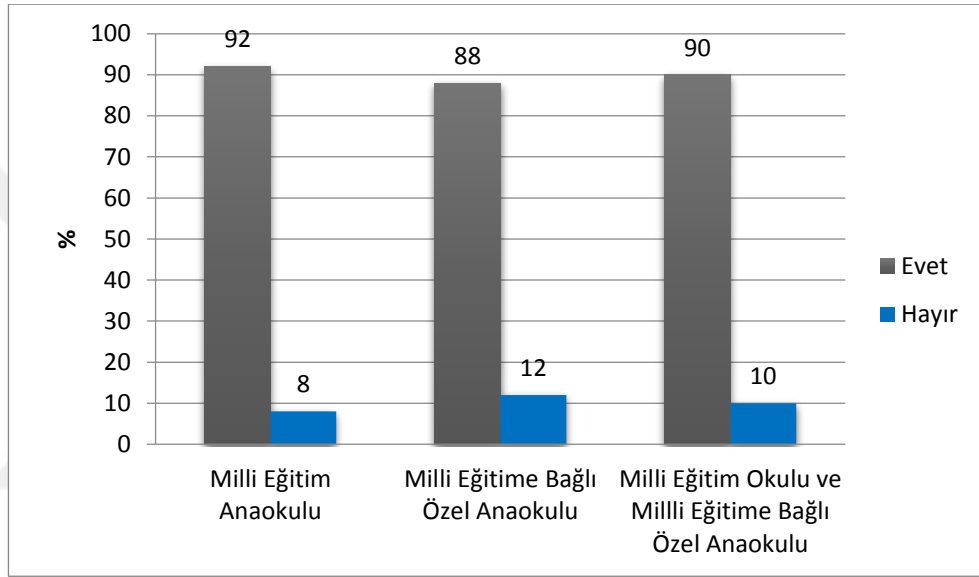

Tablo 10. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular

Yangın görüldüğünde yangın yerinden koşarak mı uzaklaşılmalı?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	46	4	50
	%	92,0	8,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	44	6	50
	%	88,0	12,0	100,0
Toplam	N	90	10	100
	%	90,0	10,0	100,0

Tablo 10’da görüldüğü gibi, ankette yer verilen “Yangın görüldüğünde yangın yerinden koşarak mı uzaklaşılmalı?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %90 (n=90)’ı “evet”, %10 (n=10)’u “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %92 (n=46)’si “evet”, %8 (n=4)’i “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %88 (n=44)’i “evet”, %12 (n=6)’si “hayır” cevabını vermiştir (Grafik 9)

Grafik 9. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular

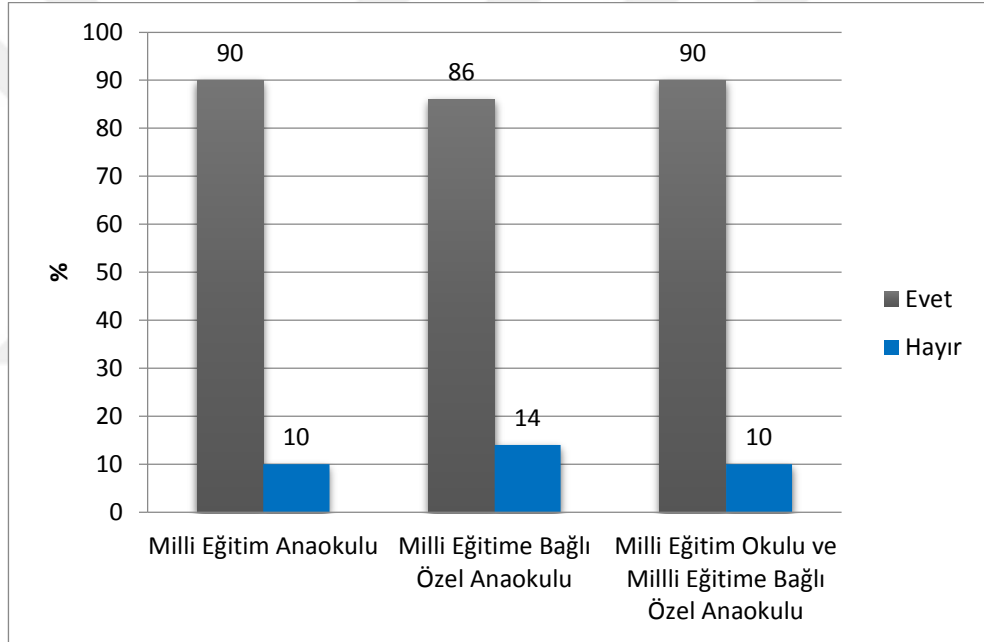
Tablo 11. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular

Yanan eşyanın üzerini kapattıktan sonra öğretmene haber verir misin?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	43	7	50
	%	86,0	14,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	47	3	50
	%	94,0	6,0	100,0
Toplam	N	90	10	100

	%	90,0	10,0	100,0
--	---	------	------	-------

Tablo 11’de görüldüğü gibi “Yanan eşyanın üzerini kapattıktan sonra öğretmene haber verir misin?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %90 (n=90)’ı “evet”, %10 (n=10)’u “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %86 (n=43)’sı “evet”, %14 (n=7)’ü “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %94 (n=47)’ü “evet”, %6 (n=3)’sı “hayır” cevabını vermiştir (Grafik 10).

Grafik 10. Yangın Görüldüğünde Davranış Şekline İlişkin Bulgular

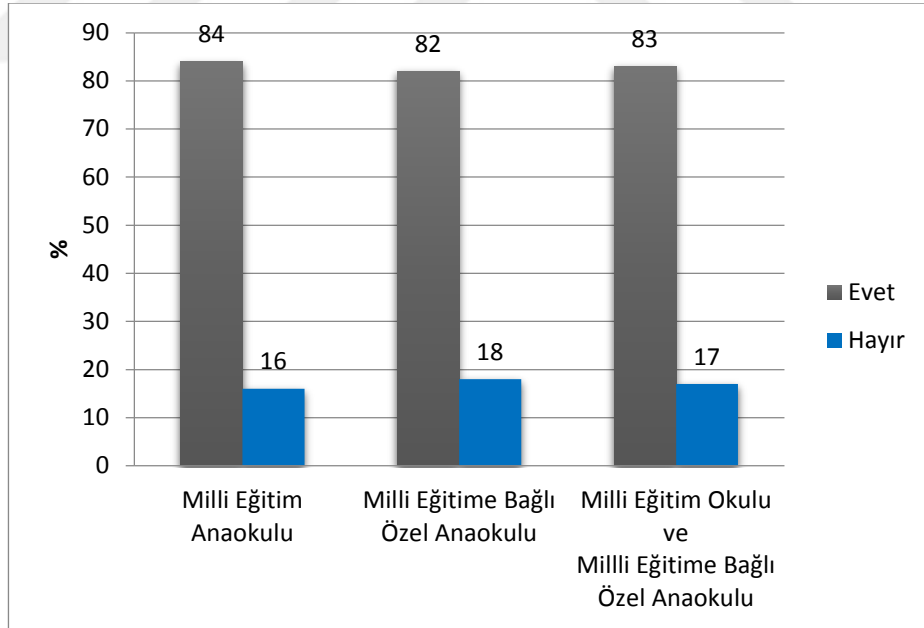
Tablo 12. Yangın Olduğunda Davranış Şekline İlişkin Bulgular

Değişik ağır bir koku algılasan öğretmene haber verir misin?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	42	8	50
	%	84,0	16,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	41	9	50

	%	82,0	18,0	100,0
Toplam	N	83	17	100
	%	83,0	17,0	100,0

“Değişik ağır bir koku algılasan öğretmene haber verir misin?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %83 (n=83)’ü “evet”, %17 (n=17)’si “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %84 (n=42)’ü “evet” , %16 (n=8)’sı “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin , %82 (n=41)’ü “evet” , %18 (n=9)’i “hayır” cevabını vermiştir. Tablodaki değerlere göre, her iki okul grubundaki öğrencilerin çoğunluğunun evet cevabı verdikleri göz önüne alındığında, araştırmadaki öğrencilerin çoğunluğunun değişik ağır bir koku algıladıklarında öğretmenlerine haber vermeleri gerektiğini bildikleri ifade edilebilir (Tablo 12 ve Grafik 11).

Grafik 11. Yangın Olduğunda Davranış Şekline İlişkin Bulgular

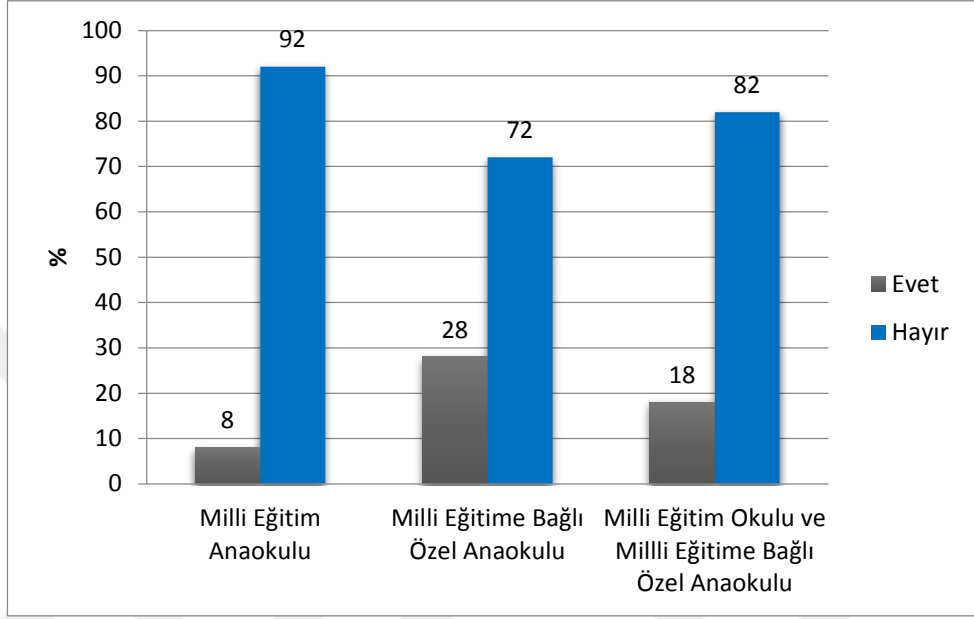

Tablo 13. Yangın Merdivenin Bilinirliğine Yönelik Bulgular

Okulunuzda yangın merdiveni var mı?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	4	46	50
	%	8,0	92,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	14	36	50
	%	28,0	72,0	100,0
Toplam	N	18	82	100
	%	18,0	82,0	100,0

“Okulunuzda yangın merdiveni var mı?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %18 (n=18)’i “evet”, %82 (n=82)’si “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %8 (n=4)’ü “evet” , %46 (n=92)’si “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin , %28 (n=14)’ü “evet” , %72 (n=36)’si “hayır” cevabını vermiştir (Grafik 12). Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun okullarında yangın merdiveni olmadığı yönünde cevap verdikleri ifade edilebilir.

Grafik 12. Yangın Merdivenin Bilinirliğine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin bu cevapları, okullarda yangın merdiveni olma durumları ile karşılaştırılmış ve aşağıda Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Yangın Merdiveni Olan Okulda Öğrencilerin Yangın Merdivenini Bilme

Durumuna Göre Dağılımı

Okul Türü	Yangın Merdiveni Olan/Olmayan Okul		Yangın merdiveni var mı?		Toplam N/%
			Evet	Hayır N/%	
Milli Eğitim Anaokulu	Var	5	4 %8	46 %92	50 %100

	Yok N/%	0	0	0	0
Toplam		5 %100	4 %8	46 %92	50 %100
Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulu	Var N/%	3	13 %43,3	17 %56,7	30 %100
	Yok N/%	2	1 %5	19 %95	20 %100
Toplam		5	14 %28	36 %72	50 %100
Toplam		10	18 %18	82 %82	100 %100

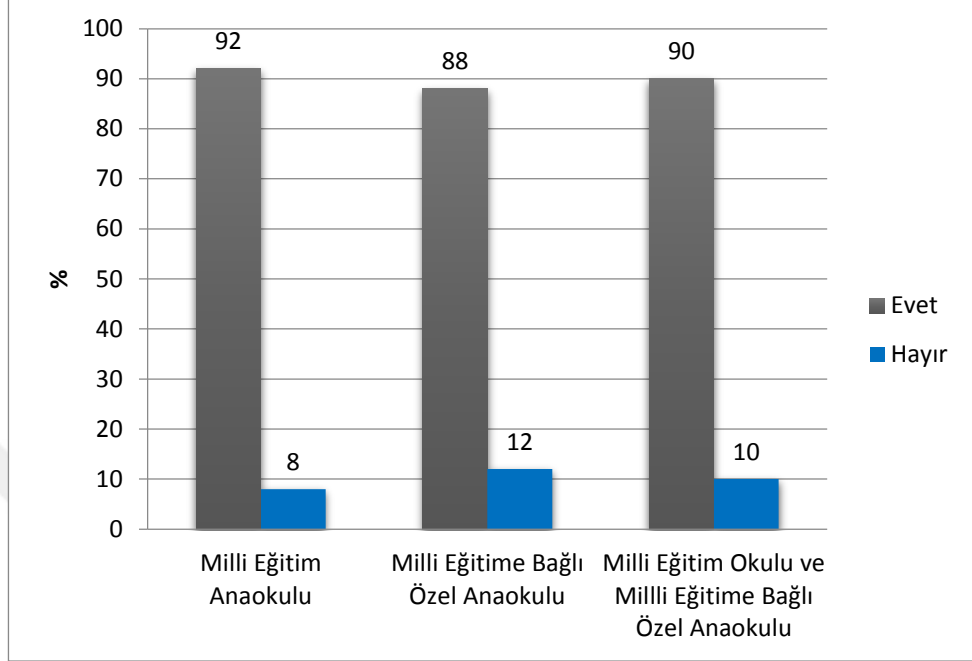
Anket uygulaması yapılan Milli Eğitime Bağlı 5 Anaokulunun hepsinde (n=5 okul; %100) yangın merdiveni vardır. Tablo 14’de gösterildiği gibi bu okullardaki öğrencilerden %8 (n=4)’i “Okulda Yangın merdiveni var mı?” sorusuna “evet”, %92 (n=46)’si “hayır” cevabını vermiştir. Milli Eğitim okullarındaki öğrencilerin çoğunluğunun okulda yangın merdiveni hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ifade edilebilir. Milli Eğitime Bağlı 5 özel okuldan 3’ünde yangın merdiveni vardır. Bu okullarda anket uygulanan toplam 30 öğrencinin %43,3 (n=13)’ü Yangın merdiveni var mı? sorusuna “evet”, %56,7 (n=17)’si “hayır” cevabını vermiştir. Yangın merdiveni olmayan 2 özel okulda anket uygulanan toplam 20 öğrencinin %5 (n=1)’i bu soruya “evet” cevabının, %95 (n=19)’i “hayır” cevabını vermiştir. Bu bulgulara göre, sonuç olarak okulda yangın merdiveni olduğunu bilen öğrenci sayısının Milli Eğitime Bağlı 5 özel okulda daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Tablo 15. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular

Okulda yangında bir eşya yanıyorsa öğretmene hızlıca haber verir misin?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	46	4	50
	%	92,0	8,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	44	6	50
	%	88,0	12,0	100,0
Toplam	N	90	10	100
	%	90,0	10,0	100,0

Tablo 15’de görüldüğü gibi “Okulda yangında bir eşya yanıyorsa öğretmene hızlıca haber verir misin?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %90 (n=90)’i “evet”, %10 (n=10)’u “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %92 (n=46)’si “evet” , %4 (n=8)’ü “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin , %88 (n=44)’i “evet” , %12 (n=6)’si “hayır” cevabını vermiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun okulda yangında bir eşya yanıyorsa öğretmene hızlıca haber vermeleri gerektiğini bildikleri ifade edilebilir (Grafik 13).

Grafik 13. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular

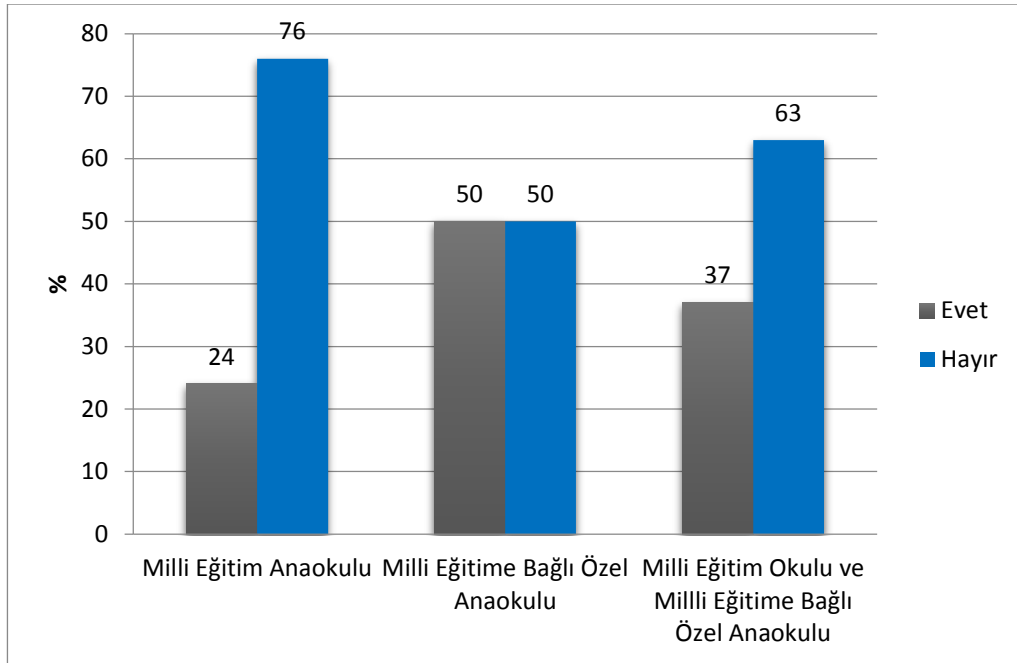

Tablo 16. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular

Yangın halinde diğer çocuklar ile birlikte yangın merdiveninden mi çıkılmalı?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	12	38	50
	%	24,0	76,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	25	25	50
	%	50,0	50,0	100,0
Toplam	N	37	63	100
	%	37,0	63,0	100,0

Tablo 16’da görüldüğü gibi, “Yangın halinde diğer çocuklar ile birlikte yangın merdiveninden mi çıkılmalı?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %37 (n=37)’si “evet”, %63 (n=63)’ü “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %24 (n=12)’ü “evet” , %76 (n=38)’sı “hayır” cevabını vermiştir (Grafik 14). Anket uygulanan Milli Eğitime Bağlı 5 Özel Anaokulunda toplam 50 öğrencinin , %50 (n=25)’si “evet” , %50 (n=25)’si “hayır” cevabını vermiştir. Tablo 16’daki dağılıma göre, Milli Eğitime Bağlı okullardaki anket uygulanan çocukların çoğunluğunun yangın halinde grup olarak ve merdivenden çıkılması gerektiğini bilmediği, özel okullardaki çocuklardan yangın halinde grup olarak ve merdivenden çıkılması gerektiğini bilenler ile bilmeyenlerin oranının aynı olduğu ifade edilebilir.

Grafik 14. Yangında Davranış Şekline İlişkin Bulgular

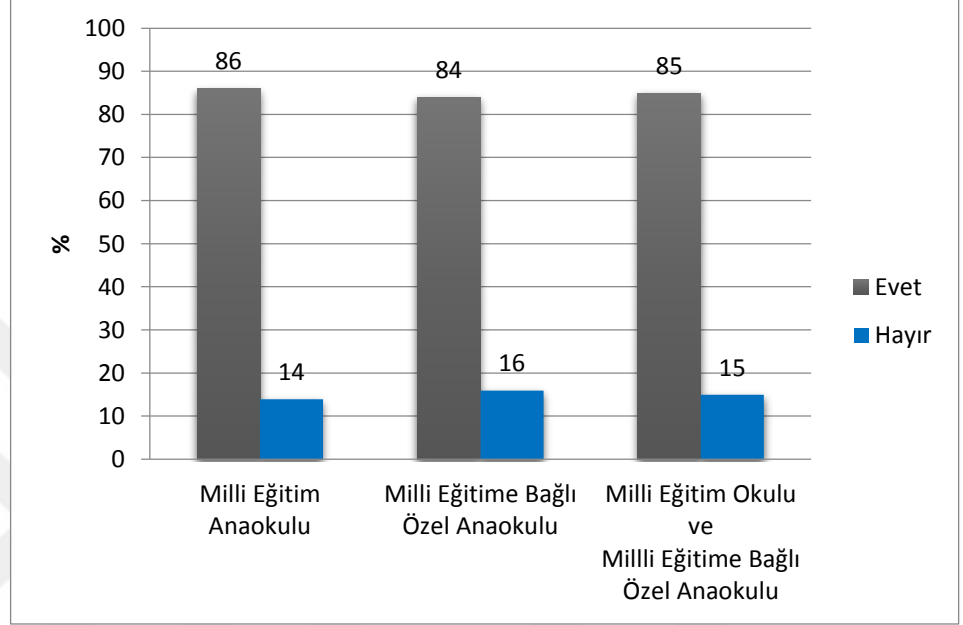
Tablo 17. Yangında Grupsal Davranışa İlişkin Bulgular

Öğretmen ve diğer çocuklar ile okul dışına çıkıldığında hep birlikte bir arada mı olmasın?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	43	7	50
	%	86,0	14,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	42	8	50
	%	84,0	16,0	100,0
Toplam	N	85	15	100
	%	85,0	15,0	100,0

Tablo 17’de araştırma yapılan okullardaki çocukların olası yangın durumunda grup ile birlikte hareket etme durumlarını belirleyebilmek amacıyla ankette yer verilen “Öğretmen ve diğer çocuklar ile okul dışına çıkıldığında hep birlikte bir arada mı olmasın?” sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %85 (n=85)’i “evet”, %15 (n=15)’i “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %86 (n=43)’sı “evet” , %14 (n=7)’ü “hayır” cevabını vermiştir. Anket uygulanan Milli Eğitime Bağlı 5 Özel Anaokulunda toplam 50 öğrencinin , %84 (n=42)’ü “evet” , %16 (n=8)’sı “hayır” cevabını vermiştir(Grafik 15). Tablo 17’deki dağılıma göre, anket uygulanan öğrencilerin çoğunluğunun yangında okul dışında diğer çocuklar ve öğretmenleri ile birlikte hareket etmeyi bildikleri ifade edilebilir.

Grafik 15.

Yangında
Grupsal
Davranışa
İlişkin
Bulgular

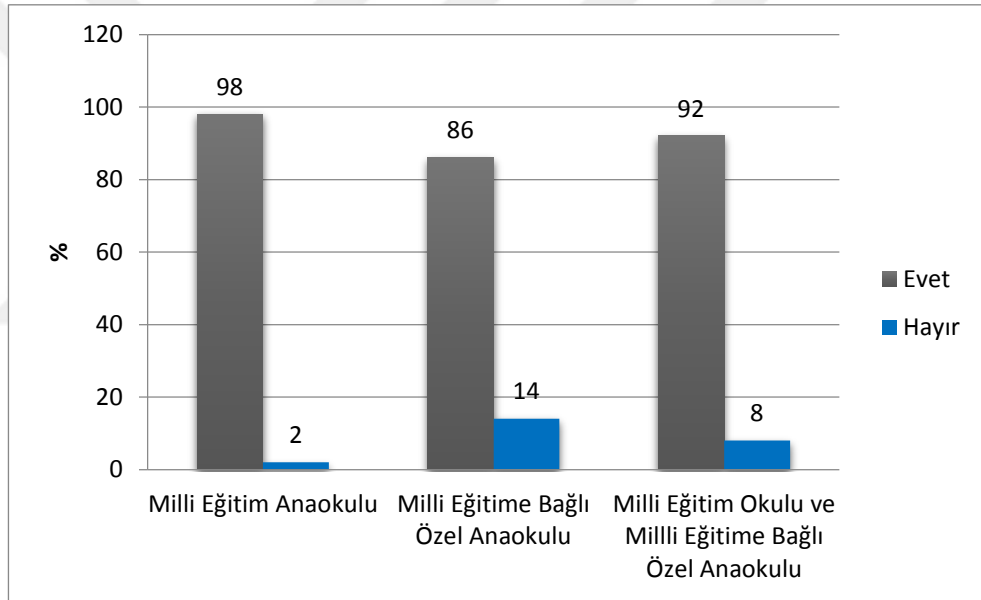

Tablo 18. Yangında Grupsal Davranışa İlişkin Bulgular

Hep birlikte yangın yerinden uzaklaşırken eksik arkadaşın varsa öğretmene haber vermeli misin?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	49	1	50
	%	98,0	2,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	43	7	50
	%	86,0	14,0	100,0
Toplam	N	92	8	100
	%	92,0	8,0	100,0

Tablo 18’de de görüldüğü gibi, hep birlikte yangın yerinden uzaklaşırken eksik arkadaşın varsa öğretmene haber vermeli misin? sorusuna anket uygulanan toplam 100 çocuğun %92 (n=92)’i “evet”, %8 (n=8)’i “hayır” cevabını vermiştir. 5 Milli Eğitim Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %98 (n=49)’i “evet” , %2 (n=1)’si “hayır” cevabını vermiştir. Anket uygulanan Milli Eğitime Bağlı 5 Özel Anaokulunda toplam 50 öğrencinin , %86 (n=43)’sı “evet” , %14 (n=8)’ü “hayır” cevabını vermiştir. Buna göre anket uygulanan öğrencilerin çoğunluğunun olası yangında yangın yerinden uzaklaşırken eksik arkadaşları olduğunda öğretmenlerine haber vermeleri gerektiğini bildikleri ifade edilebilir (Grafik 16).

Grafik 16. Yangında Grupsal Davranışa İlişkin Bulgular

Tablo 19. Öğrencilere Yangında Yapılması Gerekerin Söylenme Durumuna İlişkin

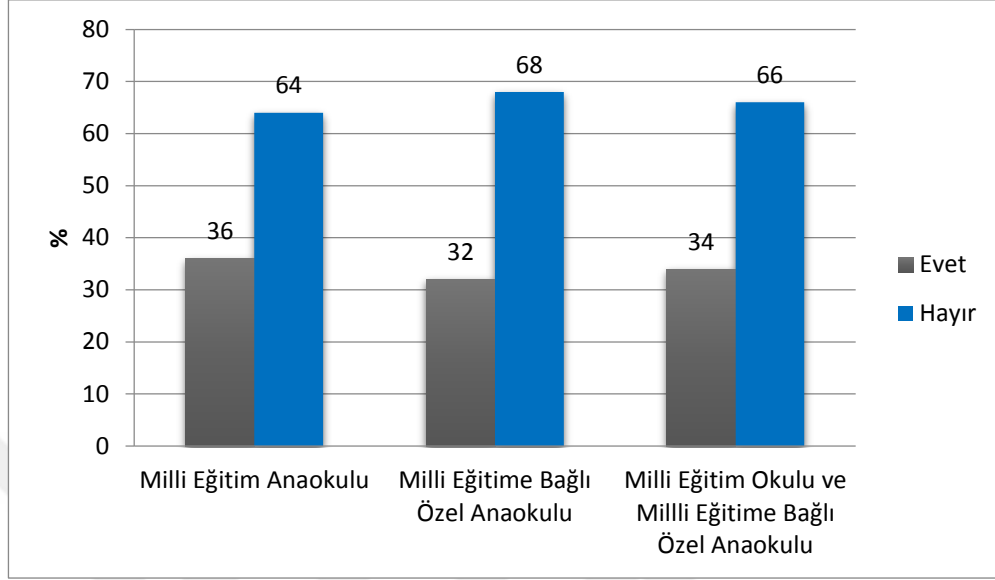
Bulgular

Okulda sana öğretmen eğer okulda yangın olursa ne yapman gerektiğini söyledi mi?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	18	32	50
	%	36,0	64,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	16	34	50
	%	32,0	68,0	100,0
Toplam	N	34	66	100
	%	34,0	66,0	100,0

Yangında tahliye ve yangın durumunda çocukların yapması gerekenler hakkında öğretmenleri tarafından bilgilendirme yapıp yapılmadığını belirleyebilmek amacıyla ankette yer verilen “Okulda sana öğretmenin eğer okulda yangın olursa ne yapman gerektiğini söyledi mi?” soruna verilen cevapların dağılımı Tablo 19’da gösterilmiştir. Tablodaki değerlerden, bu soruya toplam 100 çocuğun %34 (n=34)’ünün “evet”, %66 (n=66)’sının “hayır” cevabını verdiği, Milli Eğitime Bağlı 5 Anaokulunda anket uygulanan toplam 50 öğrencinin, %36 (n=18)’sının “evet”, %64 (n=32)’ünün “hayır” cevabını verdiği anlaşılmaktadır. Anket uygulanan Milli Eğitime Bağlı 5 Özel Anaokulunda ise 50 öğrencinin, %32 (n=16)’sının “evet”, %68 (n=34)’inin “hayır” cevabını verdiğini anlaşılmaktadır. Buna göre anket uygulanan öğrencilerinin çoğunluğunun okulda öğretmenleri tarafından okulda yangın olması durumunda ne yapmaları gerektiğinin söylenmedi algısında oldukları ifade edilebilir.

Grafik 17. Öğrencilere Yangında Yapılması Gerekerin Söylenme Durumuna İlişkin

Bulgular

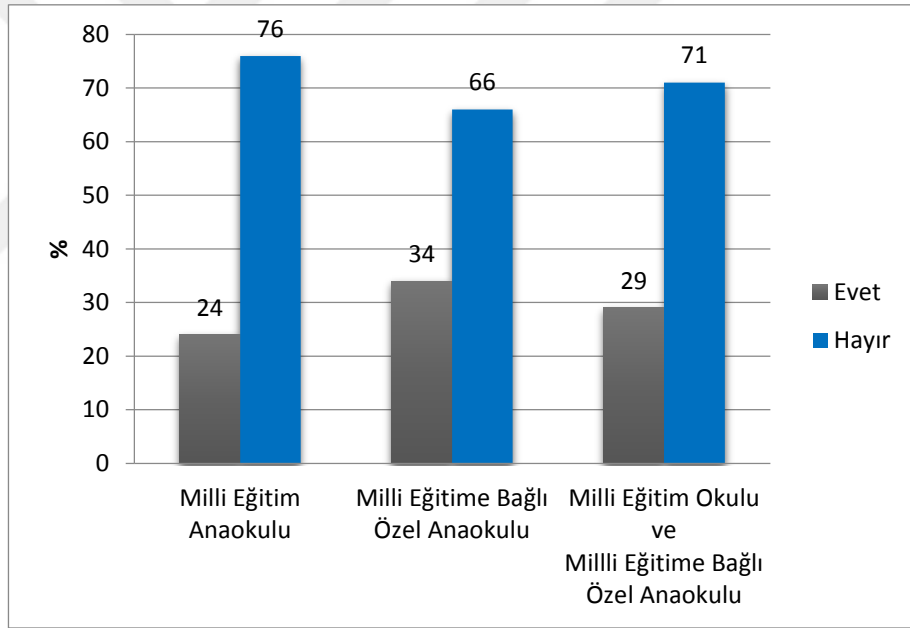
4.2.3. Depremde Tahliye Kültürüne İlişkin Bulgular

Tablo 20. Deprem Bilinirliğine Yönelik Bulgular

Hiç deprem yaşadın mı?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	12	38	50
	%	24	76	100
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	17	33	50
	%	34	66	50
Toplam	N	29	71	100
	%	29	71	100

Tablo 20’de araştırma yapılan okullardaki çocukların depremin ne olduğu hakkında bilgilerinin olma durumunu araştırmak amacıyla ankette yer verilen “Hiç deprem yaşadın mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı gösterilmiştir. Bu soruya araştırma yapılan Milli Eğitime bağlı 5 anaokulundaki toplam 50 çocuğun %24’ü evet, %76’sı hayır, Milli Eğitime bağlı 5 özel anaokulundaki toplam 50 çocuğun % 34’ü evet, %66’sı hayır cevabını vermiştir. Araştırmadaki toplam 100 çocuğun %29’u evet, %71’i hayır cevabını vermiştir. Buna göre araştırma yapılan okullarda anket uygulanan toplam 100 çocuğun (%79) çoğunluğunun bu soruda hayır cevabını verdiği anlaşılmaktadır (Grafik 18).

Grafik 18. Depremin Bilinirliğine Yönelik Bulgular

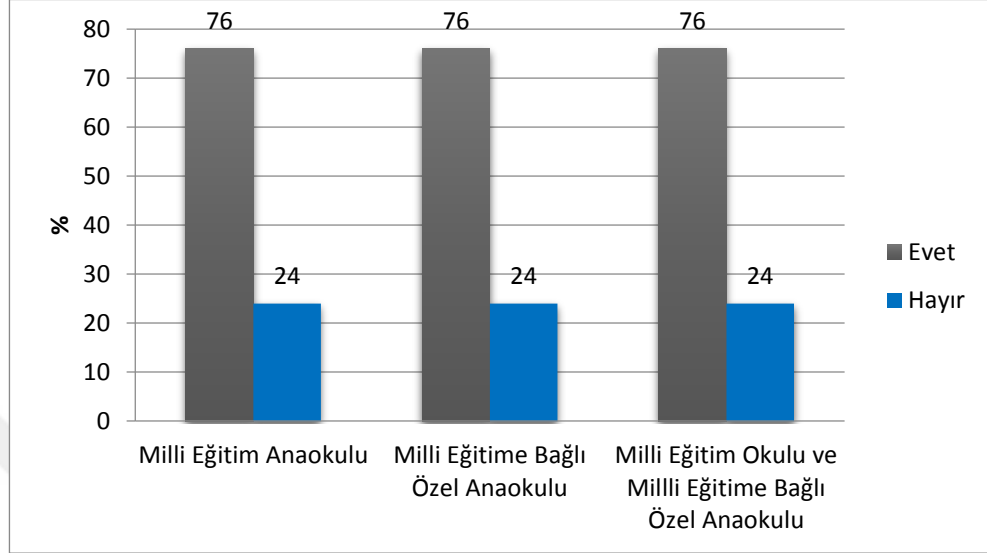
Tablo 21. Deprem Bilinirliğine Yönelik Bulgular

Deprem her yerin sallanması ve yıkılması mıdır?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	38	12	50
	%	76	24	100
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	38	12	50
	%	76	24	100
Toplam	N	76	24	100
	%	76	24	100

Tablo 21’de “Deprem her yerin sallanması ve yıkılması mıdır?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı gösterilmiştir. Bu soruya araştırma yapılan Milli Eğitime bağlı 5 anaokulundaki toplam 50 çocuğun %76’sı evet, %24’ü hayır, Milli Eğitime bağlı 5 özel anaokulundaki toplam 50 çocuğun %76’sı evet, %24’ü hayır cevabını vermiştir. Araştırmadaki toplam 100 çocuğun %76’sı evet, %24’ü hayır cevabını vermiştir (Grafik 19).

Buna göre araştırma yapılan okullarda anket uygulanan toplam 100 çocuğun (%76) çoğunluğunun bu soruda evet cevabını verdiği anlaşılmaktadır. Bu durumda çocukların çoğunluğunun depremin her yerin sallanması demek olduğunu bildikleri ifade edilebilir.

Grafik 19. Deprem Bilinirliğine Yönelik Bulgular

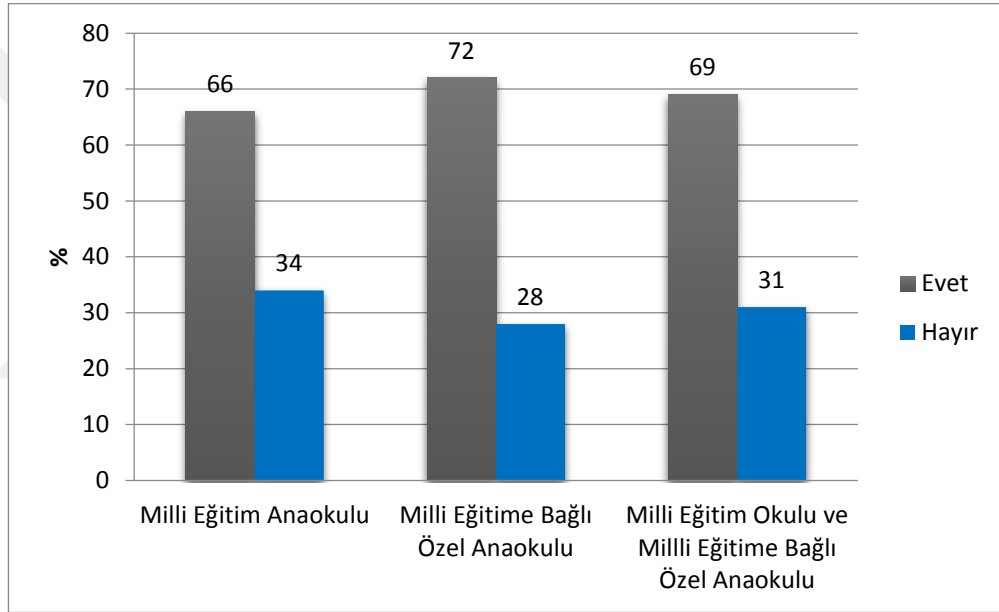
Tablo 22. Depremde Yapılması Gerekenlerin Bilinirliğine İlişkin Bulgular

Deprem olduğunda sıranın altına girilip çökülmeli mi?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	33	17	50
	%	66,0	34,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	36	14	50
	%	72,0	28,0	100,0
Toplam	N	69	31	100
	%	69,0	31,0	100,0

Tablo 22’de araştırma yapılan okullardaki çocukların depremde güvenlik önlemi olarak yapılması gereken davranışları bilme durumlarını araştırmak amacıyla ankette yer verilen “Deprem olduğunda sıranın altına girilip çökülmeli mi?” sorusuna verdikleri

cevapların dağılımı gösterilmiştir. Bu soruya araştırma yapılan Milli Eğitime bağlı 5 anaokulundaki toplam 50 çocuğun %66'sı evet, %34'ü hayır, Milli Eğitime bağlı 5 özel anaokulundaki toplam 50 çocuğun %72'si evet, %28'i hayır cevabını vermiştir. Araştırmadaki toplam 100 çocuğun %69'u evet, %31'i hayır cevabını vermiştir (Grafik 20). Buna göre araştırma yapılan okullarda anket uygulanan toplam 100 çocuğun (%69) çoğunluğunun bu soruda evet cevabını verdiği anlaşılmaktadır. Bu durumda çocukların çoğunluğunun deprem olduğunda sıranın altına girip çökülmesi gerektiğini bildikleri ifade edilebilir.

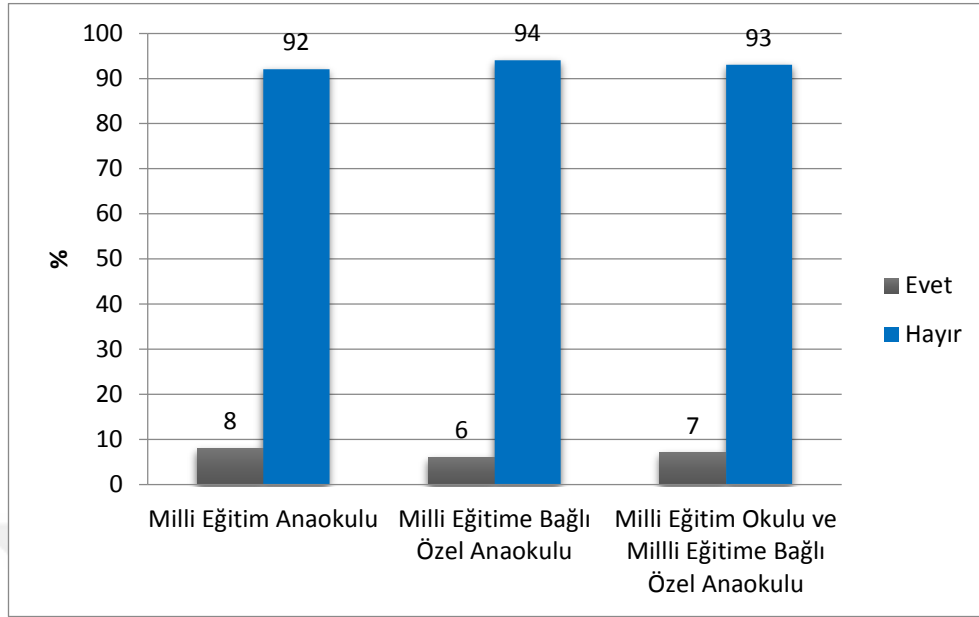
Grafik 20. Depremde Yapılması Gerekenlerin Bilinirliğine İlişkin Bulgular

Tablo 23. Çök-Kapan-Tutun Davranışının Bilinirliğine İlişkin Bulgular

Çök-kapan-tutunun ne demek olduğunu biliyor musun?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	4	46	50
	%	8,0	92,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	3	47	50
	%	6,0	94,0	100,0
Toplam	N	7	93	100
	%	7,0%	93,0	100,0

Tablo 23’de gibi ankette yer verilen “Çök-kapan-tutunun ne demek olduğunu biliyor musun?” sorusuna verilen cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırma yapılan 5 Milli Eğitim anaokulundaki toplam 50 çocuğun %8’i bu soruya evet, %92’si hayır, Milli Eğitime bağlı özel anaokullarındaki 50 çocuğun %3’ü evet, %94’ü hayır cevabını vermiştir (Grafik 21). Anket uygulanan toplam 100 çocuğun %7’si bu soruya evet, %93’ü hayır cevabını vermiştir. Bu soruda her iki okul grubundaki çocuklarda benzer cevaplar vermişlerdir.

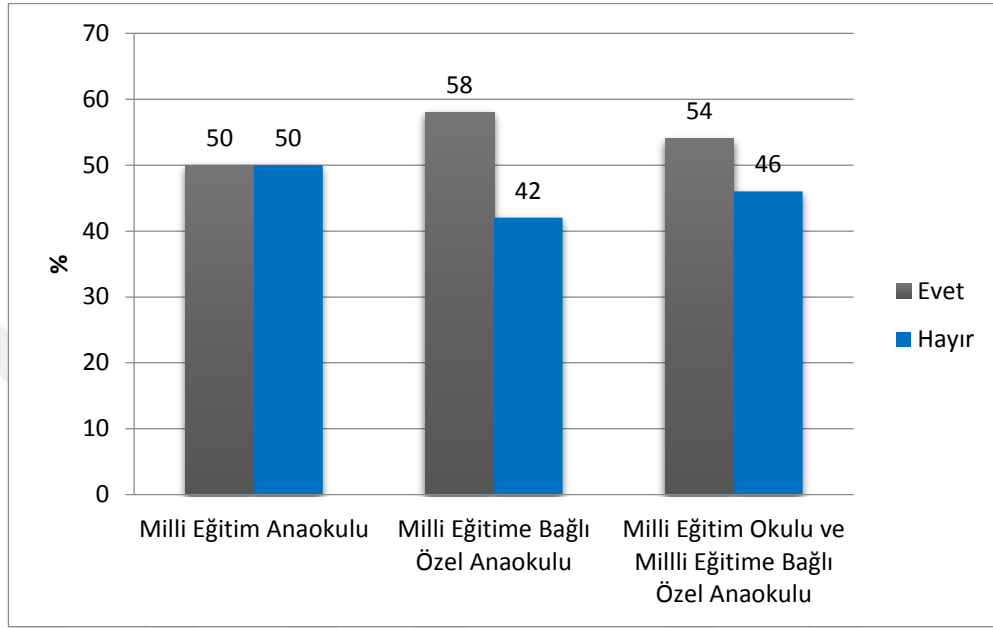
Tablo 24. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular

Deprem olduğunda okul içinde veya okul dışındaysan (evdeysen) duvar, buzdolabı ve çamaşır makinesinin yanına gitmeli ve çökmeli misin?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	25	25	50
	%	50,0	50,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	29	21	50
	%	58,0	42,0	100,0
Toplam	N	54	46	100
	%	54,0	46,0	100,0

Tablo 24’de gibi ankette yer verilen “Deprem olduğunda okul içinde veya okul dışındaysan (evdeysen) duvar, buzdolabı ve çamaşır makinesinin yanına gitmeli ve çökmeli misin? ” sorusuna verilen cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırma yapılan 5 Milli Eğitim anaokulundaki toplam 50 çocuğun %50’si bu soruya evet, %50’i hayır, Milli Eğitime bağlı özel anaokullarındaki 50 çocuğun %58’i evet, %42’si hayır cevabını

vermiştir. Anket uygulanan toplam 100 çocuğun %54'ü bu soruya evet, %46'sı hayır cevabını vermiştir (Grafik 22). Bu soruda her iki okul grubundaki çocuklarda benzer cevaplar vermişler ve çocukların çoğunluğu (%54) bu soruya evet cevabını vermiştir.

Grafik 22. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular

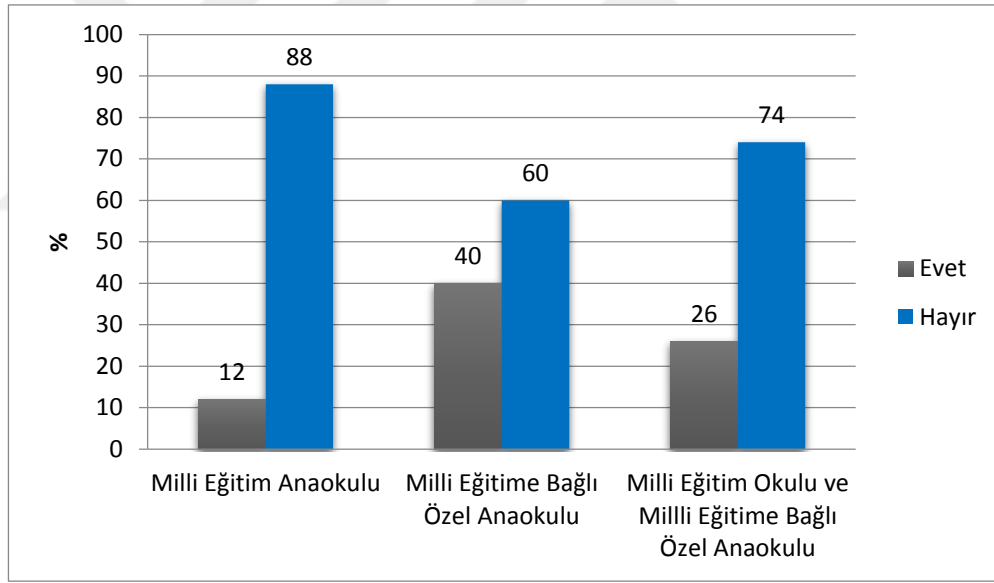
Tablo 25. Öğrencilere Depremde Yapılması Gerekerin Öğretilme Durumuna İlişkin Bulgular

Okulda sana öğretmen eğer okulda deprem olursa ne yapman gerektiğini öğretti mi?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	6	44	50
	%	12,0	88,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	20	30	50
	%	40,0	60,0	100,0
Toplam	N	26	74	100
	%	26,0	74,0	100,0

Tablo 25’de gibi ankette yer verilen “Okulda sana öğretmenin eğer okulda deprem olursa ne yapman gerektiğini öğretti mi? ” sorusuna verilen cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırma yapılan 5 Milli Eğitim anaokulundaki toplam 50 çocuğun %12’si bu soruya evet, %88’i hayır, Milli Eğitime bağlı özel anaokullarındaki 50 çocuğun %40’ı evet, %60’ı hayır cevabını vermiştir (Grafik 23) Anket uygulanan toplam 100 çocuğun %26’sı bu soruya evet, %74’ü hayır cevabını vermiştir. Bu soruda anket uygulanan çocukların çoğunluğu (%74) bu soruya hayır cevabını vermiştir.

Grafik 23. Öğrencilere Depremde Yapılması Gerekerin Öğretilme Durumuna İlişkin

Bulgular

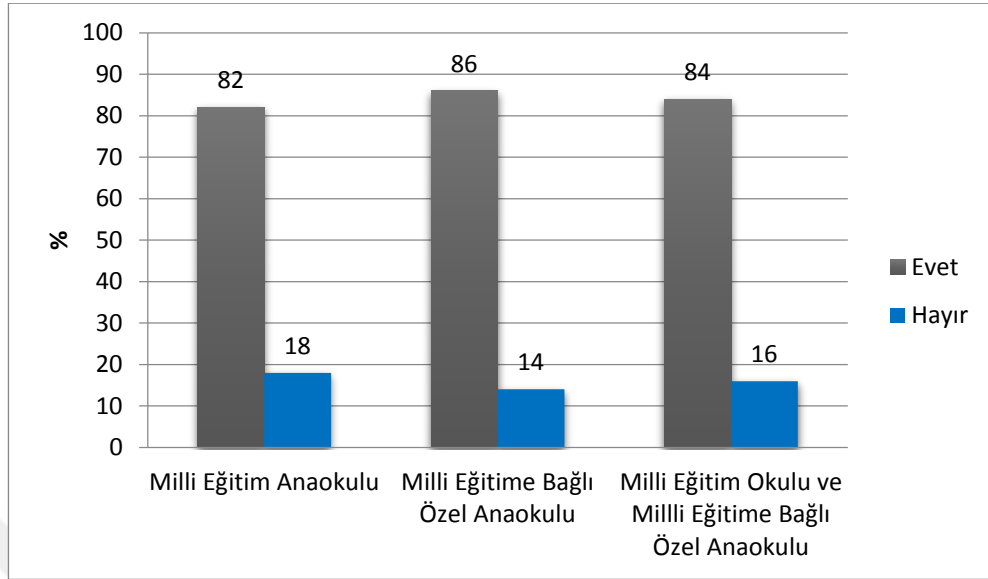

Tablo 26. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular

Okulda deprem olduğunda hızlıca dışarı mı çıkılmalı?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	41	9	50
	%	82,0	18,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	43	7	50
	%	86,0	14,0	100,0
Toplam	N	84	16	100
	%	84,0	16,0	100,0

Tablo 26’de gibi ankette yer verilen “Okulda deprem olduğunda hızlıca dışarı mı çıkılmalı? ” sorusuna verilen cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırma yapılan 5 Milli Eğitim anaokulundaki toplam 50 çocuğun %82’si bu soruya evet, %18’i hayır, Milli Eğitime bağlı özel anaokullarındaki 50 çocuğun %86’ı evet, %14’ü hayır cevabını vermiştir (Grafik 24). Anket uygulanan toplam 100 çocuğun %84’ü bu soruya evet, %16’sı hayır cevabını vermiştir. Bu soruda her iki okul grubundaki çocukların benzer cevapları verdiği ve anket uygulanan çocukların çoğunluğu (%84) bu soruya evet cevabını verdiği anlaşılmaktadır.

Grafik 24. Depremde Davranışa İlişkin Bulgular

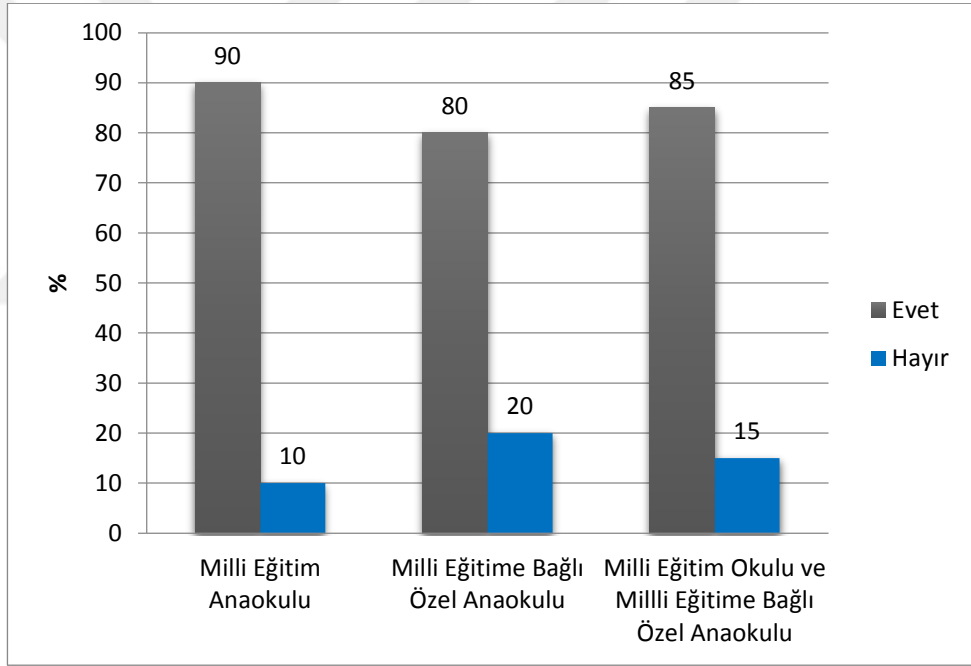
Tablo 27. Öğrencilerin Depremde Grupsal Davranışı Bilme Durumlarına İlişkin Bulgular

Okulda deprem olduğunda hep beraber diğer çocuklar ve öğretmenin beklemeli misin?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	45	5	50
	%	90,0	10,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	40	10	50
	%	80,0	20,0	100,0
Toplam	N	85	15	100
	%	85,0	15,0	100,0

Tablo 27’de gibi ankette yer verilen “Okulda deprem olduğunda hep beraber diğer çocuklar ve öğretmenin beklemeli misin?” sorusuna verilen cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırma yapılan 5 Milli Eğitim anaokulundaki toplam 50 çocuğun %90’ı bu soruya evet, %10’u hayır, Milli Eğitime bağlı özel anaokullarındaki 50 çocuğun %80’i evet, %20’si hayır cevabını vermiştir (Grafik 25). Anket uygulanan toplam 100 çocuğun %54’i bu soruya evet, %15’i hayır cevabını vermiştir. Bu soruda her iki okul grubundaki çocukların benzer cevapları verdiği ve anket uygulanan çocukların çoğunluğunun (%85) bu soruya evet cevabını verdiği anlaşılmaktadır.

Grafik 25. Öğrencilerin Depremde Grupsal Davranışı Bilme Durumlarına Göre

Dağılımı

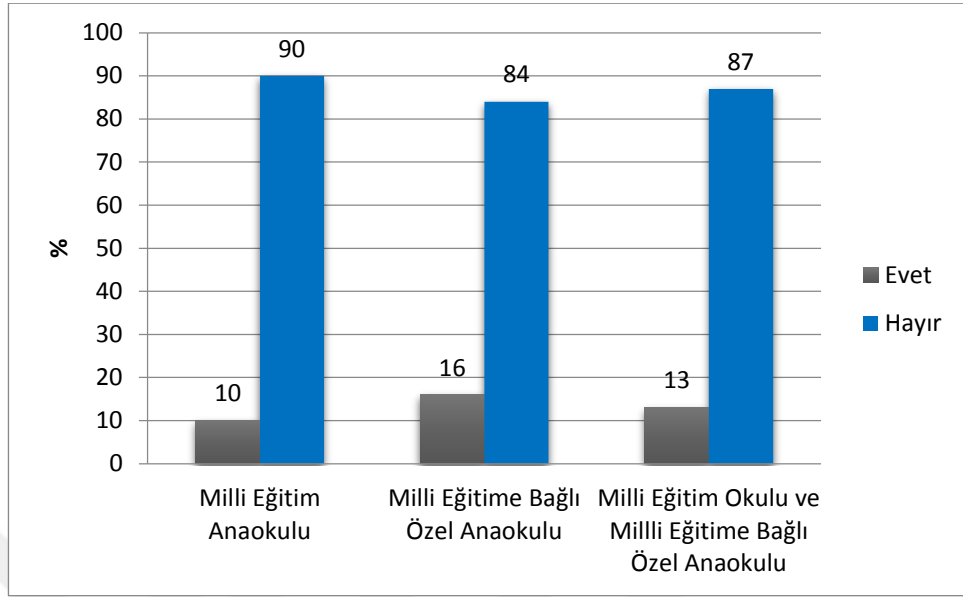

Tablo 28. Deprem Tatbikatının Bilinme Durumuna İlişkin Bulgular

Okulda hiç deprem tatbikatı yapıldı mı?				
Okul Türü	N/%	Seçenekler		Toplam
		Evet	Hayır	
Milli Eğitim Okulu	N	5	45	50
	%	10,0	90,0	100,0
Milli Eğitime Bağlı Özel Okul	N	8	42	50
	%	16,0	84,0	100,0
Toplam	N	13	87	100
	%	13,0	87,0	100,0

Tablo 28’de gibi ankette yer verilen “Okulda hiç deprem tatbikatı yapıldı mı?” sorusuna verilen cevapların dağılımı gösterilmiştir. Araştırma yapılan 5 Milli Eğitim anaokulundaki toplam 50 çocuğun %10’u bu soruya evet, %90’ı hayır, Milli Eğitime bağlı özel anaokullarındaki 50 çocuğun %16’sı evet, %84’ü hayır cevabını vermiştir (Grafik 26). Anket uygulanan toplam 100 çocuğun %13’ü bu soruya evet, %87’si hayır cevabını vermiştir. Bu soruda her iki okul grubundaki çocukların benzer cevapları verdiği ve anket uygulanan çocukların çoğunluğun (%87) bu soruya hayır cevabını verdiği anlaşılmaktadır.

Grafik 26. Deprem Tatbikatının Bilinme Durumuna İlişkin Bulgular

Tablo 29. Okullara Göre Öğrencilerin Yangında Tahliye Kültürüne İlişkin Cevaplarının Karşılaştırması

Anket Soruları	Okul Türü	N	P	Mann-Whitney U	Standart Hata
Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde “yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırmanız gerekir mi?	Devlet Okulu	50	0,219	1.400	121,958
	Özel Okul	50			
Okul içinde yangın alarm düğmesi var mı?	Devlet Okulu	50	0,000	675	111,549
	Özel Okul	50			
Yangın sırasında bir arkadaşının elbisesi yanıyor ne yapmanız gerektiğini biliyor musunuz?	Devlet Okulu	50	0,013	1.550	120,605
	Özel Okul	50			
Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde yangın düğmesine basmanız gerekir mi?	Devlet Okulu	50	0,000	750	124,011
	Özel Okul	50			
Yangın gördüğünde yangın yerinden koşarak mı uzaklaşmanız gerekir mi?	Devlet Okulu	50	0,507	1.300	75,378
	Özel Okul	50			
Yanan eşyanın üzerini kapattıktan sonra öğretmene haber verir misiniz?	Devlet Okulu	50	0,185	1.150	75,378
	Özel Okul	50			
Değişik ağır bir koku algıladıysanız öğretmene haber verir misiniz?	Devlet Okulu	50	0,791	1.275	94,381
	Özel Okul	50			

Okulunuzda yangın merdiveni var mı?	Devlet Okulu	50	0,010	1.000	Tablo Devamı 96,531
	Özel Okul	50			
Okulda yangında bir eşya yanıyorsa öğretmene hızlıca haber verir misin?	Devlet Okulu	50	0,507	1.300	75,378
	Özel Okul	50			
Yangın halinde diğer çocuklar ile birlikte yangın merdiveninden mi çıkılmalı?	Devlet Okulu	50	0,007	925	121,309
	Özel Okul	50			
Öğretmen ve diğer çocuklar ile okul dışına çıktığında hep birlikte bir arada mı olmasın?	Devlet Okulu	50	0,781	1.275	89,718
	Özel Okul	50			
Hep birlikte yangın yerinden uzaklaşırken eksik arkadaşın varsa öğretmene haber vermeli misin?	Devlet Okulu	50	0,028	1.400	68,165
	Özel Okul	50			
Okulda sana öğretmenin eğer okulda yangın olursa ne yapman gerektiğini söyledi mi?	Devlet Okulu	50	0,674	1.300	119,024
	Özel Okul	50			

Araştırma yapılan anaokullarında öğrencilerin verdikleri cevapların okulun Milli Eğitime Bağlı olması veya Özel Anaokulu olması ile bir ilişki olma durumuna araştırmak amacıyla bağımsız iki grupta Non Parametrik test olan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Yangında tahliye kültürüne ilişkin anket sorularının cevaplarının analizi ile edilen bulgular Tablo 29’da gösterilmiştir. Tabloda da görüldüğü gibi;

- i. “Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde “Yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırmalı mısınız?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,219>0,05$) anlaşılmıştır.
- ii. Okul içinde yangın alarm düğmesini bilme durumunu araştırmak amacıyla ankette yer verilen okul içinde yangın alarm düğmesi var mı?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($P=0,000<0,05$) anlaşılmıştır.
- iii. “Yangın sırasında bir arkadaşının elbisesi yanıyorsa ne yapman gerektiğini biliyor musun?” Sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($P=0,013<0,05$) anlaşılmıştır.
- iv. “Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde yangın düğmesine basmalı mısınız?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin

verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($P=0,000<0,05$) anlaşılmıştır.

- v. Okulda yangın görüldüğünde olması gereken davranışlar hakkındaki farkındalıklarını belirlemek amacıyla ankette yer verilen “Yangın gördüğünde yangın yerinden koşarak mı uzaklaşılmalı mı?” sorusuna, her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,507>0,05$) anlaşılmıştır.
- vi. “Yanan eşyanın üzerini kapattıktan sonra öğretmene haber verir misin?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,185>0,05$) anlaşılmıştır.
- vii. “Değişik ağır bir koku algılasan öğretmene haber verir misin?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,791>0,05$) anlaşılmıştır.
- viii. “Okulunuzda yangın merdiveni var mı?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($P=0,010<0,05$) anlaşılmıştır.
- ix. “Okulda yangında bir eşya yanıyorsa öğretmene hızlıca haber verir misin?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,507>0,05$) anlaşılmıştır.
- x. “Yangın halinde diğer çocuklar ile birlikte yangın merdiveninden mi çıkılmalı?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($P=0,007<0,05$) anlaşılmıştır.
- xi. “Öğretmen ve diğer çocuklar ile okul dışına çıkıldığında hep birlikte bir arada mı olmasın?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,781>0,05$) anlaşılmıştır.
- xii. “Hep birlikte yangın yerinden uzaklaşırken eksik arkadaşın varsa öğretmene haber vermeli misin?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($P=0,028<0,05$) belirlenmiştir.

- xiii. “Okulda sana öğretmenim eğer okulda yangın olursa ne yapman gerektiğini söyledi mi?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,674>0,05$) anlaşılmıştır.

Tablo 30. Okullara Göre Öğrencilerin Depremde Tahliye Kültürüne İlişkin Cevaplarının Karşılaştırması

Anket Soruları	Okul Türü	N	P	Mann-Whitney U	Standart Hata
Hiç deprem yaşadın mı?	Devlet Okulu	50	0,273	1.125	114,012
	Özel Okul	50			
Deprem her yerin sallanması ve yıkılması mıdır?	Devlet Okulu	50	0,542	1.250	107,309
	Özel Okul	50			
Deprem olduğunda sıranın altına girilip çökülmeli mi?	Devlet Okulu	50	0,519	1.175	116,206
	Özel Okul	50			
Çök-kapan-tutunun ne demek olduğunu biliyor musun?	Devlet Okulu	50	0,697	1.275	64,108
	Özel Okul	50			
Deprem olduğunda okul içinde veya okul dışındaysan (evdeysen) duvar, buzdolabı ve çamaşır makinesinin yanına gitmeli ve çökmeli misin?	Devlet Okulu	50	0,425	1.150	125,227
	Özel Okul	50			
Okulda sana öğretmenin eğer okulda deprem olursa ne yapman gerektiğini öğretti mi?	Devlet Okulu	50	0,001	900	110,211
	Özel Okul	50			
Okulda deprem olduğunda hızlıca dışarı mı çıkılmalı?	Devlet Okulu	50	0,587	1.200	92,113
	Özel Okul	50			
Okulda deprem olduğunda hep beraber diğer çocuklar ve öğretmenin beklemelisin?	Devlet Okulu	50	0,164	1.375	89,718
	Özel Okul	50			
Okulda hiç deprem tatbikatı yapıldı mı?	Devlet Okulu	50	0,375	1.175	84,499
	Özel Okul	50			
	Özel Okul	50			
	Özel Okul	50			

Depremde tahliyeye kültürüne ilişkin anket sorularının cevaplarının okul türüne göre farklılaşma durumunu araştırmak amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi analizi ile edilen bulgular Tablo 30’da gösterilmiştir. Tablo 30’da da görüldüğü gibi;

- i. Araştırma yapılan okullardaki çocukların depremin ne olduğu hakkında bilgilerinin olma durumunu araştırmak amacıyla ankette yer verilen “Hiç deprem yaşadın mı?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,273>0,05$) anlaşılmıştır.
- ii. “Deprem her yerin sallanması ve yıkılması mıdır?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,0542<0,05$) anlaşılmıştır.
- iii. Araştırma yapılan okullardaki çocukların depremde güvenlik önlemi olarak yapılması gereken davranışları bilme durumlarını araştırmak amacıyla ankette yer verilen “Deprem olduğunda sıranın altına girilip çökmeli mi?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,519>0,05$) anlaşılmıştır.
- iv. Ankette yer verilen “Çök-kapan-tutunun ne demek olduğunu biliyor musun?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,697>0,05$) anlaşılmıştır.
- v. “Deprem olduğunda okul içinde veya okul dışındaysan(evdeysen) duvar, buzdolabı ve çamaşır makinesinin yanına gitmeli ve çökmeli misin? Sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,425>0,05$) anlaşılmıştır.
- vi. Okulda sana öğretmen eğer okulda deprem olursa ne yapman gerektiğini öğretti mi? sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ($P=0,001<0,05$) anlaşılmıştır.
- vii. “Okulda deprem olduğunda hızlıca dışarı mı çıkılmalı?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,587>0,05$) anlaşılmıştır.

- viii. “Okulda deprem olduğunda hep beraber diğer çocuklar ve öğretmenin beklemeli misin?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,164>0,05$) anlaşılmıştır.
- ix. “Okulda hiç deprem tatbikatı yapıldı mı?” sorusuna her iki okul grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında istatiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($P=0,375>0,05$) anlaşılmıştır.

TARTIŞMA

Okul öncesi eğitimde, Okul öncesi eğitim kurumları, çocukları toplumsal hayata hazırlama da zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmesini ve çocukların tüm hayatını etkileyecek, davranışlar edinmesini sağlayabilmektedir. Okul öncesi eğitim ile çocuklar yaşamlarını etkileyecek, temel bilgi, beceri ve davranışlar kazanmaktadırlar. Bu nedenle okulöncesi eğitim ve öğretim kurumları çocuklar için önemli ve gereklidir (Yavuzer, 2002).

Günümüzde dünyada olduğu gibi Türkiye’de de okul öncesi eğitim kurumlarının öneminin giderek artması ve toplumsal gerekliliklerden dolayı okul öncesi eğitim kurumlarının sayısı artmaktadır. Bununla birlikte okul öncesi eğitime devam eden çocuk sayısında artış olmaktadır. Ülkemizde 4-6 yaş çocuk gruplarında okul öncesi eğitiminde okullaşma oranı 2011 yılında, %24, 2012 yılında %44, 2013 yılında % 47 olmuştur. 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı’nda okul öncesi eğitimde okullaşma oranının 2018 yılında %70’e çıkarılması hedeflenmiştir (T.C Kalkınma Bakanlığı, 2013).

Deprem, yangın, sel gibi doğal afetlerin tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de can kayıplarına neden olmakta acılar yaşanmaktadır. Özellikle Türkiye’nin coğrafik olarak deprem bölgesinde olması nedeniyle günümüze kadar çok sayıda can kaybına neden olan depremler yaşanmıştır. Bu can kayıplarının birçoğunun deprem veya doğal afet ve aynı zamanda şu an içinde bulunduğumuz savaş durumundan dolayı çıkan yangın ve oluşan yıkıntılar sırasında nasıl davranılacağı ve ne gibi önlemler alınmasının ve neler yapılması gerektiğinin bilinmemesinden veya bilinenlerin uygulanmamasından kaynaklandığı açık bir gerçektir.

Doğal afetlere ve yapay afetlere karşı hazırlıklı olmak ve daha bilinçli olmak için hem birey yaşam alanlarının hem de ülkedeki sağlık, eğitim gibi kuruluşların fiziksel olarak doğal afete dayanıklı yapılar olmasının yanı sıra bireylerin doğal afete ve yapay afetler karşı bilinçlenmesi önem taşımaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumları hem çocukların deprem yangın gibi doğal afetlere karşı güvenliğinin sağlanması, hem de olası bir deprem ve yangında, güvenliklerine yönelik davranış, bilinç ve farkındalıklara sahip olmasını sağlamaları gerekmektedir. Bu araştırmada da,

İstanbul ilinde okul öncesi eğitim veren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kamu ve özel kurumlardaki öğrencilerin deprem ve yangına hazırlıklı olma durumlarının deprem ve yangında kurumda bulunanlara ait ortak davranış şekillerinin ve deprem ve yangında tahliye kültürüne yönelik durumum araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada, çocukların olası bir deprem ve yangın anında güvenli tahliyelerini sağlamaya yönelik davranış biçimleri ve farkındalıkları kazanma durumlarını belirlemeye yönelik 22 soruluk anket uygulaması yapılmıştır.

Anket uygulaması ile, Milli Eğitim Anaokulundaki öğrencilerin “yangın görüldüğünde “yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırması gerektiğini bilenlerin oranının (%62) Özel Anaokulundaki öğrencilerden(%38) fazla olduğu anlaşılmıştır. Ancak oran beklenilenin altında çıkmıştır. 5 Milli Eğitime Bağlı Özel Anaokullarında okulda yangın alarm düğmesi olması hakkında öğrencilerin farkındalıklarının olduğu, yangın alarm düğmesi olan 1 Milli Eğitime Anaokulundaki öğrencilerin okulda yangın alarm düğmesi olması hakkında farkındalıklarının veya bilgilerinin yeterli durumda olmadığı ifade edilebilir.

Çocukların %42'sinin yangın gördüklerinde yangın alarm düğmesine basmalarını gerektiğini bildikleri, %58'inin ise bilmediği ancak çocukların çoğunluğunun (%82) okullarında yangın merdiveni olup olmadığını bilmedikleri ifade edilebilir. Özellikle devletin kendi bünyesindeki 1 anaokulunda yangın alarm düğmesini öğrencilerin basmalarında dolayı önü dolapla kapatıldığı görülmüştür. Bununla birlikte Milli Eğitimin kendi bünyesindeki anaokullarında yangın merdivenleri bir kısmının önü banklarla kapatıldığı ve kilitletiği görülmüştür. Ancak Çocukların çoğunluğunun (%90) yangın gördüklerinde yangından kaçmaları gerektiğini bildikleri anlaşılmıştır. Ayrıca, özel anaokulundaki çocukların çoğunluğu %84'ü okulda deprem olduğunda konusuna verilen evet cevaplarında “hızlıca dışarı çıkılmalı mı?” gerektiğinin bilincinde oldukları ifade edilebilir.”Yangın sırasında bir arkadaşının elbisesi yanıyor ne yapman gerektiğini biliyor musun ?” sorusuna verilen evet cevapları daha da yüksek beklenirken daha az çıkmış ve öğrencilerin acil bir durum karşısında yapması gerekenler fırsatlar eğitiminde yeterli olarak verilmediğini göstermektedir.

Devletin kendi okullarında yangın merdiveni olmasına rağmen “Okulunuzda yangın merdiveni var mı? Sorusuna %92 hayır cevabı öğrencilerin yangın merdivenin ne olduğunu bilmedikleri ve ne zaman kullanacakları hakkında da bilgilendirilmediği tespit edilmiştir. Buna bağlı olarakta “Yangın halinde diğer çocuklar ile birlikte yangın merdiveninden mi çıkılmalı ?” sorusunun cevabıda %76 hayır cevabını verdi.

“Okulda sana öğretmeninin eğer okulda yangın olursa ne yapman gerektiğini söyledi mi?” sorusunun verilen ortalama %66 hayır cevapları da maalef öğretmenlerimizin ve okul idaresinin herhangi bir çalışma yapmadığı ve bunun önemsenmediği görülmüştür. Yangın ve depremle alakalı çalışmalar kasım ayı içerisinde Kızılay Haftasında fırsatlar eğitimi adı altında planlanabilir ve kolayca verilebilir. Aynı zamanda öğrencilerin farkındalıklarının artırılması için görseller hazırlanıp duvarlara asılmalı ve dramalar yapılması gerekmektedir.

“Çök –Kapan-Tutun” davranışının bilinirliğine ilişkin bulgularda ise çok daha vahim bir tablo çıkmıştır. Ankette uygulanan toplam %93 çocuğunun hayır cevabını vermiştir. Ne yazık ki belediyelerce okullara dağıtılan broşürlerde Çök –Kapan-Tutun ne demek olduğu görsellerle anlatılmasına rağmen okul yönetimi ve öğretmenlerimizin bu broşürlerden haberi dahi olmadığını görülmüştür.

”Okulda sana öğretmeninin eğer okulda deprem olursa ne yapman gerektiğini öğretti mi? “sorusuna verilen ortalama %74 hayır cevabı verilmesi bu soruya verilen cevabın devamı olarak “Okulda hiç deprem tatbikatı yapıldı mı?” sorusuna ortalama %87 hayır cevabını özellikle üzerinde düşünülmesi gereken acil bir durum olduğu görülmüş bunun için proje üretip uygulamanın biran önce hayata geçirilmesi gerektiği önem kazanmıştır.

UNICEF (2011) tarafından hazırlanan raporda doğal afetlere hazırlıklı olmalı ve bunun içinde afet planı hazırlanmalı ve tatbikatlar yapılmalıdır. Özellikle yangın gibi acil durumlara müdahale edecek kişilerin bu konuda uygulamalı eğitim almış olması çok önemlidir. Ayrıca insanların genellikle afet anında paniğe kapıldıkları için ve bu panik can kayıplarının olduğu bilinmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında da çocukların panik halinde hareket etmemesi için, afet hazırlıklı olmak adına hem

çocukların hem de okuldaki diğer tüm bireylerin gerekli bilgi ve tatbiki eğitimi önceden almış olmalarıdır (ISMEP, 2009). Araştırmada, çocukların çoğunluğu (%74) okulda sana öğretmenlerin eğer okulda deprem olursa ne yapman gerektiğini öğretti mi? sorusuna hayır cevabını vermişlerdir. Çocukların %87'si okullarında deprem tatbikatının ise yapılmadığını da ifade etmişlerdir. Çocukların çoğunluğunun yangın olduğunda yanan eşya gördüklerinde üzerini kapatmaları gerektiğini bildikleri (%90) ve çoğunluğunun (%83) değişik ağır bir koku algıladıklarında ve bir eşya yandığını gördüklerinde öğretmenlerine haber vermeleri gerektiğini bildikleri ifade edilebilir.

Araştırmada çocukların çoğunluğunun (%85) yangında tahliye olduğu gibi depremde tahliye durumunda da grup halinde hareket etmeleri gerektiğini bildikleri ve Okulda deprem olduğunda hep beraber diğer çocuklar ve öğretmenlerini beklemeleri gerektiğini bildikleri ifade edilebilir.

Yangın durumunda okul dışına çıkarken grup halinde çıkmaları gerektiğini bildikleri, ve dışarda da grupla birlikte olmaları gerektiğini bildikleri (% 85) ve grup halindeyken eksik arkadaşı varsa bu durumu öğretmenlerine bildirmelerinin gerektiğinin farkında oldukları (%92) ifade edilebilir. Her iki okul grubundaki toplam çocukların çoğunluğu (%66) öğretmenleri tarafından onlara yangında yapılması gerekenlerin söylenmediğini ifade etmişlerdir.

Çocukların verdikleri cevaplardan çoğunluğunun (%79), hiç deprem yaşamadıkları, ancak çoğunluğunun (%76) depremin her yerin sallanması ve yıkılması demek olduğunu bildikleri, , deprem olduğunda sıranın altına girip çökülmesi gerektiğini bildikleri (%69) ifade edilebilir. Ancak çocukların çoğunluğunun (%54) %93'ünün Çök-Kapan-Tutun davranışını ne olduğunu bilmedikleri ancak depremde duvar yanına gitmeleri gerektiğini bildikleri anlaşılmıştır.

UNİCEF (2010)'in hazırladığı afetlere hazırlıklı olma için olması gerekenler göz önünde bulundurulduğunda, okulların hepsinde yangın merdiveninin olması gerektiği, yangın alarm düğmesinin ve yangın tüplerinin olması gerektiği ve okulların fiziki durumlarının iyi olması gerektiği ifade edilebilir. Ancak araştırma kapsamındaki Milli Eğitim Bakanlığı okullarından birinin fiziki durumu, “çok iyi”, üçünün “iyi” dördüncüsü “orta” olarak değerlendirilmiştir. Özel Anaokullarından birinin mevcut

fiziki durumu “ iyi”, kincisinin mevcut durumu “çok iyi”, üçüncüsünün “orta”, diğer ikisinin mevcut durumu “iyi” olarak değerlendirilmiştir. Milli Eğitim’e bağlı 5 anaokulundan 2’sinde Özel Anaokullarından 4’ünde yangın tüpü, Milli Eğitim okullarından 1’inde yangın alarm düğmesi, özel okulların 4’ünde yangın alarm düğmesi, Milli Eğitim okullarının hepsinde (%100) özel okulların ise 3 (%60)’ünde yangın merdiveni olduğu belirlenmiştir.

SONUÇ

UNICEF (2011) tarafından hazırlanan raporda doğal afetlere hazırlıklı olmalı ve bunun içinde afet planı hazırlanmalı ve tatbikatlar yapılmalıdır. Özellikle yangın gibi acil durumlara müdahale edecek kişilerin bu konuda uygulamalı eğitim almış olması çok önemlidir. Ayrıca insanların genellikle afet anında paniğe kapıldıkları için ve bu panik can kayıplarının olduğu bilinmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında da çocukların panik halinde hareket etmemesi için, afet hazırlıklı olmak adına hem çocukların hem de okuldaki diğer tüm bireylerin gerekli bilgi ve tatbiki eğitimi önceden almış olmalarıdır (ISMEP,2009).Bu araştırmada İstanbul ilinde bulunan özel ve kamuya ait anaokullarındaki çocukların (öğrencilerin) deprem ve yangın konusundaki farkındalıklarını ve tehlike anında olması gereken davranışlarına yönelik bir kültüre sahip olup olmadıklarını belirleyebilmek ve okullarda deprem ve yangına karşı gerekli fiziki önlemlerin alınma durumunu belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda 5 Milli Eğitim’e bağlı anaokulunda ve 5 Milli Eğitim’e bağlı özel anaokulundaki öğrencilere araştırmacı tarafından evet, hayır seçenekleri ile oluşturulan anket uygulanmıştır. Anketler öğrencilere birebir ve yüz yüze toplam 22 soru cevap şeklinde uygulanmıştır.Anket uygulama sırasında da aynı zamanda bilinçlendirmede yapılmıştır.Bir öğrenci ankete katılmak istememiştir.

Anket uygulanan toplam 100 öğrencinin %37’si kız öğrenci (n=37), %63’ü erkek öğrenci (n=63)’dir. Öğrencilerden 4 yaşında olanların oranı %9(n=9), 5 yaşında olanların oranı %29 (n=29), 6 yaşında olanların oranı ise %62 (n=62)’dir. Öğrencilerin %65’i mevcut anaokullarına 1 yıldır, %35 ‘i 2 yıldır devam etmektedirler.Bu demografik özelliklerde olan öğrencilere uygulanan anket sonucunda, çocuklarının çoğunluğunun deprem ve yangında tahliye de bireysel ve grupsal olması gereken davranışların farkında oldukları belirlenmiştir. Ancak çocukların çoğunluğunun yangın

merdiveni, yangın alarm düğmesi gibi fiziki gereklilikleri olmayan okullarda bu araçların bilinmesi ve kullanılması hakkında yeterli bilgilerinin olmadığı, çocukların okullarda depremde ve yangında yapılması gerekenlerin öğretmenleri tarafından söylenmediği ve deprem ve yangında tahliye tatbikatının yapılmadığı algısında oldukları ifade edilebilir. Ayrıca çocukların cevaplarına göre, yangın ve depremde tahliye durumunda grupla birlikte hareket etme kültüründe oldukları, okulların deprem ve yangına hazır olma durumlarında fiziki yetersizliğin olduğu ve bu fiziki yetersizliklere bağlı olarak kurumda ve çocuklarda depremde ve yangında tahliye kültürünün yeterli olmadığı ifade edilebilir.

Özellikle İstanbul ilinin nüfus olarak yoğun olduğu ve coğrafik olarak deprem açısından riskinin yüksek olduğu göz önüne alındığında deprem ve olası yangın durumunda can kaybını engellemek veya en aza indirebilmek için bilimsel ve geçerliliği kanıtlanmış önlemlerin alınması ve uygun davranış biçimlerinin sergilenmesi ile mümkün olabilecektir. Bu bağlamda yangın alarm düğmesinin ve yangın merdiveninin okullarda olmamasının hem önemli bir risk olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer bakanlıklar ile doğal afetlere karşı hazırlıklı olmak için bir çok proje başlatılmıştır. Bu projeler ile bireyler ve kurum yöneticileri daha da bilinçlenmiştir. Bununla birlikte Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum (AFAD) Yönetimi Başkanlığı tarafından Türkiye'nin afete karşı hazırlıklı olabilmesi adına pek çok çalışmalar yürütülmektedir. Bu kuruluştaki uzman kişiler tarafından anaokullarında çalışan öğretmen ve diğer tüm personellere yaz tatili gibi geniş ve uygun zaman aralıklarında seminerler verilmesinin okullardaki deprem ve yangın gibi olası tehlikelere karşı hazırlıklı olmalarına katkı sağlayacağı ifade edilebilir.

Bununla birlikte Üniversitelerin Çocuk Gelişimi Bölümlerinde seminer dersi olarak verilmesiyle farkındalık ve bilinçlendirme daha da etkili bir biçimde sağlanacaktır.

Literatürde günümüzde kurumların deprem ve yangına karşı hazırlıklı olma durumlarını araştırmaya yönelik çalışmanın yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın bu açıdan hem literatüre ve bundan sonra bu yönde yapılabilecek benzer araştırmalara katkı sağlayabileceği, hem de olası bir deprem ve yangın durumunda okul

öncesi eğitim kurumlarının hazırlıklı olma durumlarına ilişkin bilgiler verebilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), 2011,

(<https://www.afad.gov.tr/tr/Dokumanlar.aspx?ID=11>)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), 2012, Kurumsal Dökümanlar

(<https://www.afad.gov.tr/tr/Dokumanlar.aspx?ID=11>)

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), 2014, Kurumsal Dökümanlar

Türkiye Afet Farkındalığı ve Afetlere Hazırlık Araştırması

(<https://www.afad.gov.tr/tr/Dokumanlar.aspx?ID=11>)

Akarsu, A., H. (2010) “İngiltere’de İlköğretim Okullarında Acil Durum Yönetimi İlkeleri ve Uygulamaları”, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi

Akçay, C. (2006). Türk Eğitim Sistemi, Ankara, Anı Yayıncılık.

Akdağ, S.E., Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi, Sayıştay Araştırma/İnceleme/Çeviri Dizisi: 20, 101 s., Ankara, 2002.

Alexander, D (2002) Principles of Emergency Planning and Management. Terra Publishing.

Allinson, R. E. (1993) Global Disasters: Inquiries Into Management Ethics, Prentice Hall, New York.

Aral, N. Kandır, A.-Yasar, M.C. (2000). Okulöncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları. Ya-Pa Yayınları, İstanbul.

Atalay, B.(2014) Türkiye’de Afet Farkındalığı ve Afetlere Hazırlık Araştırması Ankara.

Bender S. Disaster Prevention and Mitigation In Latin America and The Caribbean: Notes On The Decade Of The 1990s. Disasters and The Small Dwelling - Perspectives For The UN IDNDR, Edited By: Yasemin Aysan and Ian Davis, London: James and James Science Publishers Ltd., 1992.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, 1997.

Burke, M., J. (2008) Model Emergency Management Plan for Marin County Schools, Marin County Office of Education
<http://mcoeweb.marin.k12.ca.us/EmerPrep>.

Can, H. (1997)Organizasyon ve Yönetim, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Cooper,R., Beatty, B. (2006) A Report to Governor Mike Easley, Keeping North Carolina Schools Safe and Secure, The North Carolina Department of Justice and North Carolina Department of Crime Control and Public Safety.

Cronan, K. (1998) “Foundations of Emergency Management”, Australian Journal of Emergency Management, Volume:Autumn.

Çelik, K. (2007) Okullarda Acil Durum Yönetimi, Ankara: Anı Yayıncılık.

Discus, M. (2005/2006) “Emergency Response and Crisis Management”, A Closer Look Educational Service District 113.

Eren, M. ‘Türkiye Büyük Millet Meclisinin 105 inci Birleşimi, İkinci Oturum’ 2002, Ankara.

Ergünay O. Afete Hazırlık ve Afet Yönetimi. Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü Afet Operasyon Genel Merkezi (AFOM) 3-17 Ankara, 2002.

Ergünay O. Türkiye’nin Afet Profili, TMMOB Afet Sempozyumu, 2006.

Erkal, T. , Değerliyurt M. , ‘TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ’, Doğu Coğrafya Dergisi 22, Afyon, 2009.

Erten, Ş.(2011) Türk Kamu Yönetiminde Kriz Yönetimi Anlayışı,Yayınlanmamış Yüksek LisansTezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Isparta.

FEMAa. Foundations of Emergency Management.

Fidan, N. Okulda öğrenme ve Öğretme. 1985 Ankara: Alkım.

Florida Department of Education. Multi Hazard Planning for Florida's Schools, Safe Schools Initiative (prepared by) Office of Safe Schools, 2003.

Işık, Ö. , Aydınoglu, H. M., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz G., Ay A., 'Afet Yönetimi ve Afet Odaklı Sağlık Hizmetleri' Okmeydanı Tıp Dergisi 28(Ek sayı 2):82-123, 2012.

İnandı, Y. (2008) Resmi İlk Ve Ortaöğretim Okulları Müdürlerinin Okullarındaki Kriz Durumlarına İlişkin Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:10

ISMEP, 2009, İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi, 'Eğitim Kurumları İçin Afet Acil Yardım Planlama Rehberi', İstanbul.

Jones, M., Lisa P (1992) Preventing Chaos in Times of Crisis. A Guide for School Administrators. South West Regional Laboratory. Los Alamitos, California.

Mac Neil, W., Topping, K. (2007) "Crisis Management in Schools: evidence-based prevention", Journal of Educational Enquiry.

National Association for the Education of Young Children and National Association of Early Childhood Specialists in State Departments of Education, 1999.

Nova Scotia Education(2008) School Emergency Management Plan: Planing Guide, Crown Copyright, Nova Scotia.

Okay, A.I. , 2000 'Avrasya, Afrika ve Arap Plakaları arasındaki hareketler haritası', İstanbul.

Olgun, H. (2006) "Afet Kaynaklı Krizlerin Yönetimi: 1999 Sonrası İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği" Yüksek Lisans Tezi Kütahya.

Öztürk, N. 2003, 'Türkiye'de Afet Yönetimi: Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri', Çağdaş Yerel Yönetimler, Cilt: 12, Sayı: 4, Zonguldak.

Pira, A., Sohodol, Ç.(2004) Kriz Yönetimi Halkla İlişkiler Açısından Bir Değerlendirme. İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş.

Regester, M. Judy L. (2002) Risk Issues and Crisis Management. A Casebook of Best Practice. Second edition. Great Britain: Clays Ltd, St Ives plc.

Sayın, N. (2008) “Ortaöğretim Kurumlarında Kriz Yönetimi Stratejisinin İncelenmesi”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Senemoğlu, N. 1994, ‘Okul Öncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır’, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,10, Ankara.

Soysal H, Sipahioğlu S, Kolçak D, Altınok Y. “Türkiye ve Çevresinin Tarihsel Deprem Kataloğu. TÜBİTAK, Proje no: TBAK-341, TÜBİTAK yay. no.563, seri 34, Ankara, 1981.

Suna, H. , 2000, TBMM Tutanak Dergisi, 21. Dönem, 2. Yasama Yılı 60. Birleşim.

Şahin, C., Sipahioğlu, S. (2002). Doğal Afetler ve Türkiye. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara

Tağraf, H. ve Aslan, N. T.(2003) Kriz Oluşum Süreci ve Kriz Yönetiminde Proaktif Yaklaşım, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt 4, Sayı 1.

T.C.Kalkınma Bakanlığı (2013), Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, <http://www.kalkinma.gov.tr>(erişim tarihi: 20.06.2015)

TDK (2016) Büyük Türkçe Sözlük. Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_yanlis&arama=kelime&guid=TDK.GTS.56ffad461963a3.92754841

Tıngır, E. (2002) : “ İşletmelerde Kriz Yönetimi ve Uygulamaya İlişkin Bir Model Önerisi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Toran, M. (2012). Çocukluğun ve erken çocukluk eğitiminin tarihi ve kuramsal temelleri. A. Avcı ve M. Toran (Ed), Okul öncesi eğitime giriş içinde, s. 1-19. Ankara: Eğiten Kitap.

Tutar, H. (2000) Kriz ve Stres Ortamında Yönetim, İstanbul: Hayat Yayıncılık İletişim Eğitim Hizmetleri.

Uluğ, A. 2014, ‘Nasıl Bir Afet Yönetimi’ , TMMOB İzmir Kent Sempozyumu.

UNICEF, Okullarda Afete Hazırlık, 2010, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.

Yavuzer, H. (2002). “Çocuk Eğitimi El Kitabı”. Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002, 14.basım.

İnternet Kaynakları

MEB, 2013;

http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/rehberlik_okuloncesi.pdf

MEB,2014;

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/60/01/910265/dosyalar/2013_07/11124238_okulncesieitiminnemi.pdf

MEB, 2014;

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokuloncyon_0/ilkveokuloncyon_0.html

Ek-1

ÇOCUKLARA YÖNELİK ANKET SORULARI

Cinsiyetiniz ? a.Kız b.Erkek

Yaş?

Okula Devam Süresi?..... ay veya yıl

YANGINDA TAHLİYE			
1	Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde “yangın var, yangın var!” diye yüksek sesle bağırmanız gerekir mi?	Evet	Hayır
2	Okul içinde yangın alarm düğmesi var mı?	E	H
3	Yangın sırasında bir arkadaşının elbisesi yanıyorsa ne yapmanız gerektiğini biliyor musunuz?	E	H
4	Okul içinde ve okul bahçesinde yangın olduğunu gördüğünde yangın düğmesine basmanız gerekir mi?	E	H
5	Yangın gördüğünde yangın yerinden koşarak mı uzaklaşılmalıdır?	E	H
6	Yanan eşyanın üzerini kapattıktan sonra öğretmene haber verirsiniz mi?	E	H
7	Değişik ağır bir koku algılırsanız öğretmene haber verirsiniz mi?	E	H
8	Okulunuzda yangın merdiveni var mı?	E	H
9	Okulda yangında bir eşya yanıyorsa öğretmene hızlıca haber verirsiniz mi?	E	H
10	Yangın halinde diğer çocuklar ile birlikte yangın merdiveninden mi çıkılmalıdır?	E	H
11	Öğretmen ve diğer çocuklar ile okul dışına çıktığında hep birlikte bir arada mı olmanız gerekir?	E	H
12	Hep birlikte yangın yerinden uzaklaşırken eksik arkadaşın varsa öğretmene haber vermeli misiniz?	E	H

13	Okulda sana öğretmenin eğer okulda yangın olursa ne yapman gerektiğini söyledi mi?	E	H
DEPREMDE TAHLİYE			
14	Hiç deprem yaşadın mı?	E	H
15	Deprem her yerin sallanması ve yıkılması mıdır?	E	H
16	Deprem olduğunda sıranın altına girilip çökmeli mi?	E	H
17	Çök-kapan-tutunun ne demek olduğunu biliyor musun?	E	H
18	Deprem olduğunda okul içinde veya okul dışındaysan duvar yanına gitmeli ve çökmeli misin?	E	H
19	Okulda sana öğretmenin eğer okulda yangın olursa ne yapman gerektiğini öğretti mi?	E	H
20	Okulda deprem olduğunda hızlıca dışarı mı çıkılmalı?	E	H
21	Okulda deprem olduğunda hep beraber diğer çocuklar ve öğretmenin beklemeli misin?	E	H
22	Okulda hiç deprem tatbikatı yapıldı mı?	E	H